

64 NKFG

DO ZEMĚ OHNĚ A LEDU.

CESTOPISNÉ VZPOMÍNKY
Z CESTY NA ISLAND.

NAPSAL

KAREL J. ZÁKOUCKÝ.

NAKLADATEL JOSEF DRAHOŠ V PRAZE.
V KOMISI E. WEINFURTRA, KNIHKUPCE V PRAZE.

[1922]

KAREL J. ZÁKOUCKÝ.

SLOVUTNÉMU PÁNU,
PANU
ADOLFU KABELÁČOVI,
VELKOKOMISIONÁŘI V PRAZE

A ŠLECHETNÉMU PŘÍZNIVCI CHUDÉ
ŠKOLNÍ MLÁDEŽE V HEŘM. MĚSTCI

NA DŮKAZ HLUBOKÉ ÚCTY

KAREL J. ZÁKOUCKÝ.

PŘES ŠTĚTÍN DO EDINBURKU.

Vrátiv se z cesty po Egyptě, předsevzal jsem si dosti pevně, že zůstanu nějaký čas doma a že se budu toulati po okolí svého rodiště. Je také půvabno. Jsou tu zátiší, jakých snad ani cizina nemá. Ale ukázalo se, že jsem přece jen člověk, který se dá snadno zlákat. Vinna tím neukojitelná touha moje poznati, pokud mi prostředky dovolují, cizí kraje.

A tato touha se ve mně opět probudila, sotvaže se přede mnou objevil p. Em. Morávek, městský kapelník a zlatník z Chrudimi s výzvou, abych s ním podnikl cestu na Island.

Výzva byla vábiva, ale přece jen jsem se usmál a, že nepojedu, odpověděl.

„Ale pojďte, pane odborný učiteli“, opakoval pan Morávek svoje vyzvání. „Podívejte se, já tam byl již dvakráte a chci tam potřetí. Island jest obdivuhodný. Stále mne láká. Proto tentokráte vezmu s sebou i svého desítiletého synka“, svěřoval se mí p. Morávek a to mne svedlo. Ostatně Island mne už dávno lákal. Snad od studentských let. Slíbiv mu, že pojedu, rychle jsem se obrátil na cestovní kancelář J. F. Jirásek a syn v Chrudimi a ta mi ochotně obratem

opatřila okružní listky po souši a po moři, podala několik pokynův a rad a již po dvou dnech byli jsme na cestě.

Jeli jsme přes Prahu, Drážďany a Berlín ke Štětínu. Znajíce Drážďany a Berlín dobře již z jiných cest, učinili jsme tu k vůli chlapci zastávky jen krátké. Již po čtyřech dnech opustili jsme Berlín.

Že jsem od Berlína ke Štětínu až dosud nikdy nejel, zajímal jsem se o tuto krajinu. Ale příliš půvabnou není. Podobá se zcela krajině od Berlína ke Stralsundu nebo k Magdeburku s tím toliko rozdílem, že v krajině před Štětínem vyskytují se mnohem četnější močály. Jinak je to rovina jen místy slabě zvlněná, po níž rozkládají se tu pastviny, onde louky, jinde pole a lesíky, a jinde zase — ovšem vzácně — ukazuje se vesnička; za to hojně jsou na mírných pahorcích větrné mlýny.

Bedlivě pozoruje všecken tento kraj, zalétal jsem myšlenkami do dávné minulosti tohoto kraje a nebylo mi veselo, když připomenul jsem si, že všecken tento kraj obýván byl kdysi lidem slovanským. Němci počali se tu usazovati ve XII. slol. a kde se usadili, všady svojí rázností záhy uvedli domácí lid v jakési područí, až si jej úplně podmanili, takže mu vnutili nejen své zvyky a mrav, ale i svoji řeč. Dnes všecken tento kraj obývají Němci . . .

Smutno, přesmutno jest Čechu projížděti takovýmito kraji a jest jich dosti!

Bylo již pozdní odpoledne, když za takovýchto neveselých myšlenek vjeli jsme do mo-

ŠTĚTÍN.

derně zřízeného nádraží štětínského. Rychle jsme vystoupili a opatřivše si náležitě zavazadla, ještě téhož dne podnikli jsme procházku městem.

Štětín jest největší přístavní město království pruského. S předměstími čítá přes čtvrt milionu obyvatelstva, které jest převážnou většinou vyznání evangelického, o čemž svědčí již sedm evangelických chrámů. Z nich nejznamenitější jest bývalý katolický kostel sv. Petra a Pavla, jenž pocházejí z r. 1124. jest nejstarším chrámem pomoranským. Dále má Štětín jeden chrám katolický, jednu synagogu pro obyvatelstvo židovské, kterého zde zvláště v poslední době velmi početně přibývá.

Štětín leží na obou březích řeky Odry, daleko ještě od vlastního ústí do moře: celé 3 hodiny plavby. Na jeho místě stávala kdysi vendská rybářská vesnice, která bývala velmi nepatrnou, ale nabyla významu a důležitosti po pádu Volynu či Julinu.

Na levém břehu Odry jest větší část města, kterážto část skládá se ze Starého města na pahorcích rozloženého a z Nového města, vzniklého teprve r. 1830. Ulice Starého města jsou úzké, ale v mnohém ohledu zajímavé. Mnohá budova svým zevnějškem a zvláště vnitřkem připomíná středověk. Ulice Nového města jsou široké s četnými monumentálními stavbami.

Na sever a západ od Nového města rozkládají se nové části města, které vznikly následkem vzrůstu počtu obyvatelstva, kterého od r. 1873 valem přibývá a vyznačují se nádherně upravenými ulicemi a překrásnými budovami.

Na levém břehu rozkládají se bývalá předměstí Lastadie a Silberwiese. Oba břehy Odry spojují čtyři mosty, z nichž jeden je železniční a lze ho vyzvednouti, aby větší lodi mohly proplouti. Podobně zřízen jest i prostřední z ostatních 3 mostů.

V úzkém spojení s městem jsou předměstí na levém břehu Odry a to: Unterwieck a Oberwieck, Pommerensdorfer Anlage, Torney, Fost Preusen, Grünhof a Westend. Mimo tato předměstí byly r. 1900 k městu připojeny: Grabov, Bredow a Nemitz.

Procházejíce městem pozastavovali jsme se na mnohých místech, abychom obdivovali buď nová moderní díla, ale v pravém smyslu slova umělecká, nebo staré památky. Na prvním místě sluší jmenovati monumentální kašnu před novou radnicí, jejímž tvůrcem jest L. Manzel r. 1898, pomník skladatele Löweho od Glümera z roku 1897, jízdeckou sochu Viléma I. od Hilgersa r. 1894 postavenou, mramorový pomník Bedřicha Viléma III. od Drakeho z r. 1848 a nade vše zajímavé jsou Královská a Berlínská brána z r. 1730. Dostí zajímavou budovou jest i starý královský zámek pocházející ze XVI. st., v němž jsou dnešního dne umístěny různé úřady, dále stará radnice vystavěná vévodou Barnimem I. r. 1245. Neméně zajímavými budovami jsou: bursa, sirotčinec, spolkový dům, technická škola a zvláště arsenál. jenž jest vlastně bývalý kostel P. Marie z r. 1336. Velice zajímavými, a to zvláště pro nás Slovany, jsou musea: museum společnosti pro pomoránské dějiny a starožit-

nosti, museum pomořanské založené Kar. Aug. Dohrnem a městské museum.

Pro zajímavost doporučitelna jest i návštěva někdejšího kláštera Milosti Boží, založeného r. 1360 pomořanským vévodou Barnimem II. Když roku 1551 obrovský požár zničil velikou část Štětína, padl mu za oběť i tento klášter, jenž stál u Starého města na pokraji Grabova. Že nebylo možno již ho vybudovati, zmocnil se spáleniště vévoda Barnim X. a vybudoval si tu letní sídlo, které nazval Oderburg. Za válek v XVII. stol. byl Oderburg spustošen a r. 1680 úplně zničen.

Průmysl a obchod štětínský jest velice čilý. Nejlépe o tom svědčí přístavní ruch. Parníkové spojení jest s celým světem a vlaky se odtud rozbíhají po celém severním Německu i za hranice.

Procházeli jsme se přístavem dlouho a dlouho a ani se nám odtud nechtělo. Každé chvíle jevílo se nám tu něco nového a poutavého. Zvláště zajímavými jsou v přístavě strojovny na stavbu a opravu lodí. Jest jich tu několik.

O školství jest ve Štětíně jako vůbec ve všech německých městech velmi pečlivě postaráno. Jsou tu všechna odvětví školství zastoupena a to vzorně a o zřízení dalších škol rozvíjuje se utěšená činnost, neboť v Německu již dávno se pochopilo, že na dobře založeném a správně vedeném školství záleží budoucí rozkvět říše a blahobyť lidu.

Po prohlídce města věnovali jsme něco pozornosti také okolí. Má Štětín mnohá pěkná

výletní a vycházková místa, k nimž předem náleží sady: Westende, dále Glumbecksee a Siebenbachmühle, ale nejoblíbenější jsou: Buchheide, Höckendorf a Hohenkrug.

Prohlídku Štětína ukončili jsme právě v čas. Parník „Droning Maud“, kterým jsme měli odplouti do Kodaně, odkudž jsme měli nastoupiti cestu na daleký sever, byl již připraven k odplutí, všechny přípravné práce skončeny. I uchýlili jsme se do svých kajut, abychom v nich strávili noc a když jsme ráno vystoupili na palubu, plul parník již po sivých vodách Odry. Její vlny narážejíce na boky parníku, jemně šuměly a šplechtaly.

Z počátku vzdalovali jsme se od Štětína dosti zvolna. Stál jsem na palubě a hleděl jsem zpět na město, nad něž vysoko zvedá se štíhlá věž kostela sv. Jakuba a dívaje se na ně, myslil jsem, že to veliký náhrobek dávno odumřelé větve slovanské, a tak bezděčně prokmitla se mi hlavou stručná historie města.

Nepatrná osada vendských rybářů počala utěšeně zkvétati po pádu Volyně asi v r. 830 a rozvila se tak utěšeně, že již koncem XII. st. bylo město úplně zaplaveno Němci, kteří záhy úskočnou lstivostí podmanili si všechny zdejší Slovary a tím město ovládli a jazyk slovanský z něho vypudili. Za vlády Němců zkvétalo a mohutnělo město dále a to zvláště když zdejší obchodníci vstoupili do svazu německých obchodních měst, zvaného „Hansa“. Tím poněmčení města i okolí bylo urychleno a dokonáno. V r. 1570 stal se Štětín historicky památným

tím, že tu byl uzavřen mír mezi Dánskem a Švédskem. Po válce třicetileté připadl Štětín ke Švédsku a, že i za této nadvlády byl v plném rozkvětu, zatoužil po něm „Veliký kurfürst“ a také se ho zmocnil. Ovšem na krátko jen. V severské válce r. 1713 dobyli ho Rusové, kteří však postoupili jej Prusku, kterému také mírem štockholmským r. 1720 byl ponechán. V době Napoleonovy slávy náležel Francouzům a to od r. 1806—1813, načež opětně připadl Prusku.

Jelikož rozvoji města překážely hradby, jež měly město činiti pevností, a že uznáno, že pro Prusko bude výhodnější, bude-li Štětín jako přístavní město otevřen obchodu, byly hradby r. 1873 strženy a od té doby zkvětá město s dvojnásobnou rychlostí.

Takto uvažuje o minulosti města vzpomněl jsem též, že toto město bylo rodištěm děvčete, v mládí nepatrného, které však tak se vyšinulo, že dosedlo na stolec ruských carů — známá carevna Kateřina II.

Náhle byly moje myšlenky přerušeny. Musil jsem své zraky upnouti na veliký plovoucí dok Vulkan, kolem něhož jsme právě pluli. Opravovali v něm kterýsi parník dánské obchodní společnosti.

Odpluvše od Vulkanu, pluli jsme Odrou, jež jest od Štětína až ke svému ústí velice hluboká. Její ploché břehy jsou porostly svěže zelenou travou a čím dále od Štětína, tím více od sebe se vzdalují. Tu onde ukáže se na nich háječek nebo vesnička, jejíž domky bělostí

svých stěn nebo červení střech mile nás pozdravují.

Pluli jsme dosti rychle, ale proto přece nás jiné parníky předjely; jiné jsme předstihly my a jiné jsme potkaly. Také rybářské čluny se nám ukázaly. Za to ponenáhlu počal se nám vzdalovati pravý břeh. To byli jsme již v brachických vodách, to jest v takových, kde sladká voda řeky pozvolna se směsuje se slanou vodou mořskou.

Že byl krásný, sluneční den, byli jsme stále na palubě a pozorovali okolí. Již v dálce pozorovali jsme obrysy ostrovů, které uzavírají ústí Odry, jsou to: Uznojem a Volyn.

Na obou ostrovech jsou dnes zřízeny mořské lázně, do nichž každoročně i mnoho Čechů zavítá.

Odra se tu dělí ve tři ramena, která omývají jižní pobřeží ostrovů, severní břeh sklání se pak k moři a ježto je tu moře upraveno pro koupání, jsou po písčném břehu položena četná prkna a rozestaveny četné rákosové budky.

Střední rameno Odry jmenuje se vlastně Svine a tím jsme pluli. Brzy však jsme Svine opustili a pluli dále tak zvaným Císařským kanálem, kterým se cesta značně zkracuje. Kanál vrouben jest zábradlím, na němž hovělo si právě na sta racků.

Propluvše kanálem, pluli jsme zase středním ramenem Odry a netrvalo dlouho, když ukázal se nám swinemündský maják 70 m vysoký a pak již za nedlouho kotvili jsme v přístavě.

Dlouho se tu „Droning Maud“ nezdržel, ale zastávka přece stačila na prohlídku lázní.

Swinemünde byvši v dávné minulosti osadou slovanskou, jest starého původu. Ale Němci podrobivše si staré Vendy, nazvali jejích osadu Westswine. Bedřich II. založil tu r. 1748 novou osadu a nazval ji Swine, které pak již r. 1765 dostalo se práv a výsad městských. A od té doby město zkvétalo a zkvétá. Má dnes na 12.000 obyvatel, mezi jejímiž jmény na kterémisi domě v kteréši ulici stkví se veliká německá firma „Továrna na kočáry Carl Papežik“.

Zadívavše se na tento nápis, usuzovali jsme, jak se asi dostal sem zakladatel firmy, neboť jméno zřejmě nasvědčovalo na původ český. Nejspíše byl to český dělník a osud ho sem zavál. A když tu jako dělník pobyl, usadil se tu, a aby splynul se svými sousedy i dle jména, zkrátil si příponu „ík“ na „ik“.

Prošedše několika ulicemi, dospěli jsme na pobřeží plné rákosových budek. Moře vábilo nás, abychom se dali vlnami omývati, ale — bohužel — nebylo času. Rychle dali jsme se za 10 feniků převézt k majáku, vstoupili do jeho přízemku a že tu nikoho nebylo, zatáhli jsme provazcem za zvonec, abychom přivolali strážce majáku. Když se objevil, koupili jsme si vstupenku, ve knize cizinců, plné kaněk a různých hesel, zvěčnili svá jména a pak rychle nahoru.

Krásný byl rozhled po dalekém obzoru, ale nebylo možno určovati si dle mapy jednotlivá

místa, která se nám ukazovala. Lodní siréna se ozvala.

Spěchali jsme zpět a sotva vstoupili jsme na parník, již kotva vyzdvižena a „Droning Maud“ brázdila zase moře dál a dále.

Na pobřeží ukázal se nám Ahlbeck, Heringsdorf, milá a útulná to města lázeňská — zvláště poslední — a o něco později v dálce ukázala se nám Rujana,*) kdež jsem se toulal r. 1906 a hledal stopy zašlého života slovanského. Ale nenašel jsem tehdy nic, než ve staříckém křesťanském kostele altenkirchenském obraz Svantovitův ve zdi vzhůru nohama zazděný. A všecek pohnut opouštěl jsem tehdy Rujanu a nyní, když jsem ji zase spatřil, roztesknil jsem se jako tehdy a byl jsem rád, že pluli jsme dále a společník rozhovořil se o Kodani, jež byla našim cílem nejbližším.

Na svých cestách přibyl jsem do Kodaně potřeť. Ale nelitoval jsem toho. Kodaň jest velmi milé město. Okouzluje každého svou polohou, svou výstavností v nových čtvrtích a svou zajímavostí ve čtvrtích starých. Mimo to uloženo v něm mnoho vzácných uměleckých památek. I okolí má mnoho zajímavostí. Také způsob života jest jiný než u nás. Alespoň se vám to zdá. Den za dnem plyne tu jako sen, končí se jako pohádka.

Nebudu ovšem líčiti, kterak jsme tu strávili den, který jsme vyzískali tím, že Botnia odjíz-

*) Viz popis „Rujany“ i „Kodaně“ v mé knize „Zájezd na sever“. Vydal Alois Šašek ve Velkém Meziříčí.

MANZELOVA FONTÁNA VE ŠTĚTÍNĚ.

děla o den později, než jak bylo na plavebním řádu udáno, ale toliko ku chvále Kodaně poznamenati přece musím, že nám uběhl dříve, než jsme si pomyslili.

Majíce před sebou cestu do země skoro nehostinné, navštívili jsme některé umělecké sbírky, abychom se pokochali uměním, jehož jsem nedoufal na Islandě nalézt.

V den odplutí byli jsme již o půl osmé v přístavě. „Botnia“, kteráž každoročně koná deset cest na Island, byla již připravena. Svědčil o tom shon, který bývá na každé lodi před odplutím. Ale nepůsobila dojmem jako veliké parníky, které se plaví do Orientu, vše svědčilo, že její cesta směřuje do země chudé, ba chudícké a smutné. Ale rozhodnuv se již pro tuto cestu, nepozastavoval jsem se nad tím. Odloživ věci do kajuty mně určené, vrátil jsem se na palubu a pozoroval život v přístavě.

Kodaňští skauti přibyli v poslední chvíli. Odjížděli rovněž na Island. Chtěli tam několik dní, než se „Botnia“ bude zase vraceti, skautovat. Překvapovalo mne, co vše s sebou vezli, aby v těch pustinách mohli několik dní strávit. Zajímal mne i všichni ti, kteří je provázeli. Byli to buď rodiče, bratři anebo sestry. Ačkoliv — soudím-li dle tváří — bylo loučení jejich doma dosti bolestné, zde zračila se v něm jakási radost, když konečně chvíle rozluky nadešla. V té poslední chvíli vyměněno mezi nejbližšími několik slov — pak vůdce skautů — kterýsi kodaňský profesor — promluvil ke skautům shromážděným na palubě kolem něho.

Posléze oslovil ty, kteří je provázeli. A když rodičům poděkoval za to, že svým dětem dovolili na Island, dokončil svoji řeč upřímnou dánskou zdravicí „Skoll!“ kterou opětovali hluchým hlasem všickni: rodiče i skauti, kapitán i lodníci. Potom „Botnia“ vyplula. Parník „Sprögo“ vyváděl ji z přístavu.

A znovu a znovu bylo slyšeti „Skoll!“ znovu opakována zdravice v odpověď a máváno šátky, dokud jsme nevypluli z přístavu.

Konečně vepluli jsme do Sundu. Lehounký vánek vál nám vstříc a pohrával mořem, jehož vlnky, jako by se stihaly, šinuly se ku předu rychlostí větší neb menší a dostihnuvše se, mizely, aby se hladina novými opět vlnkami zčeřila.

Než jsme se nadáli, již pluli jsme kolem ostrůvku Hven a brzy na to spatřili jsme na švédském pobřeží Helsingborg a naproti na pobřeží dánském Helsingør, jenž jest známý Hamletovým hrobem, a hned na to historický zámek Kronborg, na jehož terase spatřil prý Hamlet ducha svého otce. Dnes užívá se zámek účelům vojenským.

Když minuli jsme Kronborg, mořská úžina se rozšířila; levý břeh poněkud našim zrakům zmizel, pravý zůstal viditelný dále. Že byl jasný den, byl poloostrov Engelholm s oblíbenými lázněmi Höganäs zcela viditelný. Dále bylo viděti skalnatý břeh s lázněmi Mölle a až na samém výběžku poloostrova dnes velice již známé lázně Kullen. Pohled na toto pobřeží, po němž roztroušeny jsou větší neb menší osady,

jest velmi utěšený a to tím více, že za těmito osadami zvedají se olesněná úbočí, což činí břeh Švédska velmi malebný.

Zde v Kattegatu setkali jsme se s přecetnými parníky, jež pluly s nákladem dříví buď do Dánska nebo do Anglie. A když jsme je tak viděli, tázali jsme se sami sebe a uvažovali, nevyčerpá-li Švédsko jednou svoje lesy, když řady parníků podobně naložených plují tady denně!

Zatím obepluli jsme ostrůvek Anholt a Laes. To byl již pozdní podvečer. Soumrak pozvolna ukládal se na moře. Pobyt na palubě byl příjemný. Na modré obloze naskakovalo tisíce a tisíce hvězd a měsíc, který si zaskočil mezi ně, svitem svým stříbřil mírně zvlněné moře. Tu a tam na dánském pobřeží zahořely majáky. Nejznatelnější byl ovšem reflektor z Bugu. Hlásil Skagen ve Skage Raku. Ale nebylo toto světlo jediným znamením tohoto nebezpečného místa. Když dopluli jsme blíže, viděli jsme dosti daleko od břehu stojící loď, s níž do večerního šera linulo se červené světlo. A sotva že jsme je spatřili, zahoukla na „Botnii“ lodní siréna. Skoro jsme se zalekli. To hlásil kapitán „Botnie“ lodníku opatrujícímu světlo na výstražném parníku, že znamení vidíme, že víme, kudy máme proplouti. Při tom připomenuli jsme si, že v těchto místech, zvláště za bouře, se mnoho parníků ročně ztroskotá. A proto jsme zvázněli a s patrnou dychtivostí si přáli, abychom toto místo již již měli za sebou.

A když jsme se toho dočkali, uchýlili jsme se do svých kajut, přejíce si, abychom ráno vstali zdraví, abychom se mohli těšiti z nesmírnosti vod moře Severního.

Ale když jsme ráno vstali a vyšli na palubu, poznali jsme, že nemnoho nás zdrávo. Většina cestujících ochuravěla mořskou nemocí.

Můj společník a já byli jsme zdraví, pouze devítiletý synek jeho ochuravěl. Ale než se nám po třídenní plavbě ukázaly ve Škotsku hory Pentlandské, byl již zdrav. Že neviděl rybářských člunů, na nichž dánští rybáři zajiždějí do Severního moře, aby tu lovíli makarely do sítí na dlouhém trčícím bidle, nedbal. Těšil se, že je spatří na zpáteční cestě. Za to měl radost, když ukázaly se nám zmíněné již vrchy s temeny plochými, na nichž zvláště vyjímaly se pruhy polí a luk zelenajících se nejkrásnější zelení, a četné stromoví, v němž tu a tam proběhlávaly se domky osad.

A netrvalo pak již dlouho, když ukázala se nám mohutná, strmě z moře vystupující skála, Bass Rock zvaná. Na jejím temeni jest maják a v jejím nitru vybudována jest pevnost na obhájení velikého a důležitého přístavu Leithu (čti Licu).

Když připluli jsme ke skále blíže, kapitán zahoukl na lodní vejtrubu a tisíce a tisíce ptáků vzlétlo do výše a zakroužilo ve vzduchu. Když se ze svého ustrašení poněkud vzpamatovali, zvolna snášeli se dolů a usedali opět buď na skálu nebo na moře.

Kapitán jich již nevyrušoval. S největší opatrností řídil loď, jež vplula do zálivu Firth of Forth zvaného, a když minuli jsme rozsáhlou pevnost Juchkeit Island, připlul lodivoda, aby nás uvedl do přístavu leithského a to do části zvané Albert Doku.

A poněvadž bylo ještě světlo, když jsme přistáli, opustili jsme „Botnii“ a spěchali do Leithu a odtud v několika minutách dostali jsme se tramwayí do Edinburku.

Dostihnuvše první tramwayové stanice tohoto města, tak zvláštním dojmem působícího, vystoupili jsme a nastoupili cestu pěšky, abychom si město prohlédli.

Většina domů jest ze šedivého pískovce, proto ten zvláštní dojem, jež na procházce pocítujete. Okna jsou vesměs veliká a ve dva díly rozčleněna; chce-li se někdo dívat z okna na ulici, vytáhne horní část nahoru a to tak, že dolní část jest úplně zakryta horní částí. Každý pokoj v domě má svůj vlastní komín, proto na každém domě stojí komíny vedle sebe jako písťaly na varhanách.

Došedše k obrovské budově poštovního úřadu, vstoupili jsme dovnitř, abychom si odbyli první pohlednicovou povinnost ze zámoří. Když se tak stalo, vystoupili jsme na most, jenž překlenuje botanickou zahradu — Prinzes Slreet Gardens — bývalé jezero North Loch — abychom se odtud potěšili pohledem na město, jež zhusta bývá nazýváno Athenami severu.

Edinburk dělí se na Staré město — Old Town a Nové město — New Town. Staré město

rozkládá se na dvou pahorcích, Castl Hillu a Caton Hillu, Nové město rozloženo jest na třetím pahorku. Nejzajímavější jest Castl Hill. Zde ve výši 17 metrů na mohutné skále trčí starobylý zámek, který zhusta býval nazýván škotskou Akropolí. S něho otvírá se překrásná vyhlídka nejen na celé město, ale i na daleké okolí plné zvláštního kouzla, kterým vyniká celé Škotsko. Není cizince, aby k vůli této vyhlídce nenavštívil bývalé sídlo northumbrijského krále Edina, který uhájiv svého panství před Pikty a Skoty, vystavěl tento hrad se tří stran nepřístupný. Brzy po vystavění hradu vznikala kolem osada, jejíž domy ještě dnes musíme obdivovati. Se strany od pahorku jsou nízké, některé jen přízemní, ale z ulice až i dvanácti pöschodové. Na straně, kde pod hradem bývalo jezero North Loch, jest dnes zřízen sad s botanickou zahradou. Jím denně projíždějí nesčetné vlaky. Na hradě možno si prohlédnouti královské insignie. Od r. 1407 býval hrad sídlem Stuartovců a byl jím i po vystavění nového Holyrood zvaného a to až po Cromwella, který ho dobyl r. 1650. Dnes užívá se ho jako kasáren.

Již cestou na hrad potkávali jsme četné vojiny, ale žádný nás tak neupoutal, jako vojin stojící na stráží v nádvoří hradu; zajímal nás svým ústrojem. Měl červený kabátec s bílými stuhami, pestře kostkovanou suknici jen nad kolena sahající, na holeních kamaše s vyčnívajícími barevnými punčochami a od pasu vpředu visely mu dva žíněné štrapce. Na hlavě

měl čapku bez štítku na stranu pošinutou. Ručnici měl přes rameno.

Z ulic, které tu hned po založení vznikly, jmenovati sluší High Street, Canongate a Cowgate. Mezi nimi jest celé bludiště úzkých uliček. Na konci Canongate, na samém úpatí „artušova sídla“ jest zmíněný již Holyrood, nedaleko pak kostel sv. Jiljí (St. Giles) a budova škotského parlamentu. Cestou sem míjíme dům reformátora J. Knoxe.

Na Caton Hillu, který jest nejjižnějším ze 3 uvedených návrší, jest již zdaleka viděti High School, státní vězení, které jest podobno starobylému hradu, dále nedokončený pomník podobný Pantheonu, který měl býti vybudován na památku vítězství u Waterloo, pomník Nelsonův a hvězdárna.

Nejkrásnější částí Edinburku jest Nové město. Od Castl-Hillu jest odděleno Princes Street Gardens a pak nejelegantnější světoznámou Princes Street třídou. Hned na počátku této třídy proti poštovní budově jest jezdecká bronzová socha Wellingtonova a pak velikolepý pomník škotského romanopisce Waltera Scotta. Na straně, na které nalézá se tento v gothickém slohu vybudovaný pomník, není domů, i jest odtud čarokrásný pohled nejen na hrad, ale i na celou zahradu; na pravé straně této třídy jsou výstavné paláce s bohatými výklady nejmodernějšího zboží. Přes sad překlenuty jsou dva mosty: Nord Bridge (čti Brydž) a Wawerley Bridge.

Rovnoběžně s touto třídou táhnou se rovněž výstavné třídy a to George Street, Queen Street.

Ze všech chrámů, jichž má Edinburk na 150, nej památnější jest sv. Jiljí a nejvýstavnější sv. Mary s věží 90 m vysokou. Tento náleží vůbec k nejnádhernějším stavbám celého Škotska.

Když během dvou dní prošli jsme městem křížem krážem a seznali všecky jeho památky, použili jsme zbytku zastávky k výletu do okolí. Malým parníkem vyjeli jsme si do Queensferry a odtud k jednomu z největších mostů světových, k mostu The Forth Bridge zvanému. Jest 1625 m dlouhý a rozpjetí jeho hlavního oblouku měří 521 m.

Odtud vyjeli jsme do okolí automobilem. Tím seznali jsme sice nevelikou část Škotska, ale tak půvabného, že rozhodnut jsem, podniknouti jednou výlet jedině do Škotska.

Když vraceli jsme se do Edinburku, projeli jsme villovými čtvrtěmi edinburkských boháčů a to: Morningvidem a Merchistonem. Tím poznali jsme, jak veliký jest rozdíl mezi čtvrtěmi (Leonhards Hillem a Newingtonem), jež obývá třída dělnická. Tyto poznali jsme již dříve. Tím obraz Edinburku se nám doplnil a zcelil.

Opustili jsme ho, přemítajíce vážně o poměrech, jež panují mezi zdejším obyvatelstvem.

KODANĚ: NYGADE.

PŘES ORKNEJE
NA WESTMANNSKÉ OSTROVY.

Když jsme s Botnií opustili leithský přístav, bylo pěkné sluneční odpoledne. Ale teplo nebylo. Sotva jsme minuli ostrovní pevnost Mey, zavanul nám vstříc ostrý severák. S paluby nás však přece nevyhnal.

Nebylo možno jí opustiti. Pluli jsme podél východního pobřeží skotského a to vystavuje na podiv tolik půvabných zátiší, že jsme v nadšení dechu ostrého severáku ani nepociťovali. Zahaleni do svého teplého šatu zálibně patřili jsme na břeh.

Tam v zeleni malebně rozčleněné ukazovala se nám mnohá podívaná. V dálce zpět byl to obrovský most Forth Bridge přes záliv Firth of Forth směle přepnutý, nedaleko půvabně položená osada Queensferry a dále města: Abroath, Montrose, Aberdeen a Paterhead. A když našim zrakům zmizel z obzoru Wick, pozorovali jsme ještě chvíli zvláštní druh potápek, jichž jsme si až dosud nevšímalí. A když nad slabě rozvlněným mořem rozložila se noc, uchýlili jsme se do svých kajut a „Botnia“ plula dále k — severu.

Záhy zrána probudil nás ruch panující na palubě. Někteří cestující tušíce, že za svítání ocitneme se ve skupině orknejských ostrovů, si přivstali a nezklamali se.

Se svým společníkem a jeho synkem spěšně vystoupil jsem také na palubu a nelitovali jsme, že jsme opustili teplé lůžko. Zrakům našim ukázalo se nové panorama.

Pluli jsme úžinami mezi souostrovím orknejským.

Souostroví Orknejů skládá se ze 67 ostrovů oddělených od Skotska průlivem Pentlandským. Kdysi snad tvořily s ním jedinou pevninu. Alespoň orografický ráz mnohých ostrovů o tom svědčí. Souhlasí se Skotskem úplně. Zubem času — zemětřeseními a příbojem vln pak zvláště — podlehl paleozoický červený vápenec denudací a částečně také propadla se země, a zbyly tu jen pevnější skály v podobě ostrovů, jichž pobřeží jest rozerváno tvoříc fjordy a sundy. Majíce jen nepatrnou vegetaci, poskytují některé ostrovy smutný pohled.

Když po několika nedělích vraceli jsme se z Islandu a porovnávali kraje, jimiž jsme projeli, usoudili jsme, že i tu jeví se již stopy pozvolného umírání přírody, jako tomu jest na Farórách a Islandě, měrou ovšem méně patrnou.

Povrch Orknejů vyznačuje se tu nízkými horami, onde močály, jež místy ustupují rašelinistším; jinde opět jsou to jezírka a jinde opětně nízká jen skaliska, zvaná skerries, na nichž obyvatelstvo z mořských rostlin připravuje sodu nejen pro sebe, ale i pro vývoz.

Zdá se, že zjevné propadnutí jednotlivých částí pevniny a její rozervání v ostrovy různých velikostí stalo se za doby předledové.

Pozorujeme-li výšku jednotlivých ostrovů, shledáváme, že výšky jich ubývá od západu k východu, a že každý ostrov níží se v rovinu, kterou pilné obyvatelstvo proměnilo v pole, jež s nevšední pilností obdělává. Ovšem veliké odměny, ač jsou pole velmi úrodná, za všechnu námahu nemívá. Daříť se tu pouze ječmen, oves, brambory a některé pícní rostliny.

Ze všech orkneyských ostrovů jest jich obydleno pouze 29 a to počtem asi 31.000 duší. A toto obyvatelstvo vedle polního hospodářství živí se také chovem dobytka a hlavně rybářstvím a lovem ptactva, jež na skalnatých ostrovech hnízdí v nesmírném počtu. Obchod omezuje se na věci, jež poskytují ostrovy. Vyzívá se: skot, ovce, vepři, drůbež, vejce, sušené ryby, vlna a něco vlněného zboží.

Nejčilejší život panuje na ostrově Mainland čili Pomona, v jižní skupině souostroví, zvané South Ronaldshay, dále na Hoyi, Westrayi; rovněž ve skupině ostrovů severně položených jest živo a to zvláště na ostrově Sanday, Stromsay, Shapinshay a Ronsay.

Obyvatelstvo svou povahou podobá se již úplně severanům. Jsou v jednání klidni, ale odhodláni a rázni. To přírodní poměry je tak odchovaly. Také výrazem v obličeji jsou rázovití; rysy jich obličeje jsou ostré, výraz tvrdý, vlasy většinou plavé, což jest zřejmou známkou keltického původu. Hovoří svým jazykem, jenž

jest směsí řeči staroseverské a anglické, kteráž tu zvláště v poslední době nabývá převahy.

Plavba úžinami mezi jednotlivými ostrovy jest dosti nebezpečna. Zvláště za bouře. A nej-
hůře jest u ostrova Swona, kde zvláště pověstny jsou dva víry. Zde také spatřili jsme několik vraků bouří na břeh vyhozených.

Naše „Botnia“ plula mezi ostrovy zvolna, čemuž jsme byli povděční, ačkoliv jsme dosud pravé příčiny neznali. Stáli jsme na palubě a pozorovali pobřeží, jež nás zajímalo svou, pro nás skutečně novou rázovitostí. Ač slunce svítilo a plně vše ozařovalo, bylo vše přece jen ponuré, smutné, jakousi melancholií obestřené.

„Botnia“ náhle zahnula a vplula do zálivu sevřeného šedivými skalami, na nichž tu a tam ukazují se jen řídké lesíky.

A když zahnula „Botnia“ na levo do prostranného zálivu, ukázaly se nám domky hlavního města tohoto souostroví — Kirkwallu.

A když „Botnia“ zakotvila, aby tu jakés zboží vylodila, všichni cestující, ač byl nás jen nepatrný počet, použili zastávky k prohlídce města, kteréž nemá ani úplných čtyř tisíc obyvatelů.

Vzhled města jest přívětivý. Vše svědčí, že tu bydlí více lidí zámožných než chudých, a památky, které tu lze spatřiti, jsou dokladem, že tu kdysi býval mnohem větší blahobyt.

Nejzajímavější budovou jest kathedrála sv. Magna. Pochází ze XII. stol. Zde spatřiti lze pomníky polárního badatele Johna Raea a afrického cestovatele Williama Baikisa. Jinou

památkou města jsou zříceniny biskupského paláce, v němž r. 1263 zemřel slavný norský Hakon. Při zřícenině, na níž jsou zcela patrné stopy ranní gothiky, rozkládá se sad, dnes ovšem již velmi zanedbaný, ale jistě již v dávné minulosti založený, jak souditi lze dle mohutných stromů.

Na své pouti městem přišli jsme v opuštěná místa, v nichž skoro záhadně tyčí se několik kamenů.

Pozastavili jsme se nad nimi a přemítali, co asi znamenají. Znalci dávné minulosti uvažujíce o nich, v úsudcích se rozcházejí; někteří učenci tvrdí, že jsou to zbytky dávného pohřebiště, jiní se domnívají, že jimi označeno místo, na němž se staří Keltové scházivali ke sněmování.

Ze svých úvah byli jsme vyrušeni vejtrubou naší „Botnie“. Svolávala nás. Toužíce po vzdáleném severu, opustili jsme záhadná místa, kterých jsme rozluštili, a spěchali na parník, aby nám neodplul.

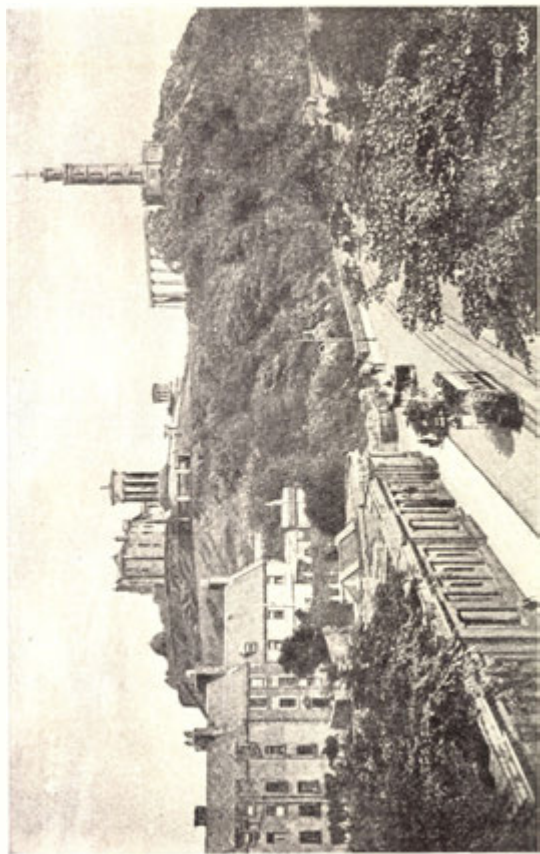
Již po chvíli pluli jsme zase mezi ostrovy, jichž břehy jsou místy tak rozervány, že vytvořeny v nich jeskyně, z nichž „Botnia“ svojí sirénou vyplašovala tisíce a tisíce různých opeřenců.

Když opětně ocitli jsme se na širém moři, bylo slunce již dosti vysoko. A hrálo příjemně. Usadili jsme se na palubě a dokud Orkneje bylo viděti, pozorovali jsme je a přemítali o nich. Byly známy již Římanům jménem Orcades. V té době náleželi jejich obyvatelé nej-

spíše ku kmeni Piktů. Po nich zůstaly tu některé památky. Ve IV. stol. bývaly cílem normanských pirátů, až posléze byly dobyty králem Haraldem Haarfagrem a činily jakési hrabství závislé na Norsku. Od r. 1469 přináležely ke Skotsku, s nímž připadly k Anglii.

Když zmizely nám Orkneje s obzoru, bylo kolem nás jen moře a moře. A nebylo při panující pohodě bez půvabů. Chvillemi pozorovali jsme delfíny, kteří v celých hejnech loď provázeli a svou hrou nás bavili; chvillemi pozorovali jsme naše spolucestující. Mnoho nás nebylo. Úředník kteréśi banky z Düsseldorfu, profesor berlínské techniky, z Kodaně jakýśi kandidát poslanectví, jenž jel na Island ucházeti se o poslanecký mandát, několik starších a mladších Islandčanek, které se vracely domů, dále byl tu Islandčan, dle všeho člen kteréśosi cirků, který se rovněž vracel na ostrov, a pak celá skupina kodaňských skautů, kteří se svým vůdcem, profesorem, jeli na Island skautovat. Tito junáci, aniž by tušili, přičinili se, že nám Čechům cestu po moři znamenitě zpříjemnili.*) Pozorovali jsme je a pozorování to nás bavilo. Měli určitý program, nejen pro cestu po moři, ale i pro Island, jak s námi jejich vůdce sdělil. Záhy z rána byli již na palubě. Polévali se studenou mořskou vodou a pak, aby se zahřáli, cvičili různé prostocviky. Po snídani usedli kolem svého vůdce, tento jim v mateřské jejich řeči cosi vykládal, načež junáci psali. Pak zase

*) Viz můj článek v časopise skautů „Junák“.

EDINBURK.

následoval výklad a to dle všeho zeměpisný, ježto užito bylo náčrtu, jež vůdce načrtnul na vnější stěně kuřáckého salonu. Když dokončil, kreslili náčrt junáci do svých náčrtníků a po straně náčrtku připojovali poznámky. Byly to partie z Islandu a to ty, kdež chtěli skautovati, jak jsme se o tom přesvědčili. Setkali jsme se s nimi na Islandě později na dvou různých místech. Odpoledne četli a to básně i prósu; nejprve jeden hlasitě a ostatní poslouchali, později četl si každý knihu svou. Večer pozorovali hvězdy a naslouchali výkladu svého vůdce.

Z přednášky o Islandě uvádím některé myšlenky.*)

„Island, jak známo, leží mezi 13. a 25. stupněm západní délky a mezi 63° 25' a 66° 32' severní šířky. Rozloha jeho činí 104.785 čtver. km. Východní, severní a západní pobřeží rozerváno je četnými fjordy a zátokami, závislými na různých dislokacích, kdežto jižní část tvoří jedinou velkou plošinu s bezvýznamnými zářezy.

Jinak je Island mohutná vysočina o střední výšce od 500 do 1000 metrů, s přečnívajícími, většinou ledovci pokrytými hráštěmi. Skulptura vysočiny rozbíjí se zřejmě ve dvě části a to v čedičové a brecciové pohoří. U prvního převládají černomodré tóny čedičových skal, rušené toliko stříbřitými pásy potoků a vodopádů a bělostkvoucími plochami firnových polí velké lidové pokrývky. Čedi-

*) Viz „Z neznámého Islandu“ od J. V. Želízka.

čové skály se svislými, jakoby nedostupnými stěnami, ž dálky jako ohromné hradby připadající, trčí do výše a je provázející, na míle dlouhé terasy lávových proudů, sklánějí se stupňovitě k pobřeží.

Krajinnému rázu zvláštního kontrastu dodává také světlý liparit, shlukovitě nebo žilovitě prorážející temný čedič. Liparit vytváří často shluky tvrdší okolního čediče, takže se pak stává i převyšující horninou.

Překročíme-li stupňovité údolní stěny až k samému plošnému okraji, otevře se nám teprve volný rozhled do širé dálky. Uzdříme jednotvárnou vysočinu, pokrytou samými ostrohrannými balvany a flekatou od velkých, fantasticky utvářených sněhových ploch a mezi tím šterk, hlínu a písek, často sněhovou vodou daleko promočený. Přes tuto jednotvárnou vysočinu přecházejí pak jednotlivé plošiny s největšími ledovci ostrova.

Na jihovýchodě je země nejvyšší, tam je také největší ledové pole Islandu, Vatnajökull, s pokrývkou asi 8000 km² v rozloze.

Skoro rovná vysočina, která následkem přirozeného povrchu čedičové pokrývky svoji horizontalitu již původně obdržela a tuto většinou pak zachovala, vykazuje ovščin místy také divoce rozeklaná pohoří, jmenovitě při okraji pásma čedičové plošiny, k jejíž rozrušení především erose a potom vulkanickotektonické síly působily.

Monotonní vysočinná plošina vykazuje místy též ploché pánve, povstale erodí ledovcovou a

hluboko diluviální ssutí naplněné, kteréžto uložení tvoří z větší části souvislou pokrývku, z níž tu a tam čedič, dolerit nebo palagonit vystupuje.

Oproti tomuto jednotvárnému krajinnému rázu Islandu je za to brecciové nebo palagonittuffové pohoří mnohem malebnější. Zde všeobecně převládají světlejší tóny barev od žluté do hnědé. Kde tuff a breccie až skoro ku pobřeží zabíhají, možno viděti křivolaké horské skupiny a mladé horské řetězy, nepravidelných forem a velikostí, silami vulkanickotektonickými vzniklé. Kde ovšem nevystupují zcela mladé zlomy a vržení, které, jak se podobá, právě v tuffových pohořích velmi hojně a v obrovských rozměrech přicházejí, jsou formy měkké, mírně zvlněné, zaokrouhlené a nesou často stopy glaciálního vlivu. Povrch tuffových hor pokryt je většinou ostrohrannými kusy lávy, které vyvětraly z vulkanické breccie a jichž rozložené pojivo vítr ve způsobu jemného prášku daleko odnesl.

To byl by asi všeobecný habitus islandské krajinné vysočiny, mnohonásobně prostoupené recentními lávovými poli, řadami vulkánů, jednotlivými krátery, vrchy a j.

Dnešní povrchový reliéf Islandu závisí hlavně na dominující vládě dvou činitelů, v přítomnosti i v budoucnosti neustále zápasících, a na Eilandu jednostejně budujících jako ničících. Vládoucí oni činitelé jsou vulkanismus a led.

Island je země velmi mladá. Se stanoviska geologického je to dnes jediná velká tektonická hrášť, jejíž ostatní části sesuly se do moře podél okrajních zlomů, tedy relikt starého, kdysi rozsáhlého pozemního komplexu.

Island pozůstává skoro výhradně z eruptivních hornin. Sporé hnědouhelné flece na několika místech na podloží čediče spočívající, jsou snad jedinými sedimenty, svědčícími o někdejší teplém klimatu. Jak výzkumy zjištěno, spadá eruptivní činnost Islandu do počátku terciéru, a někde dokonce i do kvartéru, neboť byly mezi čedičem nalezeny hlinité vrstvy, tak zvané yoldiové hlíny, chovající arktickou faunu, jmenovitě mušle, mezi nimiž *Yoldia arctica* je nejvýznačnější, svědčící opět o studeném klimatu, panujícím dnes na Špicberkách a dále na severu.“ —

Konečně po třídenní plavbě širým Atlantickým oceánem nastalo mezi cestujícími rušno. Zvláště mezi Islandany a Islandankami. Již od rána stáli na přídi parníku a toužebně zírali vpřed. Že vane studený vítr, který profukoval i teplý šat a mrazil až do kostí, nedbali, ale používajíce pohody jasného dne dychtivě vyhlédali svými zraky v dálavách toho dne průhledných obrysy drahé své domoviny.

A byť slunce mihotavě svítilo po vodní hladině a svým jasem jen radost chtělo všady probuditi, nedařilo se mu. Zde v těch dálkách chvěje se ve vzduchu cosi tklivě smutného a duše bezděčně se plní tichou melancholií. Plavil jsem se na svých cestách již po různých mo-

řích, ale nikde neznamenal jsem nad hladinou vodní cosi tak tajemně ponurého jako zde na severu — a přece slunce svítilo!

Islandané i Islandanky byli zřejmě netrpěliví. Dlouho se jim neukazovaly obrysy islandského pobřeží. Proč, vysvětlilo se nám. Sám kapitán p. Osberg poučil nás. Kompas v těchto končinách mívá již jakousi odchylku a tím se stalo, že parník zaplul poněkud na pravo. Nám Čechům bylo to milé. Nebýti toho, neměli bychom toho nepopsatelně krásného pohledu na Island, jaký jsme měli.

„Island!“, vykřikla pojednou jedna z Islandanek, a to ta, o níž jsem se již dříve pro její národní kroj, jímž byla oděna, zajímal.

Jest islandský kroj velmi typický. Zvláště žen. Na hlavě, na níž měla vlasy spleteny ve čtyři podkasané copánky, seděla jí jakás mosazná obroučka jako korunka, přes ni měla přehozený bílý šátek velmi bohatě vyšíváný. Na sobě měla sametový živůtek bohatě na prsou zlatem vyšíváný a jaksi nedopnutý, po jehož okraji kolem krku měla širokou hedvábnou stuhu pod bradou zadrhnutou na způsob námořnického uzlu, v němž měla zapíchnutý zlatý špendlík vzácné umělecké práce; v bocích přepásána byla pasem se zlatou sponou. Dle všeho byla bohatou. Později viděl jsem na chudších Islandankách spony pouze stříbrné nebo dokonce jen mosazné. Sukni měla černou. Že v té chvíli, jak jsem již uvedl, vál studený severák, měla přes sebe přehozený

červený sametový plášť lemovaný bílou kožíšinou a taktéž zlatou sponou sepnutý.

Její výkřik mne přivábil až na samou příď.

A Islandanka rozradostněná, že vidí obrysy své drahé domoviny, nedbala, že islandsky neumím, ba že vůbec ani nerozumím, hovořila co si ke mně a slova svá provázela pohyby ruky, ukazujíc a jmenujíc, co se nám zjevovalo.

Spatřil jsem ledovec Vatnajökull, jehož nejvyšší vrchol Oräfa jökull (1959 m) v slunečním jasu se svítil jako nejkrásněji vyleštěný ocelový pancéř. Blíže na západ ukazoval se menší ledovec Mýrdalsjökull a pak dále na samém břehu městečko Vik, za nímž na levo svítil se ledovec Eyjafjallajökull a posléze ostrůvek Portland. Poblíž něho zvedá se z moře skála Dyrholey na způsob obrovské brány, kterou by mohla proplouti i největší loď světa, kdyby nebylo kolem pod vodní hladinou skryto takové množství skalisk, že i plavba rybářským člunům jest tudy nebezpečna.

Jsem vždycky nadšen, kdykoliv spatřuji nové cizí kraje, a proto i tyto kraje, byť i tak smutného vzhledu, mne zajímaly. Vynikaly rázovitostí, které jsem až dosud nikde neznamenal. Ani v severních krajích Norska. Mimo to jsem si vzpomněl na dobu svých studií. A domnívám se, že mnohý při zeměpisné hodině při výkladu o Islandu při pouhém slově „Island“ zatoužil poznati jednou očitě tento ostrov plný sopek, geisirů a solfatarův, jako já jsem zatoužil, když prof. Heš o něm vykládal. A nyní jsem měl tento podivný ostrov před sebou. Již

jen několik málo námořních mil byl jsem vzdálen od jeho pobřeží, a tudíž vše, co jsem o něm kdysi slýchal, vybavilo se mi z paměti. Ani jsem nepozoroval ve svém vzrušení, že „Botnia“ zahнула na západ . . .

Snad o tom ani Islandanka nevěděla. Soudíc, že jsem asi nadšen nejen pohledem na drahý její domov, na poslední to zbytky báchorkovité země Ultima Thule, o níž podával zprávu již Pytheas z Masilie ve 4. stol. před Kr., ale i jejím vypravováním, zase se rozhovořila a zase mi ukazovala, co se na pobřeží ukazovalo na podiv.

A mezitím, co pozoroval jsem zajímavé jižní pobřeží Islandu a naslouchal rychlému hovoru švitořivé Islandanky, plula „Botnia“ novým směrem na západ a plujíc větší rychlostí, dohonila a předplula parník „Skalhott“, jenž náleže téže společnosti jako „Botnia“ určen jest pouze pro plavbu kolem Islandu. Že to byl první parník mimo rybářské čluny, který jsme po třídení plavbě spatřili, poněkud naši pozornost upoutal, ale na krátko pouze. Brzy zase zadívali jsme se k pevnině a zrakům našim ukazovala se rozevřená údolí a v nich selské statky — baery (zvané), skály a četné vodopády vrhající vody své přímo do moře.

Netrvalo dlouho a již ukázaly se nám Westmannské ostrovy — Westmanneyary — t. j. ostrovy lidí od západu příšlých. Odněkud z Irska sem přišli nějakí dobrodruzi, zabili domorodce a usadili se tu. Pozoroval jsem tyto skalnaté ostrovy a Islandanka byla by mi ráda

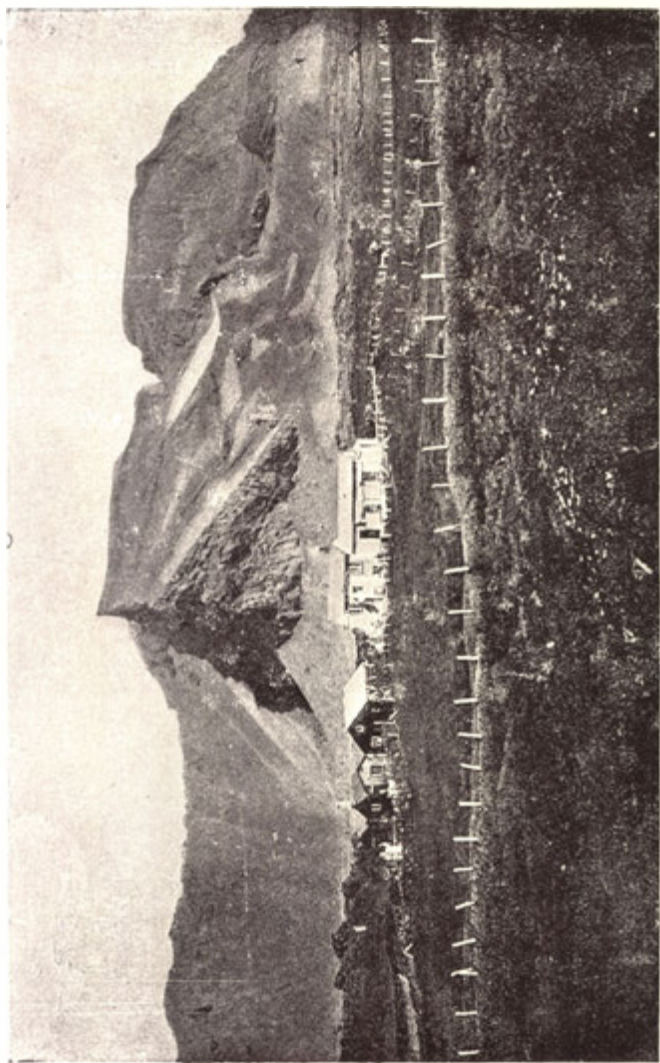
o nich vypravovala, ale vědouc již, že se mnou není řečí, sesmutněla a mlčela. Ale zase jen na krátko . . . Již za chvíli pokusila se opět hovořiti a rukou ukazovati . . . a . . .

Zatím přiblížili jsme se k ostrovům. „Botnia“ zaměřila k největšímu z nich, na němž na úbočí vyhaslé sopky Helgafell (223 m) rozloženo jest městečko Kaupstaður, čítající asi 400 duší.

Přímo před námi tyčila se z moře obrovitá skála, na jejíž strmých a rozervaných stěnách hovělo si na tisíce různých opeřenců a na jejímž zeleném temeni pásla se hejna černých a bílých oveček. A vpravo vystupovala z moře jiná skála. V jejím boku po věky hlodal příboj vln a vyhlodal jeskyni, jež prozrazovala se nám svým otvorem. Soudě dle velikosti možno do jeskyně vplouti jen na menším člunu.

Kapitán, aby upozornil obyvatelstvo ostrovů, že přistál, zahoukl na lodní vejtrubu a z jeskyně na ráz vylítlo na tisíce ptáků, kteří poplašeně v celých „mračnech“ vznesli se nad ostrovy a pak pozvolna zase usedali buď na kostrbatá úbočí nebo se vraceli do jeskyně.

A po tomto zahouknutí pozvolna počaly se také objevovati lodice s ostrovany. Přijížděli, buď aby přijali přivezené zboží — mouku a brambory — anebo aby nalodily sušené ryby, vlnu a kajčí peří. Také někteří cestující vystupovali, jiní opět přibývali. Těchto bylo více. Jeli na Island. A mezi těmi, kteří vystoupili, byla i paní, která svojí neobyčejnou krásou, svým elegantním zjevem a čistě moderním úbořem každého cestujícího po celou cestu

Z WESTMANSKÝCH OSTROVŮ.

upoutávala. A když jsme ji viděli vítati se s rybářem, jenž byl hrozným kontrastem vedle ní a odcházeti s ním do těch bídných domků ostrovních, bylo nám jí líto. Spíš do salonů vznešených hodila by se, než sem do té smutné pustiny!

„A snad je tu šťastna!“ napadlo nás a zraky naše hleděly za ní, až zmizela nám z očí toužebné za ní hledících

A viděli jsme i domek, v němž zmizela. Nedalo nám to tudíž a vystoupili jsme také. A mezitím, co jsme ji stopovali a pak prohlíželi celou osadu, jež se skládá z domků starých, z kamene vybudovaných a drnem pokrytých tak, že se ztrácejí v zeleni, jsouce patrný pouze průčelní prkennou stěnou a komínem — soudkem od slanečků — dílem z domků nových, z prken sroubených, vlnitým plechem pobitých a barvou natřených, mezi nimiž zvláště pěkně se vyjímá kostelík, připlula do zátoky francouzská válečná loď, kteráž tu křižuje, aby lájila zájmů francouzských rybářů, kteří ve zdejších vodách loví a to zvláště tresky.

Když pak konečně zboží vyloďeno, a kapitán francouzské lodi, který na naši loď přišel, aby se s kapitánem pozdravil, Botnii opustil, zahoukala tato poprvé, podruhé a potřetí a hned na to vypluli jsme dále.

Westmannské ostrovy jsou zvláštní svým rozčleněním i útvarem. Zdá se, jakoby ruka jakéhos obra rozmetala tu obrovské balvany, ale tak ohromné, že hloubka mořská nestačila, aby se ponořily; velikou částí vyčnívají nad

vodu. A tyto části vyčnívající z vody jsou různých tvarů. Zvláště ty, které se nám ukázaly za další plavby na Island. Jsou to jen skaliska. Jedno má podobu trojbokého jehlanu, jiné jako krychle a třetí podobá se jakési bráně a p.

Ze 14 ostrovů jsou pouze dva obydleny tak, že jsou tu osady, na některých jsou jen osamělé rybářské chaty, jiné jsou liduprázdné. Na Kaupstaduru pokouší se lid i o jakés polní hospodářství. Na druhém ostrově má lid svá obydlí v jakési jeskyni a živí se vesměs rybářstvím nebo lovem ptactva.

Treska tu je nejobyčejnější rybou a jest jich ve zdejších vodách takové množství, že zdá se býti nevyčerpatelným pokladem. Loví se pouze na udici. Muži vydávají se na moře a ženy ulovené ryby upravují. Nejprve jí uříznou hlavu, pak ji rozříznou, vyperou a na hladké skály rozloží k sušení. I odpadky suší, neboť jsou jim v zimě v nedostatku jiného paliva dobrým topivem.

V čas hnízdění ptáků odvažují se mnozí a šplhají se po skalách, aby ptákům buď vejce nebo mláďata vybrali. Při obou zaměstnáních do roka mnoho mužů zahyne. Úporný jest život zdejšího obyvatelstva !

Uvažujíce o tomto životě zdejšího lidu, hleděli jsme za další své plavby zpět k těm domkům s jakýmsi pohnutím. Pokolení za pokolením tu vyrůstá, aby hynulo v těžkém strádání.

A kapitán chtěje nás snad ze smutných myšlenek povyraziti, zahoukl na lodní vejtrubu a stěny Westmannských ostrovů odpovídaly de-

sateronásobnou ozvěnou a nad ostrovy zvedla se opět celá mračna ptáků.

A Botnia plula dále k cíli naší cesty — k Islandu.

V dálce v záři zapadajícího slunce ukázalo se místy osněžené temeno právě soptící sopky Hekly, pozdě pak večer přiblížili jsme se k ostrovu Eldey, kdež r. 1844 ubity byly poslední dvě alky velké a tím tento pták vyhuben. V sousedství tohoto ostrova býval ostrov Geierfaglaskern, jenž za zemětřesení roku 1884 úplně zmizel pod vodou a s ním vše, co se na něm nalézalo...

A já na to vše mysle, stál jsem na palubě a pozoroval pobřeží Islandu...

V REYKJAVIKU.

Dlouho, dlouho stál jsem na palubě a pohlížel na pobřeží ostrova, jenž stával se mi tím tajemnějším, čím více jsem se k němu blížil. A nevím, jak dlouho byl bych nad ním dumal, kdyby mne byl dosti citelný chlad nezapudil do kajuty. Vál severák a přinášel s sebou mlhy.

A přihnal jich mnoho. Brzy po západu slunce, jež toho dne zmizelo nám z očí asi o $\frac{1}{2}$ 10. hodině večerní, obklopily nás tak, že kapitán musel rychlost „Botnie“ zmenšiti a svým protivným: Bvúúú! Bvúúú! rybářské čluny varovati a k ostražitosti napomenouti. Že nás tím budí, nedbal. Opět a opět tahal provazem, vedoucím k parní pískale a houkal a „Botnia“ šinula se po vodě pomaleji a pomaleji, až posléze zastavila se zcela.

Ale nestáli jsme asi dlouho. Když jsem časně ráno vystoupil na palubu, nebylo po mlze stopy. Východ zářil nejkrásnějšími barvami, ale krása, na jakou se těšíváme u nás při východu slunce, přece to nebyla. Jakýsi smutek chvěl se na všem, kam oko pohlédlo a v duši člověka probouzela se jakási tísnivost.

A nebylo divu. Blížili jsme se k ostrovu, jenž jest obrazem, jak asi naše země bude vypadati, až se bude blížiti konec všech konců života na zemi. Bezděčně zmocnila se nás melancholie a zhostiti se jí jsme nemohli. Co si tajemně tklivého prochvívá vším tím ovzduším, jež nade vším jest rozestřeno.

Pluli jsme kolem několika ostrůvků, z nichž Aldey jest největší, zahlédli jsme již také Reyk-james, ale veselejší nálady nám to nedodalo.

A přece bylo možno. Slunko zářivě vystupovalo výš a výše a jeho paprsky přímo hltavě pohlcovaly zbytky mlh, jež se opozdily, ale kraj se přece nezměnil. Ze svých cest znal jsem již kouzla mořských břehů, ale na břehu tohoto ostrova neviděl jsem nikde nic utěšeného. Kam oko dohlédlo, spatřilo jen černavé skály, na jichž úbočích bylo patrné, jak život tu hyne a zmírá; bylo to viděti i na travičce, jež čím výše, tím řídčeji se mohla svými kořínky zachytiti. Jsou tu skály holé, na jichž stěnách odumřel všecken život. Zdá se, pohlížíme-li k nim, jako bychom byli na pokraji hřbitova, na němž pohřbeni jsou všickni dobří duchové, kteří kdysi odívali i zdejší kraj lepším rouchem, než jakým ho oděly ony tajemné síly, které občas vzkypí a z útrob země chrlí oheň a vše zaplavují lávou.

Slunce svítilo, ale příjemno nebylo. Bylo větrno a chladno. Ale proto přec jsme stáli na palubě a obírajíce se různými myšlenkami, pozorovali jsme pobřeží.

KAUPSTADUR, HLAVNÍ MĚSTO NA WESTMANSKÝCH OSTROVECH.

Lodní šroub pracoval rychle. „Tuketuk! Tuketuk!“ ozývalo se tu u strojů a voda za lodí šplechtala.

Ani jsme se nenadáli, a již otočila kolem předhoří Skagi, za níž se břeh stále víc a více nížil, až za Hafnafjordem byl již úplně nízký. Snad sem proto také před věky proud lávy se stočil, když kterási sopka vybuchla. Stopy tohoto proudu jsou patrné. Ještě z moře vyčnívajícími lávovitými skalisky prozrazuje se tato živelní pohroma.

„Botnia“ plula rychle. Brzy proplula mezi několika ostrůvky a vplula do reykvavické rejdy, kdež právě velmi pilně se pracovalo na zřízení dokonalého přístavu, na stavbě přístavního mola.

Moře je tu nehluboké, i musila „Botnia“ jako až dosud všechny lodí zakotviti daleko od břehu. Kdo chtěl na břeh, dostal se tam pomocí rybářských člunů, jež „Botnii“ brzy po přistání obklopily.

Komu podařilo se nejdříve vystoupiti, byli dánští skauti. Skautská myšlenka má zde již také svého průkopníka. Připlul je pozdravit a řídil jejich dopravu na břeh. Byl to pan Pjutterson, účastník olympických her ve Stokholmě. Zvěděl, že jsme Češi, ihned ptal se na p. Dr. Jiřího Gutha Jarkovského, s nímž prý se zná. K nám byl velmi ochotný a úslužný. Také nám velmi platné služby prokázal.

S ním na barkassu připlul i německý konsul, pan H. Th. A. Thomsen, takto majitel „umbrods-verzlunu“ (kupectví). Zvěděl, že jsme „Raku-

šani“, o Čechách nechtěl nic vědět, přistoupil k nám, představil se a nabídl nám své služby, kdybychom snad něco potřebovali.

Když skauti s panem Pjuttersonem a německým konsulem odpluli, vstoupili jsme i my do rybářského člunu a za 25 öřů za osobu dali jsme se dopravit na břeh. Islandští hoši ovládali vesla dobře. Ačkoliv jsme byli daleko v moři, přec přistáli jsme dosti brzy u jakési hráze pozvolna do moře se sklánějící. Po obou stranách hráze houpaly se na vodě různé lodi a čluny a že byl právě odliv, bylo na břehu vidět plno mořských chaluh, hvězdic a také obrovská kost z velryby.

Na břehu bylo živo. Celý Reykjavík byl vzhůru. Staří i mladí, muži i ženy byli v přístavě. Muži byli oblečeni po evropsku, hoši ve starý národní kroj, který připomínal doby velikých hrdinů Halfargerů. Měli kalhoty krátké, po kolena sahající, černé punčochy, střevíce z tulení kůže, červené kabátce, červené, bíle lemované pláště a na hlavách čapky, našim „poděbradkám“ podobné.

Vystoupivše na břeh, neměli jsme jiné starosti, než zaopatřit si koně k jízdě do Thingwelliru.*)

Ale byli jsme nemile překvapeni. Pan Pjutterson, jenž se nám nabídl, že nám koně zaopatrí a zajistí, sdělil s námi, že to jest na následující den nemožné, ježto na den 10. srpna jest oznámen příjezd asi pěti set amerických

*) Th čti c.

turistů a koně pro ně již před týdnem zamluveni v celém okolí Reykjavíku. Nezbylo nám než oddati se osudu a odložití zamýšlený výlet na den 11. srpna.

Po té vydali jsme se na prohlídku města. Reykjavík jest dnešního dne již dosti velkým městem. Čítá na 17.000 duší. Jsouc rozloženo na mírném návrší, činí pěkný dojem. Má ráz městeček norských. Domky jeho jsou různé natřeny; jich nátěr však jest s okolím harmonicky zladěn. Hlavní ulice nazývá se Austrurstraeti a jest nejživější částí celého města. Zde jsou největší domy, největší obchody s výklady upravenými po našem způsobu a jsou tu také dva hotely, jediné v celém městě, a to: „Hotel Island“ a „Hotel Reykjavík“. První živoří a druhý... těžko odpovědět. Vláda k udržení jich činí, co může. Přibude-li kdo na Island, nesmí zůstat na lodi, nýbrž vyloditi musí, byť by i s touž lodí plul dále. Nám bylo dovoleno zůstat na lodi z ohledu, že se do Reykjavíku očekávala veliká návštěva.

Mile na cizince působí bělostné záclonky v každém okně a pravé bohatství květin, někde i tropických. I kolem jednotlivých domů jest čisto a úhledno.

V hlavnějších ulicích jsou domy v těsných řadách, jinde každý domek jest postaven uprostřed zahrádky, v níž se pěstuje brambor, bílá řepa, cibule a některé květiny.

Nejživější obchod jest „Dobročinný bazar“, založený a řízený reykjavickými dámami, které se tu střídají jako prodavačky. Prodává se tu

vše, čeho Island poskytuje: kůže polárních lišek, ovcí, vycpaní ptáci islandští, nerosty, islandské výšivky, islandské starožitnosti, rukavice se dvěma palci, šátky, islandský lišejník i chléb z něho, věci vyřezávané ze dřeva, porculánové nádoby se znakem Islandu, bílým to sokolem v modrém poli, jehlice s tímže znakem, pohlednice a j.

Prošedše městem vydali jsme se za město k horkým pramenům Laugar zvaným. Jsou za městem půl hodinky. Cesta k nim vede velikým lávovým polem. Na některých místech jest láva již zvětřalá. Tato místa, hojně travou porostlá, nutí k přemýšlení. Jsou samý kopeček, kopeček travou porostlý, jaké vídáme u nás na horských lukách, kde hospodář nedbalec krtin z jara nerozhrabuje. Vida tyto kopečky a neznaje příčiny jich původu, nepřekný úsudek utvořil jsem si o majitelích, kteří veliké lány lávového pole dovedli si ohraditi ostnatým drátem, ale o srovnání pozemku se nepokusili. Ale již následujícího dne byl mi tento mylný úsudek vyvrácen panem Björnsönem N. Olsenem, profesorem reykvjavičského gymnasia. Pokusili se prý již několikrát zdejší hospodáři o urovnání svých polí a lučin, rozhrabali kopečky, ale po dvou letech objevily se „krtiny“ — ač tu krtků není — zase. Tím vinna vulkanická síla ostrova. Nikde není tolik zemětřesení, tolik sopečných výbuchů jako na Islandě. A bývalo to ještě častěji. A tato vulkanická síla, která jest jen tlumena, projevuje se prý tím, že kopečkovitě zvedá zemský povrch.

Na upravených částech lávového pole uviděl jsem nasetý ječmen a oves, které však asi sotva tu dozrávají; také tu a tam brambory byly nasázeny a rozložené jejich keře slibovaly hojnou žeň.

Ráz krajiny jest smutný.

Šli jsme zvolna a rozhlížejíce se, neubránili jsme se jakési melancholii.

Cesta, kterou jsme se ubírali, jest dosti upravená, ale místy podél ní jen kámen a zase jen kámen. Nikde keřičku, nikde stromu. Tu a tam zase ukáže se i staroislandské stavení a u něho lid travičku sekající řídkou a drobnou.

Pozorujíce celé okolí, ani jsme se nenadáli a stanuli jsme u prkenných bud, na nichž byly nalepeny plakáty s nápisem: „Sunlight-Seife“. Jimi se tu Němci uplatňovali. Sem uchylují se reykjavické pradleny s prádlem. Hned totiž vedle nich jsou horké prameny, Langar zvané; jeho vody, 80 stupňů C teplé, jsou zachycovány do zvláštních nádrží, železnými mřížemi opatřených, aby do nich někdo nespádl. V nich reykjavické pradleny vyvábějí prádlo. A hned vedle teče říčka Ellidaara, v jejíž studené vodě vyvařené prádlo máchají.

Prohlédnuvše si tuto výhodu, bodrým Islanďankám samou přírodou poskytnutou, zatoužili jsme, kdyby takový jediný horký pramen byl u našeho rodiště a hned vedle také tak veliké rašeliniště, jaká jsou tu v sousedství a v duchu jsme viděli, jak by naše rodiště rostla a zkvétala a nabývala světové pověsti... A zde na Islandě

tolik horkých pramenů, tolik rašelinišť a nikdo nepřichází, aby jich lékařsky využítkoval.

Od Laugaru vydali jsme se lávovým polem podél říčky Ellidaary dále. Tu onde prošli jsme žírnou lučinou, rozsáhlým rašeliništěm a zase ubírali jsme se po holé lávové skále, na níž tu a tam jen řídce zachytil se bídný mech nebo lišejník. Kdybychom místy nespatriili ovce nebo koníky se pásti, zdál by se kraj zcela odumřelý. Ale ti ho oživují. A zase přišli jsme na místa, po nichž velmi těžko se nám kráčelo. Tu byly větší neb menší zvětrávající a rozpadávající balvany, jinde již jen drolky a drtky lávové.

Těžko se šlo, cesty jen pozvolna ubývalo, ale konečně došli jsme k vodopádu, ovšem jen nepatrnému, ale přece jen k vodopádu a to dosti zajímavému.

Byl to první vodopád, který jsem spatřil na půdě islandské; zajímal spíše svým okolím, než sám sebou. Kraj kolem něho jest velice smutný. V nejbližším okolí několik lučin a dále skály jen a skály.

Také staroislandské stavení se tu nalézá. Je to hotel! Budova nízká, spíše brlohu podobná, je ze tří stran z kamene. Zdi i střecha jsou drnem obloženy. Ještě že měla tato stavba pořádný komín. Později na severu Islandu viděl jsem takovýchto budov mnohem více, ale komín nahražoval jim starý soudek od slanečků. Zvědavost nás sice nutkala, abychom vstoupili dovnitř hotelu a něčím se tu občerstvili, ale nedůvěřující přece jen, že bychom tu mohli býti

něčím obsloužení, ježto jest na Islandě zákonem zakázán výčep piva, vína a vůbec všech lihovin, vydali jsme se na zpáteční cestu bez odpočinku.

Když došli jsme do města, bylo již šero, ačkoliv u nás tou dobou bývá již noc; dali jsme se převézt na naši „Botnii“ a záhy uchýlili jsme se na lůžko.

Záhy zrána probudila nás hudba. Pozdě v noci přibyl do reykvjavické rejdy parník hambursko-americké společnosti „Viktoria Luisa“ a přivezl na své palubě více než 550 lidí. Při hudbě podávána jim snídaneň. Po snídani převážel je motorový člun na pevninu.

Také my se tam vydali.

Reykjavik byl k nepoznání. Na všech ulicích hemžily se zástupy amerických turistů a Islandanů. Zvláště mladých Islandanek bylo všady plno. A všechny byly v národním svém kroji. Černá sukně, černý sametový živůtek s přišpendlenou stuhou po okraji kolem krku a na prsou ve veliký uzel uvázanou a uzel uprostřed buď šperkem nebo kytíčkou vyzdobený. Některým na zlatém řetízku na krku houpal se také dosti drahocenný skvost. V bocích přepásány byly černým pásem se stříbrnou nebo zlatou sponou. Předek sukně byl zakryt světlou, pěknou, pravidlem hedvábnou zástěrkou. Hlavy měly jen jednoduše upravené; buď byly prostovlasé nebo měly bohaté své vlasy spletené ve čtyři copánky a jaksi v sebe podkasané, a na temeni měly malé dýnko ze zvláštní látky, od něhož po straně až na ramena houpal

se střepec, ozdobený buď stříbrným nebo zlatým oružím. Přes ramena měly některé přehozené šátky barvy temné, jiné dlouhé sametové pláště, lemované buď bílou nebo tmavou kožišinou a pod krkem stříbrnou nebo zlatou sponou sepnutý. Že byly mezi nimi některé velmi sličné zjevy, netřeba připomínati, ale ty znajíce svoji krásu, dovedly také s cizinci koketovati. Zdá se, že vychvalovaná cudnost islandských dívek vlivem cizinců mizí.

Živo a hlučno bylo po celém Reykjavíku.

Hlavní proud cizinců směřoval však k jezeru, na jehož břehu vybudována jest dřevěná budova místního divadla „Idno“. Tam zřízena reykjavickým turistickým odborem prozatímní prodejna pohlednic a poštovních známek, prodejna všech islandských zvláštností, prodejna vstupenek do koncertu, pořádaného domácími umělci za osobního řízení islandského hudebního skladatele Sigfúsa Einarsona na počest americkým turistům v hudební síni „Bárubúd“ zvané, ba bylo tu možno dostat i vstupenky k dostihům, pořádaným islandskými dámami na závodišti zvaném „Melar“. A nutno tu ihned dodat, že se Islandčanky osvědčily jako výborné i obratné jezdky.

Na prostranství za divadelní budovou bylo možno najmouti si koně. Stálo jich tu sta. Byli sem svedeni z baerů, roztroušených po dalekém i širokém okolí. Kdo si chtěl vyjetí, mohl si kteréhokoliv vypůjčiti na celý den za 4 dánské koruny. Dánská koruna rovnala se tehdy našim 132 haléřům.

VYBÍRÁNÍ PTÁKŮ.

Přehlédnuvše celý ten shon, věnovali jsme čas prohlídce města. Nejprve zaměřili jsme k domu. V něm zvláště upoutala nás krásná křtitelnice, jež jest vzácnou uměleckou prací. Berthel Thorwaldsen, aby uctil památku, že kolébka jeho rodu stávala na Islandě, vytvořil již za svého pobytu v Římě toto dílo a daroval je své vlasti, jak o tom svědčí tento nápis: „Opus hoc Romae fecit et Islandiae terrae sibi gentilitiae pietatis causa donavit Albertus Thorwaldsen A. D. MDCCCXXVII.“ (Dílo toto v Římě vytvořil a zemi islandské, svému rodišti, z úcty věnoval Albertus Thorwaldsen.*)

Z domu zašli jsme do nedaleké budovy, jež jest sněmovnou (Althingishús) a kdež právě odbývalo se sněmovní zasedání. V ní umístěno také gymnasium, škola hospodářská a kormidelnická. Před Althingishusem jest náměstí Austrurvöllur, uprostřed něhož jest socha Thorwaldsenova, kterou postavili Reykjavíčtí, aby uctili památku svého umělce.

Po prohlídce těchto budov odebrali jsme se do musea, jehož nová budova upoutává oko hned při příjezdu do Reykjavíku. V ní umístěno jest muzeum přírodnické i národopisné. V přírodnických sbírkách spatříme ukázky všeho, co na Islandě lze spatřiti z říše zoologické, botanické a zvláště nerostopisné. Zde upozornil nás profesor B. Olsen na ukázkou lávy z výbuchu sopky Hekly r. 1913. Sbírký národopisné jsou zvláště zajímavý. Jsou tu zvláště ony památky,

*) Více viz o Thorwaldsenovi v mé knize „Zájezd na sever.“ Cesta Norskem a Švédskem.

které pocházejí z dob předreformačních, z dob prvního křesťanství na ostrově. Jsou to různé předměty z kostelů vzaté, když se přeměňovaly na kostely evangelické a ozdob se zbavovaly. V údivu stáli jsme nad tím bohatstvím ukázek bývalého umění islandského a usoudili jsme, že kultura byla tu asi mnohem pokročilejší ve středověku než v letech pozdějších.

Po prohlídce musea vydali jsme se na vyhlídku „Skolavarda“, odkudž lze přehlédnouti celé okolí, které, ačkoliv z něho vychvívá jakási melancholie přírody, jest přece zajímavé. Cestou pozastavili jsme se před domem zdejšího ministerstva, před pomníkem Jóna Sigurdssona, neúnavného pracovníka za samostatnost Islandu; před budovou ministerstva obdivovali jsme pomník básníka Jóna Hallgrímsona a konečně ve vestibulu islandské banky pomník vynanců „Útilegumadurinu“.

Zatím čas velmi pokročil. Američtí turisté, zúčastnivše se koncertu i dostihů, pozvolna opouštěli Reykjavík a my, zajistivše si ještě jednou na příští den koně, následovali jsme jejich příkladu.

MM

DO THINGWELLIRU.*)

PANU EM. MORÁVKOVI Z CHRUDIMĚ.

*) Th ěti c.

Když pak ráno opouštěli jsme „Botnii“, abychom nastoupili výlet do Thingwelliru, byl parník „Viktora Luisa“ již na cestě na Špicberky. Opustil přístav právě o půlnoci.

I my, zanechavše na „Botnii“ zavazadla, jsme opustili ji. P. Pjutterson očekával nás již s objednanými koňmi a vůdcem, hezkým to studentem, kteří tu po dobu prázdnin vstupují do služeb cizinců, aby si něco vydělali, a přál nám šťastnou cestu.

Ponny neučinili na mne nijakého zvláštního dojmu, ačkoliv koním pranic nerozumím. Spatřiv je, vyslovil jsem i obavu, vydrží-li jízdu, která je očekávala. Stáli smutně, s hlavami k zemi sklopenými. Ale byvše studentem upokojeni, nakoupili jsme si potravin, zvláště bílý chléb s hrozkami, usedli jsme na koně a koníci dali se do cvalu. Při prvních krocích bylo mi všelijak, snad hůře, než když jsem před dvěma lety na cestě k pyramidám usedl na velblouda. Islandský ponny má týž chod jako velbloud; šlape najednou oběma pravými a zase najednou oběma levými nohama.

Netrvalo dlouho a byli jsme za městem. Na koníkův chod uvykl jsem brzy.

Poslední dobou jest jízda do Thingwelliru velmi usnadněna. Dříve jezdívalo se po pěšině jen koňmi ušlapané, jako se až dosud jezdí ke geisirům a k sopce Hekle; od r. 1907, kdy dánský král Kristián IX. navštívil Island a jel také do památného Thingwelliru, aby tu zástupcům islandského obyvatelstva odevzdal vlastnoručně psanou listinu, kterou se prohlašuje Island za samostatný, zřízena tu cesta dosti pohodlná. Z ní místy odbočuje koňmi udupaná cesta do jednotlivých baerů,*) zapadlých do smutných samot a pustin ostrova.

Jsem na cestách vždycky rád vesel, ale nevím, dovedl-li bych se v tom kraji, do kterého jsme vjížděli, upřímně rozesmáti. Dýše sice také tento kraj svojí poesíí, ale jeho poesie jest smutná, ponurá. Rázem, jakmile se ocitnete za městem na onom rozsáhlém poli lávovém, zmocní se vás melancholie a nezhostíte se jí. Každý islandský koutek činí na vás dojem, jako byste stáli u otevřeného hrobu, do něhož se jednou všechen život přírody uloží.

Cesta, kterou jsme jeli, byla upravena, ale vpravo byl kámen a jen kámen a vlevo bažinaté lučiny plné kopečků, jako by lenoch hospodář krtiny nechal porůsti travou. Ale na Islandě, jak již praveno, krtků není. Dle výkladu prof. B. Olsena, vznikají kopečky stálým vulkanickým pohybem ve vnitru země.

*) Selská usedlost.

Koníci cupitali, jakoby tušili, že naše cesta daleká. Když však jsme dojeli k mostu, jenž jest překlenut přes řeku Ellinaru, koníci se zastavili. Průvodce ukázal na tabulku, upevněnou na sloupku a přeložil nám nápis na ní: Lafid hestumum ad drekkä (Zde dovoleno koně napájet), poučil nás, že tu třeba koně napojiti, ježto nyní k pitné vodě nepřijedeme dlouho.

I poslechli jsme a pak již vjeli jsme do krajiny pusté a smutné. Jen lávová pole byla kolem. Místy byla zvětřalá, a tam uchytila se bídná travička, na níž rozptýleně pásly se bílé nebo černé ovečky. Smutek tu leží na všem kraji a smutek chvěje se i ve vzduchu, v němž vznášelo se několik krkavců. Občas i racek se ukázal; snad zbloudil a vracel se k moři, nebo opouštěl jezero Thingvallavatnu a uchýloval se k moři. Za námi tyčila se osněžená Esja, od níž táhne se horský hřbet rovnoběžně s cestou a v dálce před námi zvedala se skupina Skjaldbreiduru.

Nejprve projížděli jsme krajinou, zvanou Mosffelheidi. Cesta jako stuha vinoucí se pustými lávovými poli hned stoupá, hned zase klesá a podél ní buď jen drobné kamení nebo balvany, anebo lučiny se řídkou, nízkou travičkou. I kotliny s nadržanou vodou jsme minuli a rozsáhlá rašeliniště přehlédli. A na těchto rašeliništích ukazovaly se stopy, že se na nich uchytili chtěla tu břízka, jinde jiva. Ale nevzrostly nikde. Byly zakrslé a pahýlovatěly. Tím ovce vinny. Sotva se břízka výhonkem probudila k životu, již ovce ji okousala

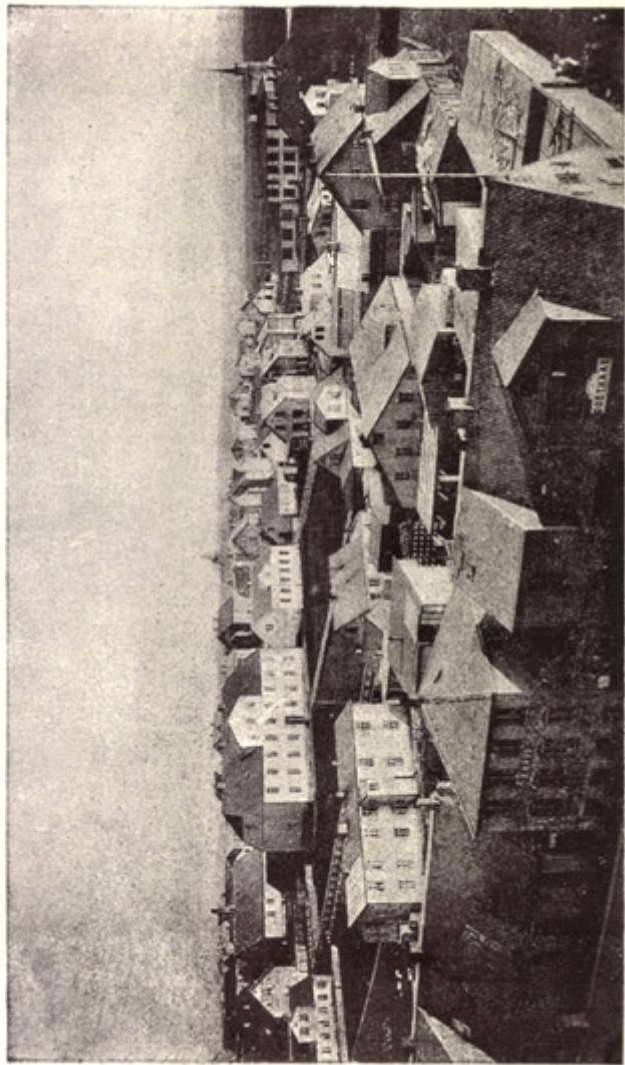
a na sladkém a šťavnatém mlázi si pochutnala. Proto políčko, na němž učiněn pokus s olesněním, obehnáno plotem z ostnatého drátu, aby na ně ovce nemohly a mladých výhonků nasázených borovic neožraly. A v neveliké vzdálenosti za tím vším pásma hor s osněženými temeny.

Čím dále vnikali jsme do ostrova, tím byla krajina smutnější. Zprvu ukazovala se nám ještě i roztroušená obydlí, potkávali jsme lidi, ale posléze nebylo viděti človíčka. Jen zbloudilý racek vracel se k moři, tu onde vznesl se havran do výše, někde v trávě zatíkal jiný pták, anebo se ukázalo několik ovcí. Ty se ale pasou volně a nestřeženě. Z jara je majitelé odpočítají, vypustí a když se zima blíží, pomocí psů seženou je do zvláštních ohrad a dělí se o ně.

A jedouce tak tím smutným krajem, dojeli jsme konečně k ochranné boudě, která tu postavena pro útulek cestujícím, když bouře se rozzuří ať již v kterékoli době, a konici jejich dále nemohou.

Jak tato chata jest prospěšnou, přesvědčili jsme se na cestě zpáteční. Byla nám milým útlukem, když krutá bouře nás překvapila. A takové bouře jsou ve vnitrozemí časté.

Ježto pak bývá u této boudy pravidlem zastávka, zastavil i náš průvodce. Uvolnil koně a pustil je na pastvinu, jež se tu rozprostírá. My se položili do chudičké trávy, vytáhli svoje zásoby a pobídnuvše i studenta, hodovali jsme. A mezi tím, co jsme obědvali, jeli mimo cestu-

REYKJAVIK : POHLED NA MĚSTO.

jící s několika průvodci. Byla to celá výprava. Vracela se od sopky Hekly.

Dále jela mimo nás Islandanka na statném ponny, dva jiné koníky ženouc před sebou. Ráno jsme ji potkali ve společnosti dvou jiných Islandanek. Dle všeho vyprovázela je a nyní vracela se na rodný baer. Ale trápení měla s volnými koníky. Každé chvíle rozběhli se jí: jeden v pravo, druhý v levo a nešťastné jezdkyňi nezbývalo než sestupovati s koníka a uprchlíky chytati. A když je chytala, uprchl jí třetí. A že těžko tyto koníky chytala, lze si pomyslit, povážíme-li, že měla dlouhé jezdecké šaty a pastvina byla samý „kopeček“. Každé chvíle přišlápla si šaty a zavrávola, každé chvíle klopýtla a div neklesla. Bylo nám jí líto. Proto také, když to již déle trvalo, pomohli jsme jí koně chytiti a sličná Islandanka něco zahovořivší — nejspíše nám děkovala — sedla zase na svého koníka a odjížděla. Brzy zmizela našim zrakům v kamenité pustině.

Také my nastoupili jsme svoji pout. Šlo to opět tak smutným krajem, ba ještě smutnějším, než jakým jsme až dosud jeli. Cesta vedla nás nyní středem pusté planiny, Hrútafjardur zvané. Kam oko dohlédlo, jen kámen a kámen, láva a láva. Podél cesty vystavěny jsou vysoké kamenné pyramidy, wardy zvané. To aby se mohl v zimě jezdec orientovati, „kdyby ho tady čerti nesli“. Jiný snad tudy ani v zimě choditi nemůže. Již sama anekdota o tomto kraji vypravovaná o tom svědčí. Dvě Reykjavíčanky prý se kdysi pohádaly a to tak ostře,

že jedna své protivnici přála, aby ji čert vzal. Zle dotklo se toto prokletí uražené ženy, ale neztrativši duchapřítomnosti, plná zloby přála jí, aby po smrti byla odsouzena choditi po cestě Hrútafjardurem...

Jeli jsme a byli jsme zamlklí. Ale když ukázal se nám pod vysokým pásmem hor na úpatí uprostřed bažinatých lučin baer, bezdečně jsme si vzpomněli na pověst, již anglický romanopisec spracoval v román vysoké ceny.

Žila prý kdysi v těchto pustinách rodina v plném štěstí. Dva synové byli pracovitým rodičům zdrojem veškerých radostí. Ale když povyrostli, nebyli bratři stejných povah. Kdežto Sigurdovi nelíbila se práce na rodném statku, pracoval Gunar rád. Práce při hospodářství byla mu jedinou zábavou. Proto míval Sigurd doma časté mrzutosti. Otec mu domlouvával a opět a opět říkal, že jedině práce jest těšitelkou života, ale Sigurd nechtěl tomu rozuměti. Jeho stále něco pudilo do světa. A také jednoho dne této touze neodolal. Aniž se s kým rozloučil, zmizel jedné noci z oteckého domu, zůstaviv doma matku v žalu a lítosti, otce v bolu a v starostech a bratra v zármutku.

Opustiv otecký dům, určitého cíle, kam by šel, neměl. Maje však celý svět před sebou otevřený, opustil ostrov s první lodí a do tohoto širokého světa zapadl.

Prchala léta, čas zmírnil lítost, bol i zármutek, ale o zmizelém Sigurdovi ani jediné zprávy na rodný statek nedošlo. A tam při práci a starostech i čas svou silou se dotekl. Zemřela

matka, odešel otec za ní a v rodném statku zůstal Gunar pánem. Aby mu smutno nebylo a při práci aby měl pomocníci, oženil se. Byl šťasten a štěstí jeho se dovršilo, když narodila se jim dceruška. Ale náhle jeho štěstí bylo zkaleno. Kde se vzal, tu se vzal, navrátil se bratr Sigurd. A nepřišel chud, jak byl odešel, vrátil se bohat. Již na jeho zevnějšku bylo patrné, že žije v lepších poměrech, než v jakých se žije na Islandě. Také se před Maudou, svojí švakrovou, holedbal, nebylo-li bratra doma, jaký život vede on a jaký život tu na Islandě. Maud poslouchávala ho a na jejich zracích jevila se touha, jak ráda by toho lepšího života byla účastna. A tuto touhu chtěl v ní Sigurd probuditi. Líbila se mu Maud, bylať sličná. Proto, když viděl, že její touha vyvrcholila, učinil jí návrh a Maud ho přijala. Použili nejbližší příležitosti a uprchli, zanechavše na statku maličkou Brittu a jejího otce Gunara.

Od této chvíle byl konec štěstí Gunarovu. Nehoda za nehodou stihala ho, neštěstí za neštěstím naň dopadalo. Nejprve vyhořel, a když si opět nový domek vybudoval, přišla neúroda a dobytčí mor ztenčil počet ovcí jeho. Upadal z dluhu do dluhu. Zlé chvíle prožíval a v těchto zlých chvílích jedinou jeho těšitelkou byla maličká Britta. Nebýti jí, byl by snad sáhl si na život a konec všem svým útrapám učinil, ale Britta to byla, k vůli níž nedotekl se smrtící zbraně. Stačil jediný pohled na ni a zase chutě pustil se do práce a bránil se dluhům, jak mohl. Ale tyto byly silnější než jeho snaha.

Nakupily se v takovém množství kolem něho, že věřitelé přestali mu důvěřovati a žádali zaplacení. Ale nemohl-li Gunar zaplatiti malý dluh, tím méně mohl nyní zaplatiti celou řadu dluhů. Rodný statek měl mu býti prodán. To bylo neštěstí, které ho drtilo. Nemyslíl při tom na sebe, myslil na svoji Brittu. Té mu bylo líto.

Byl podvečer. Celý den bouře burácela. Vichřice skučela a divoce rozmetávala sněh, jenž po celý den se sypal na zemi. Gunar ani ven nemohl, aby si tomu vichru pozastekl. Musil býti u Britty, aby se nebála. Seděl u stolu, hlavu máje o ruce opřenou a Britta tulila se k němu. Seděl a přemítal a noc venku rostla.

Bylo již pozdě, když kdosi venku na okno zaburácel.

Gunar sebou trhl, přivinul dítě k sobě a poslouchal.

Na okno zatlučeno bylo po druhé.

Gunar se zdvihl a vyšel ven, aby se poohlédl, kdo v té bouři hledá ochrany.

Vyšed ven zastihl před statkem jakéhos muže. Byl k smrti znaven. Bylo na něm patrné, že vykonal v té bouři dalekou cestu. Sotva na nohou se držel.

Gunar pozval ho do „badštofy“*) a cizinec byl rád. Slyše pozvání všecek ožil a poslechl.

Když vstoupil do jizby, rozhlédl se kolem a náhle sesmutněl. Odevšad zela naň chudoba.

*) ložnice.

Byl to Sigurd. Vracel se, aby se podíval na rodný baer a bratra odprosil, aby mu odpustil, že odloudil mu Maud, tolik se na něm prohřešil. I Maud, kdyby žila, dnes by přišla. Ačkoliv žila od svého útěku v úplném blahobytu, přec se jí zastesklo a duše zalila se jí výčitkami. Těžce nesla, že utekla muži, že opustila dítě. Výčitky zžíraly duši její a ubíjely její klid. Byla by ráda se vrátila, ale nemohla. Poslední slova její platila Brittě a Sigurd po jejím pohřbu opustil cizinu a do vlasti se vracel, aby se s bratrem usmířil a o Brittu se staral. Na cestě však uslyšel, jak smutný život žije Gunar a co ho zítřejšího dne očekává. Sigurd slyše to, zachvěl se pod výčitkami svědomí. Maje dosti peněz, rázem se rozhodl, že bratrovi pomůže, že Brittě zachrání jejich rodný baer. Koupiv si koně, nedbal bouře venku zuřící, ale vsednuv naň, tryskem hnal jej cestou necestou přes Mossfellheidi a dobrý koník jel. Cupital po lučině, klopýtal na lávovišti, ale jakoby svému pánovi rozuměl, nezvolňoval kroku ani na okamžik.

Ale bouře a spousty sněhové přemohly jeho síly. Náhle klesl a Sigurd poznal, že dobrý koník již dále nemůže. Nerozmýšlel se dlouho. Vida, že tu v té sněhem zaváté pustině jiného koně nesežene, dal se ku předu pěšky.

Byla to cesta namáhavá, vysilující, ale Sigurd ji vykonal. Stojе pod rodným krovem, cítil se šťastným, ale jen okamžik. Vytušiv bídu, která tu panuje, div nezaplakal a před bratra neklesl s prosbou na rtech. Ale včas se

ovládl. Napadlo ho, že by mu bratr po tolika letech těžkého strádání sotva odpustil, ba, snad že by se i zlého činu mohl na něm dopustiti. A toho nechtěl. Vida, že ho bratr nepoznal, sám se také neprozradil, ale v noci, když bratr i Britta tvrdě usnuli, napsal několik řádek na stůl a přiloživ k tomu všechno své zlato, celé své veliké jmění, opustil rodný baer. Kam zmizel, nedozvěděl se nikdo, ačkoliv Gunar, zvěděv ráno z těch několika řádek, že to jeho bratr byl a že mu tu pro Brittu zanechává pomoc, pátral po něm dlouho.

Sigurd nezanechal však po sobě ani stopy. Snad zahynul v té některé trhlině, jichž tu u Thingwelliru tolik. Země tu na četných místech roztrhána a trhliny zejí k nebi, jakoby jimi žalovati chtěla, že toliko v jejím lůně dochází člověk usmíření.

Viděli jsme o něco později v těch čistých vodách, kterými jsou trhliny naplněny, tak svatý klid jako nikde jinde.

Ale nemohl jsem o této pověsti dlouho přemítati. Mysl naši zaujímaly opět nové a nové obrazy, jež příroda před nás vystavovala. A nejkrásnější obraz byl, když se našim zrakům ukázalo jezero Thingwallavatn, jež rozkládá se na ploše 70 čtver. km. Postáli jsme okamžik a zadívali se na jeho hladinu.

Za nedlouho však již zase jeli jsme dále. Odtud již přehlíželi jsme celý kraj pod kráterovitě ukončenou vyhaslou sopkou Skjaldbreidurem. Když jsem viděl v Reykjavíku pohlednice tohoto kraje, považoval jsem je za ukázky

nezdařeného umění tiskařského, za „mazanice“, ale když jsem se tu nyní ocitl, porozuměl jsem, ale nedovedl jsem si představit, jaké hrůzy prožil tu asi lid, který tu sídlil v době předledové, když sopka se otevřela a za hrozného zemětřesení počala soptiti. Země se tu v pravém smyslu slova otvírala. Doklady toho jsou tu dosud.

Jeli jsme.

Na úpatí vysokých vrchů ukázalo se nám zase několik baerů, tvořících jakousi osadu uprostřed úrodných lučin. Pak vjeli jsme opět do pusté krajiny, až náhle náš průvodce zastavil a pokynul, abychom sestoupili s koní.

Nechápal jsem proč, ale brzy jsem porozuměl a v duchu byl jsem mu za pokyn vděčen. Byli jsme na hranicích kraje, jenž se z části následkem výbuchu sopky Skjaldbreiduru propadl a na četných místech, jak již řečeno, roztrhal a rozevřel.

Když jsme sestoupili s koní, průvodce náš s nimi odjel. Zmizel v soutěsce před námi otevřené a příkře se sklánějící do údolí.

Teprve nyní povšiml jsem si soutěsky. Tak silně trhala se tu země při onom zemětřesení, že tu přímo propast vznikla. Díval jsem se za koňmi všecek užaslý.

Ale nebylo možno otálet. Vystoupili jsme na skalinu, tvořící pravou stěnu soutěsky a udiveně prohlíželi a přeskakovali jsme trhliny, jež tu onen jak náhlý tak prudký výbuch způsobil. Skála byla roztrhána, že jen s největším nebezpečím podnikali jsme prohlídku skaliska.

Při každém nedosti opatrném kroku mohli jsme spadnouti do některé rozsedliny jako do nějaké propasti. A to zvláště, povážíme-li, že byla některá přerostlá mechem. A podívaná po okolí otvírala se nám odtud také. Veliká část prostranství pod námi byla jako propadlá. A nad tím vším jakoby se vznášelo něco zvláštního, něco pohádkového. Bylo nám, jako bychom se byli ocitli v nějakém začarovaném kraji.

Průvodce zatím úplně nám zmizel v tajemné soutěsce.

Když jsme o něco později my do ní vstoupili, bylo nám, jako bychom vstupovali do podsvětí, jež Dante ve své Božské komedii tak úchvatně byl vylíčil. Náš úžas rostl při každém kroku. Soutěska zprvu sotva na 3 m široká sice pozvolna se šíří, ale šířky přes 5 m nedosahuje. Jen zvolna ubírali jsme se ku předu. A není divu. Ubírali jsme se po místech, kde příroda plnou svou sílu vybouřila a vytvořila divy, že cizinec, který přišel na Island, aby si jej prohlédl, dosti viděl, prošel-li tímto historicky památným místem. Almanagjá jmenuje se tento kout Thingwelliru. Právem poznamenal anglický globetrotter, lord Dufferin, že přejetí půl světa, aby shlédnuta byla Almanagjá, jest nepatrnou obětí za to, co se tu zrakům lidským vystavuje na odiv. Islandan při vyslovení obou těchto jmen všecek ožije. Je to místo, kde až do r. 1800 scházivali se zástupcové Islandu, aby tu odbývali svůj Althing, svůj sněm, je to místo, kam i dánský

REYKJAVÍK: POHLED NA DÓM.

král Kristián IX. přišel, aby tu Islandcům odevzdal listinu vlastnoručně psanou, kterou prohlášen Island sice za samostatný, ale přece jen na Dánsku závislý.

Kráčel jsem po těchto místech, kde odbývaly se schůzky tak svérázného a chudou svou vlast milujícího lidu, s posvátnou úctou. Zde radívali se zástupcové o všem, co by jejich zemi prospělo, čím by své svobody uhájili a opět dosáhli a hle! — ač nepatrný to národ, zachoval si svou řeč, domohl se opět své svobody.

Je to podivuhodný koutek, snad jediný na celém světě. Po levé straně, když již pravá stěna se snížila, tyčí se vrstevnatě složené skály do výše i 80 m a okraj jich ozuben, zvláštními tvary ovrouben, tu jako věž balvan na samém okraji stojící a do soutěsky jakoby spadnout se chystající, a onde zase jako nádherné cimbuří. A také otvory jako okna se v nakupených balvanech nalézají, takže se zdá, jakoby to byly zbytky nějakého starobylého hradu, v němž zlý čaroděj přebýval.

A všechno to jest láva, všechno vyvřelina. Vidíme, jak to vše vznikalo. Všecky ty skály jsou vrstvodité; vrstva lávy na 1 m i více vysoká a zase jakoby vrstva popela, která věky a tíhou ostatních vrstev ztuhla, ale nyní zase jakoby zvětrávala a drobení se vrstev podporovala.

Zvolna sestupovali jsme do Allmanagjy, což přeloženo znamená: propast všech lidí, a úžas náš rostl po každém kroku. Po obou stranách

tyčí se strmé stěny, které připadají nejinak než jako zříceniny kteréhosi hradu, v němž před věky žili jen obři a čarodějnice. Je cosi hrozně příšerného v rozhledu po celé Allmanagjy. Krok za krokem jako uděšení jsme sestupovali níž a níže, až stanuli jsme na místě, kde pravá stěna jest stržena a rozmetána, a kde vody řeky Öxary tvoří jakýsi basin, Drekingarhylur zvaný, z něhož vody v divokém spěchu přes balvany se valí a šumí, padají a hlučí, tříští se a pění, až uklidní se opět a volně odtékají do Thingvallatnu. Ale před samým vtokem do jezera se řeka Öxara rozvětjuje v četná ramena, která obtékají lučinu, na níž dle nejkrásnější staroislandské pověsti odbýval se r. 1007 zápas dvou proslavených skaldů: Gunnlauga a Hrafna o krásnou Helgu.

Přes odtok basinu jest dnes vystavěn železobetonový most, ježž překročivše, ocitli jsme se u cíle své pouti prvního dne — v Thingvelliru.

Rychle uchýlili jsme se do hotelu Valhöllu a odpočinuvše si poněkud, použili zbytku dne k prohlídce Thingvelliru.

Tajemnou mluvou hovoří zde všecko a nutká k pouti po celém okolí. I putovali jsme od místa k místu a nemohli jsme se všemu dosti vynadivit. Tu přelézali jsme veliké balvany lávové, onde překročovali nebo přeskakovali trhliny v zemi a to s největší opatrností, neboť jsou některé úplně zarostlé a ukryty mechem. A opět přišli jsme k propastem širokým a hlubokým a naplněným vodou tak čistou, že viděli jsme vhozený kámen tak dlouho, dokud ne-

dopadl dna. A napočítali jsme 50, než dopadl! Na stěnách těchto rozsedlin viděli jsme bujeti nejen některé rostliny, ale i břízky, ovšem zakrslé.

A když tak jsme po kraji bloudili, nalezl devítiletý chlapec, syn mého společníka, jedlou houbu — kozáka. A hned na to druhého! Myšlenky mé zaletěly do vzdáleného domova.

„Tam asi roste hub,“ pomyslíl jsem si a zastesklo se mi, neboť rád na houby chodívám.

Bloudíce po kraji, došli jsme až k nově založenému borovému lesu, pak ke kostelu, hřbitovu a k baeru, ježž asi zdejší pan farář obývá. Obývá-li, pak sekal na louce trávu a manželka ji shrabovala. Jsou zdejší lidé vyznání evangelického.

Tato místa jsou každému Islandanu posvátná. Zde odbývaly se lidové sněmy — Althing až do r. 1800, kdy tyto sněmy po 900letém trvání byly zrušeny, a místo nich zřízen dánskou vládou vrchní zemský soud v Reykjavíku. Týž skoro osud prožívali a prožívají Islandané, ale milující svoji chudičkou zem a svoji řeč, přetrpěli těžké doby a dožili se opět červánků blížící se úplné svobody.

Za Valhöllou jsou propasti Nikulárargjá a Flosagjá, jež na jihu se spojují a uzavírají skalinu Lögberg zvanou, odkud řečník na Althingu oznamoval shromážděnému lidu zákony a usnesení, na nichž se smluvili zástupci lidu. Propasti jsou hluboké na 80 m a plné vody tak čisté a průhledné, že jest ve hloubce 40 m zcela určitě viděti vhozený předmět.

Potoulavše se po kotlině thingvellirské, zabloudili jsme zase do Allmanagjy a jdouce propastí dále, došli jsme až k místu, kde řeka Öxara velikým vodopádem vrhá své vody do propasti. Postáli jsme tu a pozorující proudy vod, s jekotem a hukotem do propasti se řítící, zamyslili jsme se a přemítali o původu této Allmanagjy a dospěli jsme k závěru, že celá tato propast povstala, když v době předledové sopka v pásmu hor Skjaldbreidaru se rozevřela a lávou zalila všechen kraj. A láva na povrchu ztuhla, ale pod ztuhlou korou tekla dále zanechavši za sebou dutinu. Ale když později dostavily se nové výbuchy sopek a nová zemětřesení, propadla se vrchní ztuhlá část a vytvořila se kotlina 4 míle dlouhá a taktéž široká, při čemž vznikaly četné trhliny a větší i menší propasti, z nichž největší na jedné straně jest Allmanagjá a na druhé Hrafnagjá. Zbytkem takové dutiny jest dodnes ledová jeskyně Surts-hellir, kdež jednou vznikne podobná kotlina, až strop jeskyně se při některém zemětřesení sesuje.

Thingvellir jest místem posvátným. Není snad Islandčana, který by sem alespoň jednou v životě nezavítal. O posvátnosti tohoto kraje koluje v ústech lidu pověst podobná pověsti o Horymírovi. Sedlák Njáls byl na svém baeru přepaden lupiči. Bránil se, dlouho se jim bránil, ale když spatřil, že mu lupiči statek zapálili, chtěl alespoň svého živola uhájiti. I sedl na svého ponny a prchal před nimi. Zaměřil k Thingvelliru a přeskočiv propast Allmanagjá,

byl zachráněn, neboť na posvátnou půdu Thingvelliru neodváží se nikdy ani nejbídnější zlosyn.

A přece na posvátnost této půdy sáhnuto. A to dánskou vládou, která připravila obyvatele Islandu o úplnou samostatnost. Ale Islandané posilováni vzpomínkami na slavnou minulost svých předků, doufali v lepší budoucnost a dočkali se.

V den tisíciletého jubilea osazení Islandu dne 1. srpna 1874 přibyl do Thingvelliru sám dánský král Kristián IX. a odevzdal tu zástupcům islandského lidu vlastnoručně psanou listinu ústavní.

Dnes v Thingvelliru mimo uvedený hotel jest ještě kostelík se hřbitovem a farou a dvěma baery (statky). Jiné baery jsou ve vzdálenosti několika kilometrů. V hotelu jest živo po celou letní dobu. Jest východiskem ke geisirům, na sopku Heklu a k ledové jeskyni Surtshelliru, jež byla cílem naší pouti dne příštího.

DO SURTSHELLIRU.

TEPLÉ PRAMENY SÍRNÉ (MĚSTSKÁ PRÁDELNA)*
V REYKJAVIKU, LANGAR ZVANÉ.

SUŠENÍ TRESEK V ISAFJORDU.

Bylo již pozdě, když vrátili jsme se od Allmannagju. Ve Valhöllu bylo živo. Za naší nepřítomnosti naplnil se turisty celý hotel. A tito turisté byli zástupci snad všech národností evropských. Když jsme šli po chodbě do jídelny, zaznívaly k nám tenkými prkennými stěnami zvuky prerozmanitých řečí. Tak poznávali jsme francouzštinu, angličtinu, němčinu, dánštinu, italštinu a islandštinu.

V jídelně bylo také hlučno. Vedle našich známých z Botnie — profesora berlínské polytechniky a ředitele kteréśi düsseldorfské banky, kteří sem přijeli brzy po nás, zastihli jsme tu již celou společnost. Nejdelší stůl opanovali mladí lidé — Islandčané a Islandčanky. Byli to studenti a studentky z Reykjavíku. Podnikli sem na toto posvátné místo islandské výlet a byli náležitě veseli. I píseň, islandská píseň, zazvučela jim na rtech, a doznávám, že pěkně se poslouchala. Zpívali ti mladí lidé dvojhlasně a byli secvičení a měli pěkné hlasy.

A když dozpívali, žertovali a smáli se. Podobalo se, jakoby ti mladí muži zápolili o jakousi cenu. I náš průvodce se k nim při-

družil, takže bylo nyní pět mladíků a pět dívek. A tuto cenu brzy jsme vypožorovali. Byla to přízeň nejsličnější Islandanky. Jen k ní obracely se zraky všech studentů. A nebylo divu. Byly-li všechny studentky sličny, byla tato krásy přímo překvapující. Kdyby se objevila na pražských Příkopech, jistě by se po ní kde kdo ohlédl a přece i české dívky jsou krásou pověstny. Proto se také upřímně přiznávám, že i já se svým přítelem dosti často jsme odvrátili oči od velmi chutného a znamenitě připraveného pstruha a nedbajíce, že s námi u stolu jakás již dosti letitá anglická miss, také jsme své oči otáčeli po ostrovní krasavici. Zahovořila-li miss na nás, odpověděli jsme ji: „Yes, yes!“ — ať se to hodilo nebo nehodilo, a oči naše bloudily opět tam u dlouhého stolu.

K vůli ní snad bychom i zapomněli na výlet, který nás záhy příštího jitra očekával. Ale jen proto, že to byla Islandanka, s kterou jsme si pro neznalost řeči nemohli pohovořit, jak bychom si přáli, opustili jsme záhy jídelnu a odešli do svých pokojíků.

Po celodenní nezvyklé jízdě rád jsem si ulehl, ale usnouti nebylo možno. Sotva se mi víčka únavou zavřela, již ve vedlejší jizbě kdosi zahovořil: „Eh, oui, ce sont dix heures à cheval, monsieur! Vous comprenez!“ a to tak hlasitě, že jsem se probudil. A sotva se mi oči znova zavřely, zaslechl jsem hovor anglický a z jídelny pronikal až k nám zpěv mladých lidí rozpustilejší a rozpustilejší. Nebylo možno spát. A přece ti lidé opilí nebyli. Islandská

opička byla by velmi drahá. Je prodej lihových nápojů na Islandě zakázán, a prodají-li se přece, jsou velmi drahé, neboť jest na ně veliké clo. Jestli clo z lihovin a tabáku vedle nepatrné daně jediným příjmem zemským.

Konečně zpěv na zakročení kteréhosi turisty zmlkl. Na chvíli. Společnost šťastných mladých lidí opustila nejspíše jídelnu, ale náprava se nestala. Všecka ta mladá chasa uchýlila se na půdu do podkrovních světniček a byla tu dováděvější než dole. Nejednou myslil jsem, že na mne tenkým, prkenným stropem propadnou. Ale nezlobil jsem se. Vždyť býval jsem také mlád a mládí veselí se rádo.

Více mne rozčilovalo nepřetržité šlehání deště na okno a skučení větru ve skulinách prkenných stěn. Byla to špatná vyhlídka na jítro, jež se rychle blížilo. Jest na Islandě v té době, kdy jsme po něm bloudili, velmi krátká noc. V 11 hodin večer jest ještě světlo a o půl druhé ráno již se rozednívá a na tu měli jsme zamluvenou snídani.

A také jsme tak záhy vstali, ačkoliv pršeti nepřestalo a vítr stále fičel, jakoby se v něm vznášely neviditelné zběsilé lítice, o jichž hněvu skoro každá islandská pohádka se zmiňuje.

Také náš průvodce byl včas na nohou. Pozorovali jsme jej, jak se tváří pod dojmem panujícího nečasu, ale dobrý ten hoch byl spokojen. A přece snad ani nespál. Až do ustanovené hodiny byl mezi svými reykvjavickými soudruhy a snad se také ucházel o přízeň lepě krasavice.

Spatřiv nás, hlásil, že jsou koně připraveni a že můžeme vyjetí.

Jemu, který obléknut v gumový plášť jako každému Islandanu, až na kotníky splývající, snadno by se to jelo, ale nám bylo úzko, když jsme do toho nečasu vyhlédli. I otáleli jsme s výjezdem, otáleli, až se posléze dešť přece zmírnil a vítr se utišil.

To rozhodlo. Vyjeli jsme.

Cesta, kterou jsme jeli, nebyla příliš pohodlná. Při každém kroku dobrého koníka ohrožovalo nás nebezpečí, které bylo tím větší, že „pěšina“ byla omoklá a tudíž kluzká. Jiný kůň jistě by také na té zdejší cestě klopýtl, ale islandský ponny jest opatrný. Jde opatrně krok za krokem, jako by tušil, jaká jest půda pod jeho kopyty. A šlape tak, i když cvalem se žene ku předu. Na islandského koníka může sednouti i nejbázlivější jezdec. Dokladem toho byl jsem já sám. Ale znaje již krok svého Arufa, svěřil jsem se mu s plnou důvěrou a koník se mnou cválal, jako by se sám bál, abych „o kámen neurazil nohy své“.

A cesta, táhnouc se podél severozápadního konce Allmanagjy, stávala se čím dále tím neschůdnější. Myslím, že by tudy nedovedla kráčet ani mula, která přece bezpečně dovede u našich jižních slovanských bratří po krasovitě půdě stoupati do hor.

Zprvu tajil se ve mně dech a snad i v mém příteli a jeho synu, ačkoliv jsme se jeden druhému nepřiznali, ale když náš průvodce, zpozorovav nejspíše naši úzkost, upokojil nás, aby-

chom se nebáli, oddechl jsem si a použil této jízdy ku přehlédnutí celého Thingvelliru.

Dešť zatím ustál úplně a mračna na východě počala se protrhávati. A brzy na to i slunko zasvitlo.

To naši mysl povzbudilo a skoro i rozveslilo. Hned zcela jinak rozhlíželi jsme se kolem. Však také rozhled byl zajímavý. Minuvše „pěšinu“, vinoucí se po lávovitém podkladu, ocitli jsme se na rozervané, místy již zvětralé půdě, na níž „bujel“ islandský les — uchytila se tu totiž břízka a plazíc se po způsobu kosodřeviny při zemi, podává kraji zdejšímu zcela jiný ráz, než jaký jsme až dosud viděli. Lze totiž na Islandě pozorovati dvojí druh lávy: předledovou a poledovou. Předledová láva zvětřává snadno, a ačkoliv jest místy pokryta pískem a štěrkem jednak po hrozném výbuchu Hekly dne 13. února 1693, kdy popel zaléтал až k břehům norským, skoro 180 zem. mil vzdáleným, a jednak po výbuchu ještě děsivějším sopky Skrapta roku 1783, přec jest úrodná. Dnes činí se různé pokusy, aby se těchto míst hospodářsky využilo. Někde osévají se taková místa ovšem, jinde sázejí se na ně brambory — jež jsou velmi chutné — a jinde zase upravují se na lučiny. V poslední době na místech méně úrodných, kde se klečovitě rostoucí břízka neuchytila, vysazuje se kosodřevina nebo borovice, jeřáby nebo vrba jíva. A ač tím vznikají „lesíky“ přímo směšné, přec jsou na ně Islanďané hrdí, a i my pohlíželi jsme na les před námi stojící s opravdovou radostí.

A radost naše se zdvojnásobila, když popatřili jsme do dálky. V levo tyčil se hrozivý Armansfell, v pravo ukazovala se nám osněžená temena výšiny Feudaskaguru.

Než jsme se nadáli, projeli jsme „lesem“ a kraj jako by se chtěl odškodniti za to, že našim očím alespoň na několik okamžiků poskytl příležitost dívat se do zeleně břízek, náhle se změnil. Kolem nás bylo opět jen lávové pole, opět jen kámen a kámen a nikde živoucího tvora.

A touto pustinou jeli jsme více než dvě hodiny, než vjeli jsme opět do jakéhosi údolí, na jehož dně bujela svěží tráva. Bylo nám, jako bychom se ocitli v nějaké oase. Ta travička byla vábna. Vábila koně, vábila nás k odpočinku. I popřáli jsme koním na radu průvodce chvíli oddechu, zby se popásli a sami ulehnuvše na trávník, vytáhli jsme suchý salám z dílny p. Mafochy z Heřmanova Městce — měli jsme ho v zásobě — a pochutnávali si. Při tom dívali jsme se po okolí. Jest zajímavé. Jest celé toto údolí vroubeno tak zvláštními skalními tvary, že zdá se, jako by kterýsi čaroděj zaklel tu lidi, kteří přicházeli osvobodit princeznu vězněnou v hradě, jenž se tu kdysi vysoko nad ostatní skály vypínal. A sotva že je zaklel, odpykal zlobu svou. Hrad náhle se propadl a na jeho místě jako na hrobě princeznině zazelenal se trávník, a jen hradby tu zůstaly a na jich vrcholcích zakletí lidé.

Když se koně napásli, opustili jsme údolí a přes poušť Fröllahalo dostali jsme se do jiného údolí, úzkého a s obou stran sevřeného vysokými skalami, jichž formace připomíná palagonitovou brescii, a po jehož dně hučí a šumí potok, jehož vody sřítily se s ledovce Langjökullu.

Tento potok, místy plný menších i větších kamenů, byl nám nyní cestou. Směřovali jsme stále k severu, až vjeli jsme do pustiny, která jest jednou z nejděsivějších, jakou jsem kdy na svých cestách poznal. Jmenuje se Kaldidadur.

Bylo již dosti pozdě, když dojeli jsme ke sněhovým polím, Ok zvaným. Tisíce pramínků stéká tu rýhami od věků vodou do úbočí skal vyhlodanými, a vody jich ječí a hučí jako by bědovaly, že padati musí s těch výšin a odlučovati se od rodných ledovců a na celé své cestě nikde neosvěžiti ani jediné květinu.

Zastavili jsme se a chtěli napojiti své koníky, ale voda byla tak studená, že jí koníci ani neokusili.

I pokračovali jsme v jízdě a projeli jsme ponurejší místo, Skuiaskeid zvané. Sem islandský básník Grinur Thomsen umístil děj své velkolepé básně „Jízda Skuliho“. Skuli dopustiv se jakési zrady na věci národní, pohnán byl před soud do Thingvelliru. Dostavil se, ale nedokázav své neviny, byl Allthingen odsouzen k smrti. Skuli byl zdrcen. Ale jsa o své nevině přesvědčen, nechtěl státi se obětí nespravedlivého rozsudku. Vskočiv na kůň, dal se na útěk,

aby se zachránil. Ale zástupcové národa, shromáždění v Allmanagjy, považovali jeho útěk za potvrzení jeho viny, jali se Skuliho pronásledovati a Skuli, dostav se sem do tohoto bludiště balvanů, nalezl tu smrt. Odtud Skulaskeid. Je to skutečně jakési bludiště, vytvořené samou přírodou. Když kdysi v době předledové kterási sopka vybuchla a soptiti počala, nametala sem balvanů, které tvoří tolik spletitých uliček, že jen nesnadno lze se odtud dostat. Proto také každá ovečka, každý koník, který se někde v sousedství pásl a sem zašel, více odtud nevyšel. Svědčí o tom celá spousta kostí ovců i koní, kteří sem zabloudili a hladem zahynuli a kosti jejich deštěm, sněhem, mrazy a sluncem vybělely.

Když projeli jsme Skulaskeidem, počali jsme již cítiti únavu. Proto byli jsme rádi, když dojeli jsme ke dvorci Kalmanstunga, jehož majitel ochotně nás pod svoji střechu přijal a vykázal nám lůžko ve zvláštní jizbě a nikoliv ve společné ložnici „badstofa“ zvané, kde pravidlem spí všichni obyvatelé baeru, mladí i staří, muži i ženy.

Že dosti pozdě jsme ulehli a byli znaveni, usnuli jsme záhy a spali jsme „jako zabítí“ až pozdě do bílého dne. Hospodář, chtěje nás po jeskyni provázet, musil nás vzbuditi a když jsme něco ze svých zásob pojedli, vydali jsme se bez svého dosavadního průvodce na cestu k jeskyni Surtsheliir. Průvodcem byl majitel jeskyně.

ALLMANNAGJÁ: ÖXÁRAFOSS.

K jeskyni od Kalmanstungy jest dosti daleko — dobré půldruhé hodiny. Nalézá se v pásmu hor, jež nazývají se Strutur. Vchod do jeskyně jest na severní straně úbočí mezi obrovskými balvany.

Sedlák byl hovorný. Ač jsme mu nerozuměli, hovořil stále a spokojil se, když jsme mu po po islandsku přisvědčili buď „jou, jou“ (ano, ano), nebo „ňau, ňau“ (ne, ne).

Když došli jsme ke vchodu, vytáhl z kapsy svíčky, dal nám každému jednu a naznačil rukou, máme-li sirky. Svě šetřil. Když jsme si svíčky rozžehli, vstoupili jsme do jeskyně. Nejprve kráčeli jsme jakousi chodbou, dlouhé štolé podobnou. Ale pojednou se náš vůdce zastavil a něco zahovořil.

Nerozuměli jsme mu, ale pochopili jsme přece, co asi k nám hovořil. Shýbl se totiž a počal lézt po čtyřech. Následovali jsme jeho příkladu.

Lezli jsme hezký kousek cesty, než ocitli jsme se v jakési jeskyňce, jež jest poněkud osvětlena otvorem ve stropě. Poznali jsme, že stojíme na zamrzlé hladině jakéhos jezírka. A led byl hladký. Neotáleli jsme a počali se klouzati. Ale sedlák nerad to viděl, šetřil časem. Vybídl nás, že musíme dále a sám první vykročil.

Nyní nás vedl chodbou sice širší, ale mnohem neschůdnější. Klopýtali jsme přes kameny jeden víc než druhý, a nejhorší bylo, že nám svíčky dohořívaly a sedlák nám nové nedával. Šel za svým cílem, jako by o nás nevěděl,

až mu svíčka dohořela také. Něco zabrumlal, ale nerozuměli jsme mu. Učinili jsme jen asi dva kroky za jeho hlesem a — vykřikli jsme. Než jsme se nadáli, sjížděli jsme po jakémsi svahu ledem pokrytém do propasti. Sedlák napřed, my za ním. Kdysi jsem tak bezděčně sjížděl v Tatrách s Polského Hřebene. Tam jsem se potloukl, tady se mi na štěstí nestalo nic.

Když dopadli jsme, sedlák jako by se nic nestalo, vytáhl proužek magnesia a rozžehl ho . . .

Rázem zapomněli jsme na svoji jízdu, na vše, co jsme prožili, než dostali jsme se sem do Surtshelliru a žili jen přířomnosti. Kolem nás byla pohádka. Zdálo se mi, že jsem v jednom paláci, o jakých pojednává „Tisíc a jedna noc“. Byl jsem v ledové jeskyni nádhernější, než jakou jest Dobšinská jeskyně v Uhrách. Stáli jsme i žasli a nevěřili zrakům. Kolem nás stěny svítily démanty s stříbrem. Od stropů visely četné ledové stalaktity a proti nim od zdola nahoru zvedaly se stalakmyty a všecky jako by ze stříbra byly ukuty.

Vidouce všecku tu krásu a uádheru, zapomínali jsme na celý svět. Pohled na tento pohádkový svět pod zemí okouzлил nás tak, že v té chvíli úplně zapomněli jsme, na jaké půdě se nalézáme a ani z daleka nepomyslili jsme, že stačí jediný otřes země na této vulkanické půdě tak možný a že jsme rázem pohřbeni, jako kdysi pohřbeno bylo všecko, co rozkládalo se pod povrchem nynější Allmannagje. Rozhled

po tom jasu a třpytu kolem jest dostatečnou
odměnou turistovi za všecku námahu, kterou
prožil cestou do Surtshelliru, a vzpomínka na
tuto chvíli bude mu vždy radostným okamžikem
života, když vzpomínati bude na všecky
své cesty, které podnikl.

Stáli jsme němi úžasem a ani se nám z toho
věčného ledu, obklopeného věčným skoro ohněm,
nechtělo.

DNF

KU GEISIRŪM.

Ačkoliv opustili jsme Surtshellir velmi záhy, bylo přece již dosti pozdě, když dorazili jsme zpět do Thingvelliru a pod hostinnou střechou Valhölle našli opět útulek. Ovšem jen na krátko. Po jízdě třináctihodinové očekávala nás příštího jitra jízda dobře desetihodinová.

Byly to jízdy skoro jako o závod. Ale když již jsme na Islandě v těch končinách byli, nebylo možno něco vynechatí a otáletí. Bylo nutno využití každé minuty, abychom shlédli celý tento kraj, jenž jest nanejvýš zajímavý a přece zase včas vrátili se do Reykjavíku, kamž za naší nepřítomnosti měl připlouti parník Vesta, s kterým zamýšleli jsme obeplout, celý Island a z každého města, v němž měli jsme přistáti, podniknouti výlet do vnitra ostrova.

Proto, ač v hotelu bylo živo, nezdrželi jsme se po večeři, ale ihned odebrali jsme se do svých pokojů.

A časné jitro našlo nás již opět na koních.

Bylo dosti chladno. Foukal ostrý severák. Ale byli jsme rádi, že nepřihání mraky a že mlhy před sebou nežene. Ten pěkný rozhled,

který jsme měli, tak nás uspokojoval, že jsme na zimu zapomínali.

Dosti pěkně upravená cesta vedla nás zprvu ku propasti Hrafnágja (Krkavčí sluj), která jest s Allmannagjou rovnoběžna a tak čistou vodou naplněna, že na jejím dně ve hloubce 40 m. lze zcela určitě spatřiti stříbrné peníze, které sem Islandané i Islandanky házejí a doufají, že splní se jim, co si při tom v té chvíli myslí. Stříbrných peněz, jež v hloubce svou bělostí svítí, byla by slušná hromádka, a myslím, že by v mnohé islandské chatrči zažehnala bídu, která je tam domovem.

Přes propast vybudován tu pěkný můstek. Za můstkem není cesta již tak pohodlná, jako před ním. Místy ztrácí se v lávovém štěrku. Vlevo přičiněním hospodářského spolku založen borový les a obehnán plotem z ostnatého drátu, aby ho nemohly ovce poškoditi. Podobných lesů za poslední doby založeno v tomto kraji několik. Cesta, kterou jsme jeli, pozvolna stoupá, ale opatrným a vytrvalým islandským koníkům to nevadilo. Mírným klusem cupitali stále ku předu jako dobře zřízené stroje. Poněvadž nebylo obavy, že by snad mohli klopýtnouti, skoro jsme o ně ani nedbali. Měli skoro úplnou volnost. Naše zraky pozorovaly kraj, jenž jest i zde pln teskné melancholie. Ale bez půvabu není. Kam se obrátíte, vše svou podivnou rázovitostí vás jíná a poutá. Před námi právě zvedala se planina Lyngdalsheidi, jež ponenáhlu se sklání ke zmíněnému již jezeru Thingvallavatnu. K tomuto kraji pojí se mnohé velmi za-

GEISIRY.

jímavé pověsti, jež sneseny do knihy u Islanďanů velmi oblíbené a „Islendingasögur“ zvané. Vyšla v Kodani r. 1843.

Když vyjeli jsme na uvedenou planinu, vytyčilo se před námi pásma hor, z nichž temeno nejvyšší hory má podobu telecí hlavy s vyvýšenými ušima a také má zcela vhodné jméno Kálfstindar. Pověst vypravuje, že to hlava zlé čarodějnice, která tu před věky svým dechem otravovala veškeren život, až posléze podařilo se dobrým vílám, žijícím v čistých vodách Thingvallavatnu, otravné kouzlo jejího dechu přemoci a ji samu zaklítí. A zdá se dle temene hory, že tvář lité čarodějnice i v posledním okamžiku zlobně se zašklebila.

Však neuvažovali jsme dlouho o jsoucnosti této odvěké bytosti. Koníci, jakoby znali daleký cíl cesty, klusali neúnavně ku předu a nám před zraky rozvínoval se obraz krajiny za obrazem a každý následující byl podivuhodnější předěšlého. Připadalo nám, že projíždíme krajem, kde před lety jen zlé mocnosti vládly, navzájem se potíraly a krajinu navzájem pustošily. A opět zdálo se nám, že se tu před námi rozkládá obraz budoucí podoby naší zeměkoule. Při každém kroku nový a nový smutek zmocňoval se duše a mysl zalétala daleko do drahé domoviny, kde i nejchudší koutek jest přece jen zemským rájem na pohled.

Ale náhle zmocnily se našich myslí nové, veselejší myšlenky. Sjeli jsme do údolí Laugardaluru čili do údolí horkých pramenů. Nejvíce jich jest ovšem v jezeře, Laugarvatnu zva-

ném, jež jest svojí polohou velmi zajímavé. Hladina jeho jest vyvýšena přes 20 m nad mořem, dno pak asi 80 m pod hladinou moře. Ježto i v jezeře samém jsou horké prameny, jest voda jeho zcela vyšší teploty než vody všech jiných jezer, jež jsou přímo ledové.

V dálce ukázaly se nám obrysy místy osněženého temene právě soptící Hekly.

Když jsme se vrátili z pochůzky kolem jezera ke svým koním, očekávalo nás překvapení. Kde se vzal, tu se vzal, byl tu na svém koníku včerejší náš hostitel, sedlák od Surtshellirské jeskyně. Přijel za námi a vykládal nám hned román nešťastné lásky své dcery. Prosil, abychom mu odpustili a se nedivili, že jsme se jeho dceři v té samotě, v níž žije a kde daleko široko není mladého muže, zalíbili. Hned po našem odjezdu dala prý se do pláče a není k upokojení. Ráda prý by se za jednoho z nás provdala a on, dobrý, starostlivý otec nabízel nám k ní jako přídavek svůj baer.

Překvapila-li nás jeho přítomnost, tím více překvapila nás jeho žádost. Průvodce náš přetlumočil mu, že jsme ženati, ale sedlák nechtěl tomu rozuměti. Mluvil o dceři, jak jej prosila, aby se za námi vydal a její prosbu nám přednesl. Lichotilo nám, když vyznával, že daleko široko na žádném baeru není tak pěkných mužů, jako jsme my, ale neoblomil nás. Doufajíce, že snad se ho zbavíme, když vydáme se na další cestu, vsedli jsme na koně a pokračovali jsme v cestě. Ale sedlák byl neodbyta. Měl asi doma zlou ženu a ještě horší

dceru. Provázel nás až ke statku Middalur a stále cosi hovořil.

Zde poznáv marnost a bezvýslednost svých řečí, odloučil se od nás a zastavil se ve statku a my jeli klidně dále.

Cesta vedla nyní islandským lesem — zakrslými břízkami. Pohled na ně, ačkoliiv byly velm smutného vzrůstu, přece jen potěšil. Cestou hovořili jsme o románovém námětu, jehož hrdinami jsme se bezděčně stali, až náhle leknutím jsme zmlkli. Zdálo se nám, že zaslechli jsme hukot blížící se bouře. Rychle rozhlíželi jsme se po obzoru, nežene-li se snad odněkud chuchval mračen, ale průvodce nás upokojil.

„To vodopád řeky Bruáry!“ vysvětloval a my byli bychom nejraději své koníky do klusu pobídli, ale nebylo možno. Nejeli jsme cestou, nýbrž necestou. Nezbylo nám, než jeti nezměněnou rychlostí dále, ačkoliv hukot a šum ledovcových vod — jökulsár zvaných — řeky Bruáry nás dráždil, čím byl slyšitelnější.

Konečně jsme u něho stanuli. Vody v létě mohutné řeky Bruáry vrhají se tu jako zoufalé do lávové rozsedliny, rvou se a ječí jako zbesilé, hlučí a hlomozí, jako by volali o pomoc před pádem.

Za mostem, po kterém jsme přešli divoce se ženoucí vody Bruáry, ztratila se nám cesta v lávových drtcích úplně. Ale koníci vykračovali si po pustém úbočí Bjarnafellu velmi opatrně. Jako by znali, kam mají šlápnouti.

Netrvalo však dlouho a výhled do kraje, před námi se rozprostírajícího, byl úplně zastřen

mraky — mraky bělavými. Ale nebyla to mračna, která by nám hrozila deštěm — nepohodou, byla to mračna par, které vystupovaly z horkých zřidel.

Blížili jsme totiž k rozlehlé planině geysirů, horkých vřidel, k planině zvané Haukaladur a také jsme k nim šťastně přijeli, když přešli jsme Langafjall.

Zanechavše své koně i průvodce v baeru, rovněž Haukaladur zvaném, vydali jsme se ke geysirům pěšky. Majitel baeru byl nám vůdcem.

Planina Haukaladuru, v níž nalézají se světoznámé geysiry, měří v délce asi půl kilometru, v šířce asi čtvrt kilometru a čítá na 60 vřidel. Stojíte-li na pokraji těchto podivuhodných míst, zdá se vám, že vstupujete do nějaké strojovny. U nohou vám to rachotí, bouchá, hlomozí a duní jinak, než jakoby se tisíce permoniků a koboltů zaměstnávalo podzemní tajemnou prací a před vámi to bublá, syčí, horké páry a vody vybuchují jinak, než jakobyste stáli na pokraji velikého kotle až k vrchu nějakou kaší naplněného.

Celá krajina před vámi jest bahnitá a prosta všeho rostlinstva. Také není možno, aby tu co vyrůstalo. Dle barvy, kterou má zdejší bahnitá země, zdá se, že obsahuje veliké množství síry, již je také ve vzduchu cítiti, ježto je obsažena v parách, které ze země vystupují.

Z počátku stojíte dlouho užasle na pokraji těchto tajemných míst a netroufáte si — ale náhle pudí vás to dále. Chcete si celé své okolí prohlédnouti, ale nevíte, kam šlápnouti. Půda

uení pevná. Zadíváte-li se na ni, vidíte, že se pohybuje a otřásá, místy že se otvírá a z otvorů že vystupují páry a dusivé, přímo jedovaté plyny. V přestávkách 4—5 minutových vystřikují ze země vody, dopadnou a ztratí se. Jinde bahno bublá, zdvihá se, bubliny pukají a z nich vystupují páry a plyny, a opět jinde uvidíte malé kotlinky na způsob nevelikých nádržek a v nich zelenavé vody se vaří a šumí, jakoby pod nimi ohně hořely.

Slýchali jsme o islandských geysirech ve školách, ovšem velmi zřídka, a nyní byli jsme u nich. Proto chtěli jsme se s nimi seznámiti. Chtěli jsme viděti sloupy vod ze země vystupující a proto zapomněli jsme na všechny nepříjemnosti a snad i nebezpečí a odvážili jsme se k nádržce velikého geysiru, Skrokkur zvaného.

Dostihli jsme ho. Má v průměru asi 18 až 19 m., hloubka měří asi 1 m. a kráter není širší než asi 3 m. Nádrž tato naplňuje se občas zelenavou vodou, jejíž povrch náhle se zvlíní a vystoupne tak, že voda přetéká. Pod jeho dnem to duní a hlomozí, jakoby tam neunavní kyklopopové na čemsi pracovali. Rány jsou neustálé a síla jich se střídá. Jednou jsou údery slabší, podruhé silnější. A při silnějších vyhrknou páry jako z nějakého kotlu a nádrž zaleje se. Čekáte s patrným úděsem, co se bude dít a najednou všecko ztichne a voda zapadne do jícnu zpět a je — klid. Ale po chvíli opakuje se výjev znova.

Velký geysir, který ještě před nedávnem v přestávkách několikaminutových chrlil sloupy vod do výše až i 40 m., již odumřel. A to podobné. Zanikl již ke konci minulého století, ale když roku 1896 dostavilo se zemětřesení, které otřásl celým zdejším okolím, počal být opět činným, ale po dosti krátkém čase zanikl opět.

V sousedství bývalého velkého geysiru prostírá se dvojité basin, Blessi — dvojče, také brýlemi — zvaný, který svým tvarem podobá se jakési nádrži, naplněné modrozelenou vodou, která se ustavičně vaří. Oba basiny jsou od sebe odděleny křemičitou stěnou jen asi půl metru silnou a tudíž dosti nebezpečnou ku procházce. Voda tohoto basinu má teplotu 80° C.

I zbývá tu mezi tolika horkými zřídly jen malý geysir, jehož vody vytryskují do výšky jen asi 6 m. a ještě musí se k výbuchu takorůzka přinutiti. Abychom toto velikolepé divadlo přírody spatřili, sedlák o toto přinucení se pokusil. Nasbíral drnu a ucpal otvor. Plni zvědavosti čekali jsme, co se bude dít.

Nejprve to v podzemí zadunělo a zahlomozilo, jakoby se všichni podzemní zloduchové zlobou rozvzteklili, pak vylítl do výše drn a hned za ním objevil se sloup vody. Takovýto sloup vody ukázal se asi čtyřikráte, ale vždy byl nižší.

Nejednou slyšeti jest otázku, jak lze si vznik geysirů vysvětliti. — Úsudky o tom se rozcházejí. Zdá se, že nejsprávnějším jest tento důvod: Pod svrchní vrstvou zemské kůry utvo-

řily se buď samovolně nebo vlivem horkých vodních proudů dutiny, do nichž stále přitékají nové vodní prameny z podzemního okolí. Z této horké vody vystupuje neobyčejné množství vodních par, které se hromadí nad vodou ve zbytku dutiny. Když nastane napjetí takové, že se páry již více zhusťovati nemohou, vytlačí vodu z dutiny a to volněji nebo prudčeji, dle toho, jaké bylo napjetí. Sloup vody na počátku výbuchu vystupuje do výše ponenáhlu a dostoupiv nejvyššího bodu, rozmete se na všechny strany a tím roztříští se i kotlinka, nad níž vystupují páry jako lehké obláčky a i voda zaklootá.

Uspokojeni opustili jsme planinu Haukaladur a nastoupili jsme cestu ke stejnojmennému baeru. Než jsme však překročili práh, otázali jsme se majitele, má-li dceru. Když uslyšeli jsme, že má jen malé děti, vstoupili jsme, abychom si odpočinuli a se posilnili.

S dětmi měli jsme zábavu. Ač tu v celém okolí není škol, děti uměly číst, psát a počítat. Sedlák je učí sám. Je k tomu zákonem zavázán. Kdyby tak neučinil, byly by mu odejmuty a u nejbližšího faráře byly na jeho útraty vychovávány. Zařízení zajisté výborné.

ISLANDANKA.

K HEKLE.

Když jsem dne 10. srpna 1913 se svým přítelem navštívil reykjavické museum a obdivoval bohaté a nanejvýš zajímavé sbírky islandské, zavolal nás jedné chvíli p. B. Olsen, profesor reykjavického gymnasia ke zvláštní vitrině a pokud dovedl lámanou němčinou, upozorňoval nás na obsah vitriny. Byly v ní různé druhy lávy a všecky z Hekly. *) 27krát soptila již za ten čas, pokud paměť sahá, a láva z každého výbuchu má jiné zvrstvení a složení. Na první pohled lze to rozeznati.

A jsou-li zajímavé všecky nerosty islandské, jest láva především zajímavá. Pan profesor se zvláštním zájmem upozorňoval nás zvláště na kus „nerostu“ podoby pemzovité a hned vedle něho na jiný kus barvy šedé, ba skoro úplně bělavé a tak podivně utvářený, že zdálo se nám, jakoby to byly samé jehličky po délce i napříč k sobě stlačené. Pana profesora Olsena těšilo, že my cizinci tak se o jeho vlast zajímáme. Sám naší vlasti dosud neznal, ačkoliv na své cestě do Itálie jel již přes Rakousko a

*) Hekla na česko čepec.

o Češích dosti četl, když pročetl život Mistra Jana Husa. Zvláště velmi živě se rozhovořil o ukázkách lávy z výbuchu Hekly dne 24. března 1913. Byla to láva nejmladší.

Tu rozpomenuli jsme se na obrysy Hekly, jak jsme je zahlédli dne 8. srpna, když jsme z Westmannských ostrovů blížili se k islandské výspě Reykjanesu. Netušili jsme tehdáž, že nám bude umožněno dostat se až k jejímu úpatí. Bylo to v Haukaladuru, kdy dychtivost seznati Heklu z blízkosti bezprostřední zvítězila nad všemi ohledy a obavou před průtahem cesty. Nemohli jsme opustiti Islandu, aniž bychom shlédli nejpověstnější a jménem nejznámější tuzemský vulkán, ačkoliv jsou na Islandě sopky mnohem vyšší a děsivější než Hekla. I smluveno ráno si přivstati a pokračovati ve výletu tak dlouho a tak daleko, aby nám zbylo ještě dosti času k návratu na loď. Vykonány všechny přípravy, z nichž péče o potraviny nebyla nejmenší. I zbývalo ještě získati našeho průvodce pro výlet. Ten uslyšev však o Hekle, zalekl se a počal nás od úmyslu odvracet. Měl dva důvody, jimiž nás mínil pohnouti, abychom se vzdali svého úmyslu. Jeden z nich, že Hekla „pracuje“ a že tudíž nelze věřit, že by po dosavadních malých výbuších nemohl následovati výbuch prudký a velký, který by mohl naše životy ohroziti, a za druhé, že dle jistých znamení soudí, že dosavadní pohoda nepotrvá, že nastane změna, která nám může každý výstup znesnadniti.

Uznali jsme tyto důvody a obavy průvodcovy, ale v úmyslu svém nedali jsme se zvyklati.

Záhy zrána, ač bylo chladno, vydali jsme se na cestu.

Zprvu vedla nás cesta krajem velice pustým, velice smutným. Pravá poušť byla kolem nás. Jen láva a láva, popel a písek. Travička nikde ani jediným lístkem nerozkochala našich očí. Dojem, který jsme pociťovali, působil na nás přímo zaráživě, mrazivě, odpudivě. Průvodce cosi hovořil, ale nerozumněli jsme mu. Přítel, jenž umí anglicky, zkoušel dohodnouti se s ním, jako to činil později ve všech přístavních osadách, ale nešlo to. Islandčané ve vnitrozemí umějí jen svoji islandštinu a jsou na ni hrdi. Dnes však v islandských školách učí se také anglicky a to jeden den islandsky, druhého dne totéž anglicky. Dánsky, ačkoliv jsou příslušníky dánského státu, se neučí.

Nerozumějíce svému Islandčanu, skoro jsme si jeho hovor ani nevšíмали. Rozhlíželi jsme se kolem a poznávali, že daleko široko, kam až mohl náš zrak dohlédnouti, neukazuje se nám ani nejbídnější lidský příbytek.

Ale nedivili jsme se. Kdyby se tu i nákrásně nalézalo nějaké lidské obydlí, ti jeho obyvatelé zahynuli by tu hladem. Ani nejbídnějšího políčka při vytrvalé píli a neúmorné práci nedovedli by tu vykouzlit, a ovečka nenalezla by tu ani lišejníku na ochutnání, nerci-li travičky.

I toužili jsme v duchu, abychom tuto pustinu, která je známa pod jménem Túngufljótt, co nejdříve přejeli. Jeli jsme zamkle, netroufajíce si ani mezi sebou o tom, co jsme viděli, promluvíti.

Pověst vypravuje, že je to kraj zakletý mladým, ale v lásce nešťastným mužem. Dříve prý býval tento kraj utěšený, radostný. Zelené louky rozkládaly prý se tu v šíř i v dál a háje šuměly, a ve dvorcích, které se tu nalézaly, žili prý lidé spokojeni a šťastni. Dcerky na těchto dvorcích byly prý pověstné krasavice. Z daleka přicházeli sem mladí muži a ucházeli se o ně. A který získal si srdce některé, odváděl si ji do svého domova. A to prý neradi viděli synkové domácí. Pokoušeli se vždy, aby každý takovýto sňatek překazili, ale někdy se jim to nepodařilo. Tak svého času stalo se, že na jednom dvorci vypěla dívka v krasavici lepou, o jejíž sličnosti šířila se pověst neobyčejnou rychlostí po všem okolí. Hvíta se jmenovala. Z domácích synků pokoušel se o ni Hallfrén, mladík neméně sličný a bohatý. Měl pěkný baer a četná stáda ovcí, koní i krav. Hvíta mu přála, ale neradi o něm slyšeli její rodiče. Pohrdali jím. Prohřešil se na památce svých záhy zemřelých rodičů. Když Althing usnesl se, aby všecko obyvatelstvo přijalo víru křesťanskou, dali se pokřtiti také rodiče Hallfrénovi, ale Hallfrén po smrti rodičů odpadl od víry křesťanské a jako mnozí jiní uctíval opět bohy pohanské. A tím pozbyl přízně Hvítiných rodičů. Ti byli rádi, že o ruku

Hvítinu přihlásil se Gull. Došlo k sňatku. A když Gull odvážel si Hvítu, obrátil se Hallfrén o pomoc k pohanským bohům, zaklel, zazlořečil, a kraj rázem spustnul a z místa, kde právě na svých koních jeli, veselím a štěstím rozdováděný Gull a nad nešťastnou svojí láskou uplakaná Hvíta, ozval se rachot a výkřik. Když sem Hallfrén za výkřikem přispěchal, seznal, že se země propadla a v ní že zmizeli oba snoubenci. Zato spojily se všechny říčky, jež krajem protékaly a v mocném proudu vrhaly se tu do propasti. Hallfrén nazval proud Hvíta a vodopád Gullfoss a zmizel v pustiny islandské. Kam, nikdo se nikdy nedověděl.

Vodopád Gullfoss*) hlásí se z daleka, jednak svým hukotem, jednak svou na sto metrů vysokou stěnou vodních par.

Spatřivše tuto stěnu a zaslechnuvše přímo úděsný hukot vod, pobídli jsme koně k rychlejšímu klusu. Před námi zvedalo se nevysoké pásmo hor, jež bylo nám překročiti.

S hřebene jeho spatřili jsme před sebou široké údolí, jímž protéká řeka Hvíta. Vznikla spojením přechetných říček, jež sebraly své vody na ledovcích Hofjökulu a Langjökulu a zde před námi vrhaly se ty vody do kotliny, jako by ukazovaly, jak kdysi na rozkaz pohanských bobů zničily mladé životy.

Hukot a jekot vod zoufale se řítících do propasti přímo nás vábil. Sestoupili jsme s koní a pokud byl břeh dosti bezpečný, do-

*) Gullfoss po česku Zlatý vodopád.

plížili jsme se až na samý okraj kotliny. A užasli jsme. Snad jeden z nejkrásnějších vodopádů celé Evropy hlomozil tu před námi svými vodami. Vody jeho padají do hloubky 50 metrů.

Dlouhou, dlouhou chvíli stáli jsme nad řítícími se vodami jako přikovaní a oněmělí. Svým zrakům nechtěli jsme věřit. Něco tak divukrásného sotva lze někde jinde spatřit. Stál jsem nad zpěněnými vodami řeky Aary ve Švýcařích, viděl jsem některé tamější vodopády, obdivoval jsem se krásám vodopádů norských, ale něco tak velkolepého, jako jest vodopád Gullfoss, nelze snad nikde spatřit. Stáli jsme skoro ani nedýchající, a přece naše duše jásala nadšením nad nádherným zjevem, jež příroda vystavuje na odiv, a mysl naše plnila se myšlenkami, pro jichž vyjádření nikdy nebude dosti vhodných slov. Ve vzpomínkách chovám celý ten nádherný obraz a těším se z něho dnes a těšiti se budu vždy, kdykoliv si vzpomenu. Kdyby turista na Islandě nespatrił nic jiného než Gullfoss, byl by vrchovatě odměněn za obtížnou cestu, kterou sem musil vykonati. Zdá se vám, že je to báseň bez začátku a bez konce, ale vždy plná veleby nad oněmi nezbádanými silami, jež tu pod zemi prudkými zápasy se křižují a svoji moc zdůrazňují občasným vychrlením vod v blízkých geisirech a zvláště mocnými výbuchy nedaleké sopky — Hekly . . .

V kotlině pod vodopádem očekávalo nás nové divadlo vod v nových obměnách se ři-

ticích. Zdá se vám, že v nekonečném proudu jeden chuchval vod chytá se druhého, že se v zoufalém zápase snaží zachytiti na omletých stěnách, ale konečně, že přece jen klesají a se tříští v celé miliardy jemných krůpějí, jež letíce do výše, zahrávají všemi barvami, když slunce ve své touze okrášlití přírodu se pokouší navléci je na své paprsky.

Byli jsme tak šťastni, že se slunce v naší přítomnosti zářivě pouсмálo na Gullfoss a že se nad námi rozeklenula sedmibarevná duha v nejkrásnějším vybarvení. A duha směle dlouho se klenula nad vodopádem. Teprve, když vítr mráčkem zakryl usměvavé slunce, pobledla duha, a my té chvíle použili k rozhlédnutí se po kotlině, po její stěnách. Tu onde ve skalních rozsedinách a štěrbinách zahlédli jsme květiny. Mnohé připomínaly nám domovinu, jiné byly vzácné. Snad se tu zachovaly z oněch dob, kdy všechn zdejší kraj byl ještě krajem požehnaným.

Gullfoss jest tak nádherný, že bychom skoro na další cestu snad úplně zapomněli. Ale náš vůdce usoudiv, že již dosti jsme se nabažili těch krás, pobídl nás k další jízdě po pravém břehu ku brodu.

Přebrodili jsme koňmo, v dřepu na sedle, já s velkými obavami, abych se neoctl v bystrých, jaksi mléčně zabarvených a chladných vlnách. Byl jsem odevzdán úplně na milost i nemilost svého oře, a jedinou mou péčí bylo, abych nespustil zraku s krku koňova, jak mi bylo vůdcem nařízeno.

Po krátkém odpočinku na protějším břehu nastoupili jsme další jízdu. Cesta vedla nás opět tak smutným krajem, jakým jsme projížděli ke Gullfossu. Teprve k večeru počaly se nám v té pustině ukazovati jakési travnaté oasy. A přibývalo jich, čím dále jsme jeli. A také byly větší a větší, až posléze uprostřed největší byly asi dva baery a fara, Hrúni zvaná.

Pohostinný farář přijal nás pod svoji střechu.

Ó, jak nám tu chudičké lůžko pod tou hostinnou střechou bylo milé! Ještě dnes rád vzpomínám na onu rozkoš, kterou jsem pocítil, když jsem se položil.

Záhy za jitra opustilí jsme faru. Chladno bylo a vůdce byl zamlklý.

Pátrajíce po příčině jeho zamlklosti, uslyšeli jsme, pokud jsme mohli vyrozuměti, že nemá naděje na pěkný den. Jeho obavám nechtěli jsme však rozuměti. Jeli jsme dál a dále krajinou, jež úplně podobala se krajině před Hrúni. Při tom bylo nám přebrodití několik menších říček, až posléze za říčkou Laxa ocitli jsme se v kraji, jenž oproti všem krajům, jimiž jsme až dosud projeli, byl rájem jakoby kouzelným proutkem zde vykouzleným. Zprvu jeli jsme pískem a sopečným popelem, do něhož se naši koníci hluboko zabořovali, až pojednou ocitli jsme se na svěže zelené lučině, uprostřed níž stojí baer Galtalaekur.

Odtud již ve zcela určitých obrysech ukazovala se nám Hekla. Tím pohledem ožili

jsme. Zkrátili jsme svůj odpočinek a rychle nastoupili jsme další cestu.

Hekla svojí obrovitostí z blízka působí mohutným dojmem. Její vrchol zvedá se kužellovitě, ale horstvo k ní přiléhající rozbíhá se v horský hřbet na 25 km dlouhý.

Pokračující v jízdě, měli jsme v cestě opět dosti překážek. Nejprve musili jsme přebrodit říčku Galtu, pak projeli jsme úplně pustou planinu tisícileté lávy, až za říčkou Raage ocitli jsme se v kraji, jenž svými bizarními útvary dal podnět k různým pověstem, jichž použil snad každý islandský básník jako vhodné látky ke zbásnění.

Posléze dojeli jsme k velmi zchátralému a zrušenému dvorci Naeferbaer. Bída zeje odevšad a přece to býval dvorec kdysi velmi bohatý. Ale všechen blahobyť, který tu býval, zničil výbuch Hekly r. 1845 v pořadí 27.

A Naefer byl mezi dvorci poškozenými. Od té doby jeho obyvatelé tu jen živoří. A přece toho bídného zbořeníště neopouštějí, aby si vyhledali kraj lepší a slibnější. Byť bídné byly ty rodné luhy, přec je milují. Láska k domovině, k vlasti a k řeči mateřské jest vůbec význačnou vlastností Islandčana. Vypudí-li ho bída a nouze do ciziny, odchází, ale v cizině pracuje, šetří a k stáru s ušetřeným penízem vrací se do své drahé domoviny, aby jeho kosti byly uloženy v ní.

Nejprudší výbuch Hekly byl dne 13. února 1693. Tento výbuch provázelo zemětřesení, že zachvíval se celý ostrov a lodi na moři kolem byly v nebezpečí. Spousta popela, která se

vychrlila z krateru, byla tak ohromná, že zakrylo se slunce a po celém ostrově nastala tma, kterou prozařovaly jen tekoucí proudy žhavé lávy. Tehdy popel zalétal nejen až na Faröry 660 km vzdálené, nýbrž až do Norska 1500 km vzdáleného.

Na výstup na Heklu 1555 m vysokou nesměli jsme ani pomyslit. Soptila. Soptila sice nepatrně, ale nebylo možno jí důvěřovati. Sám vůdce tak tvrdil. Obratem ruky mohly by se z její kraterů vychrliti proudy lávy a naše životy ohroziti. Mimo to přihnaly se temné mraky a zahalily celé její temeno, na němž velice ostře kontrastovala se láva a sníh a ve chvíli na to počalo se sněžit.

To naše smýšlení změnilo. Nelenili jsme a obrátili koně na cestu zpáteční.

Ve třech dnech byli jsme opět v Thingvelliru, kdež setkali jsme se opět s našimi známými studenty a studentkami.

Pohoda zatím velice se změnila. Následujícího dne opouštěli jsme Thingvellir za deště a prudkého větru.

Na tuto cestu nelze zapomeneuti. Pršelo a pršelo a studený vítr skučel po pustině Hrútafjarduru přímo příšerně a šlehal nás přímo nemilosrdně. Jeho ostrost pronikala i kosti. Nepřejeli jsme ještě ani polovinu Hrútafjarduru a již na nás nebyla ani niť suchá. A deštníky, které nás z počátku alespoň částečně chránily, vítr nám vyrval tak prudce, že se vznesly do výše a odletěly jako aeroplany. Marná po nich shánka. Kdežto při této nepohodě nás opouštěla

trpělivost, koníky neopouštěla. Vytrvale cupali ku předu.

Byli jsme skutečně rádi, když zase ukázal se nám Reykjavík. Již z dálky bloudily naše zraky po vodách v přístavě a toužebně slídily po parníku Botnii, na němž byla naše zavazadla se vším, čeho jsme nyní tak nevyhnutelně potřebovali. Přímou nedočkavě dychtili jsme již, abychom se mohli převléci, ale čím více jsme se blížili, tím určitěji jsme poznávali, že Botnie v přístavě není. Rozeznávali jsme „Vestu“, s níž měli jsme plouti dále, parník „Skalholt“, badatelskou loď francouzského profesora Chaceaux, na jejíž vlajce byl otazník, a několik parníčků rybářských.

I nelze si představití naše leknutí. Dostihnuvše přístavu, rychle dali jsme se převézt na „Vestu“ a ptali se, nepředala-li sem Botnia aspoň naše zavazadla. Ale neučinila tak. Odjela do Hafnafjordu, odtud do Akranes a kdy se vrátí, nikdo nevěděl a „Vesta“ chystala se odjetí.

I učinili jsme všecka možná opatření, abychom se s našimi zavazadly opět shledali a sušíce se na „Vestě“ u kotlů, nevesele opustili jsme Reykjavík.

KOLEM
POLOOSTROVA VESTFJIRDIRU.

DĚTI V NÁRODNÍCH KROJÍCH NA ISLANDU.

S končivše prohlídku všech zajímavých krajů v okolí Reykjavíku, měli jsme před sebou dalekou cestu — plavbu kolem Islandu. Že veliký poloostrov Vestfjirdir obeplouti se musí, prodlužuje se plavba značně. Poloostrov tento, jehož rozloha odměřuje se na 13.700 km², jest velice rozčleněn a jest s ostatním ostrovem spojen šíjí pouze 10 km širokou.

Den, alespoň v prvních okamžicích naší plavby na parníku „Vestě“, byl pěkný. Nebe se modralo modří, kterou je vídati pouze zde na severu. I když je nejjiskrnější, je plná smutku a melancholie. Ale proto přece nás to nebe vábilo. Pobřeží v těch končinách někde se níží, jinde pak zdvihá v mohutné horstvo. Většinou jsou to jen čedičové skály. Tyčí se na pobřeží jako mohutné hradby. Zub času jest však na nich patrný. Slunce, dešť a mráz velice vlivně na ně působí, přímo je rozhlašuje a zvětřelé a odprýskané drtky strhuje velmi častý víchř a zesypává, aby vlny příbojů měly co splachovati a odnášeti. A tak celé pobřeží Islandu na západě, severozápadě a severu, jak jsme je poznali, má skoro všady stejný ráz. Na úpatí

orvaných skal hromadí se sesypy, jichž šikmá plocha zelená se za léta svěží travičkou, které však od zdola do výše ubývá, až posléze sesyp jest holý, pustý a z takového přímo příkře zvedá se rozervaná stěna i několik set metrů vysoká.

Toto vypnutí zdejších hor stalo se erosí za doby tercierní. Přesvědčili jsme se o tom na četných místech, kde jsme přistáli a podnikli výlety buď jen po pobřeží nebo i do vnitrozemí. Stopy oněch erosí jsou všady patrný. Tu onde jeví se ve formaci čedičové různá zvrstvení, která určitě připomínají pohyby tektonické.

A i tato zvrstvení jsou velmi zajímavá. Upoutávají i laika, který se o geologii jakživ nestaral. Pravý geolog ovšem našel by tu velmi bohatá pole ku vděčným studiím. Vždyť i já, který jsem se geologií již po léta neobíral, byl jsem náhle těmi zdejšími geologickými zjevy tak zaujat, že bych byl nejednou i na odjezd zapomněl. Zvláště se tak stávalo tam, kde našli jsme nerosty v překrásných krystalických skupinách (druzách). Že na takových místech rozpomenul jsem se i na sbírky našich a okolních škol, svědčí o tom doklady, které jsem z Islandu přivezl do jejich nerostopisných sbírek. Ale o všech těchto geologických zjevech, povstálých erosí, zmíním se ještě později.

„Vesta“ plula dosti rychle. Osněžené temeno Esjy, zvedající se nad reykvjavickým přístavem, pozvolna mizelo v jemném zamlžení. Za to v dálce na pobřeží ukázalo se městečko Akranes, pak ještě několik rybářských chat, tu a tam

některý baer, až posléze jevilo se celé západní pobřeží Islandu, podél něhož jsme pluli, jako temná, nejasná linie.

Na palubě náhle bylo rušno. Všichni cestující ožili, jakoby se stalo něco neobyčejného. A stalo se. První kormidelník p. Dahur, který zúčastniv se před lety výpravy Nordenskjöldovy k severní točně a nás za plavby kolem Islandu různými episodkami z této cesty nejednou pobavil, stál na přídi parníku a volaje cosi, rukou ukazoval na moře.

Zavládlý ruch na lodi vylákal na paluhu také nás. Opustili jsme kuchyň, kde jsme se sušili, a po příkladě ostatních cestujících zadívali jsme se naznačeným směrem na moře.

Hlavou a částí hřbetu ukazovala se tam velryba. Plula dosti rychle a jaksi rovnoběžně s naším parníkem. Občas — v přestávkách několikaminutových — vydechla si a tu vždy zhuštěné a sražené páry vodní, které vydychovala, vytryskly do výše asi 4 m jako vodní paprsek.

Pro nás Čechy bylo to něco nového. I s velrybářskými parníky jsme se setkali. Náhle s překvapující prudkostí zadul ostrý severák a zahnal nás opět do kuchyně k teplé plotně.

A severák již neutichl. Opět a opět se rozfičel a dosavadní pohoda se změnila. Moře se povážlivě zneklidnilo. Jeho přívětivá nazeleenalá barva náhle sešedivěla, až dosud klidná jeho hladina nejprve slabě se zčeřila, později však prudce se zvlnila a rozbouřila. Vlny na něm se množily a vyrůstaly do ohromných

výšek. Ze širého oceánu hrnuly se do Faxa-fjordu, aby se tu na islandském pobřeží rozbily a roztříštily. Ovšem, nedospěla tam každá. Mnohá pod prudkým závanem větru úžasně rychle se vypjala, ale náhle, jakoby již ty vody síly ueměly udržeti se ve výši, do níž se nahrnuly, sklesla, a moře se prohloubilo, jakoby cos těžkého v ně zapadlo.

A „Vesta“ pohybovala se po těch vlnách rozkymáceně. Některá z vln povznesla její příď, a když sklesla, sklesla i příď a záď se nadnesla. A bylo přímo přišerno naslouchati lodnímu šroubu, když záď lodi byla vyzvednuta a vrtule učinila několik obrátek ve vzduchu.

Tato bouře, kterou jsme po několika pěkných okamžicích náhle na moři zažili, překvapila. Ale později, když jsme několik podobných náhle se přihnavších bouří za plavby kolem Islandu prožili, nedivili jsme se její náhlosti. Jsou takovéto náhlé bouře v končinách severu něčím obyčejným: přizene se a, jak rychle se přihnala, tak rychle se opět utiší.

Paluba za nastalé bouře pozvolna se prázdnila. Někteří cestující již za prvního rozkymácení „Vesty“ byli stíženi mořskou nemocí. Ti uchýlili se do kajut nejdříve. A je zajímavé, že to byli Angličané, kteří první mořské nemoci podlehli; Angličanky vzdorovaly jí déle. Ale když pak vlny ve svém překotném spěchu narazily na bok parníku a na palubu se překotily, vzdálily se i tyto. Ovšem mnoho nás na parníku nebylo: lord J., velitel kteréśi válečné lodi, továrník S. se svou chotí a dcerou, mezi

níž a lordem J. za doby plavby malý román se rozpředel, pak miss M., zpěvačka od kteréhosi londýnského divadla, kteráž co chvíli začala některou arii zpívati a zpívala, ať bylo moře klidno nebo rozbouřeno, ráno nebo pozdě večer. Byla veselá a šťastná na moři. Dále tu byl p. H., úředník banky z Hull, slečna L., kodaňská učitelka a konečně já se svým přítelem a jeho synkem, p. B., lékař z Paříže. Tato společnost konala cestu kolem Islandu. Vedle nás bylo tu vždy několik Islandanů, kteří v tom neb onom místě vystoupivše, vystřídali se s jinými.

Nám Čechům v kuchyni u teplé plotny a uprostřed lodi bylo dobře. Pozorujíce odtud rozbouřené moře, na svoji nehodu jsme zapomínali. A zvláště jsme zapomínali, když doháněli jsme parník „Skalholt“, jenž opustil Reykjavik mnohem dříve než my. Že však to parník nižšího řádu, plul volněji. Na něm velmi dobře jsme viděli, co se děje s námi. Vlny jej zvedaly a pak jako vysílené nechávaly jej sklesnouti tak náhle a s takové výše, že buď jeho příď nebo záď zmizela za zvednutými vodami.

„Skalholt“ zmizel však našim zrakům brzy; jednak zahalily jej mlhy, jež přivalily se pojednou s obdivuhodnou prudkostí, jednak že cílil do Budiru na jižním pobřeží poloostrova Snaefellsnesu, plul stále v blízkosti břehu, kdežto my, majíce poloostrov obeplouti, stále víc a více jsme se od pobřeží vzdalovali.

Mlhy, které nás obklopily, nás rozmrzely. Na štěstí nepotrvaly dlouho. Jak náhle se přivalily, tak rychle opět zmizely. Ve chvíli bylo ovzduší opět tak čisté, jaké bylo, když jsme vypluli. Vichr asi po dvouhodinovém bouření se uklidnil. Možná to nazvati štěstím. Měliť jsme se právě přiblížiti k poloostrovu Snaefellsnesu, jenž jest nejkrásnější částí celého západního pobřeží islandského a za mlh jistě neviděli bychom z něho nic.

A přiblížili jsme se ke břehům poloostrova dosti brzy. Ještě za jasného dne, ačkoliv čas již dosti pokročil. Jeho nízké pobřeží ozlacené bylo sluncem, jež dosud stálo dosti vysoko. Svěží zelení velmi příjemně odlišovalo se od pozadí, jež pozvolna se zvedá a řadí v pásma horstev, nad něž do výše skoro 2000 m. své osněžené téměř zvedá nejvyšší hora na poloostrově Snaefellsjökull. Za jasného dne je ji viděti zdaleka. Ledovec na jejím temeni svítí za slunečních chvil jako dobře vyleštěný ocelový pancíř.

Snaefellsjökull upoutává také svým zvláštním tvarem — pravým sopečným. A je to skutečně sopka, která již v době předledové pustošila a ničila zdejší kraj a zdá se, že její činnost dosud neodumřela, že dříve nebo později nadejde opět okamžik, kdy Snaefellsjökull změni svoji tvářnost a budí-li dnes dojem veleby a nádhery, vyvolá někdy v budoucnu dojem hrůzy a strachu. Předpovídají to alespoň častá zemětřesení na tomto poloostrově a svědčí o tom také přecetné zdejší solfatary, fumaroly,

mofetty, hvery, namy a ketilly, jež vyskytují se v sousedství každé sopky a zde jest jich snad nejvíce. Solfatary a fumaroly mají zvláště veliký vliv na zemětřesení. Poslední, které poloostrov překvapilo a bylo dosti značné, událo se r. 1895. Že pak v době předledové bývala tu zemětřesení častá a strašná, která za oběť jistě vyžádala si kus pevniny, pohřbivše ji pod hladinou moře, o tom svědčí skoro nespočetné ostrůvky nebo ojedinělá skaliska, která se vyzvedají v Breidifjordu. Zdá se zcela určitě, že tyto ostrůvky a tato skaliska jsou zbytky rozsáhlé pevniny, která kdysi spojovala Snaefellsnes a Vestfjirdir. Pohyby tektonické a dislokace učinily pevninu povolnější a co se nepropadlo, to během času servaly vlny, takže tu zůstalo jen to, co sestávalo z horniny pevnější a tím vytvořilo se pro paroplavbu mezi četnými ostrůvky pravé bludiště. Jen zkušený kapitán může se odvážiti tudy plouti a jistě propluje šťastně jen za veliké obezřelosti.

Na kapitána „Vesty“, p. Larsona, v ohledu obezřelosti mohli jsme se spolehnouti úplně. Po plných 10 let plavíval se výhradně kolem Islandu a to na takovém parníčku, jakým je „Skalholt“ nebo „Holar“, nímž jsme se za své plavby v těchto mořích také setkali. Až do března 1913 býval velitelem na „Vestě“ p. Gottfressen, ale když jeho neopatrností u Nivstalu „Vesta“ za mlhy narazila na skalisko a prorazivši sobě bok, uvázla zde na tak dlouho. až přivolané parníky jí pomohly a také ji zachránily, byl na opravené „Vestě“ jmenován

kapitánem p. Larson. Za plavby naši kolem Islandu konal tu cestu na „Vestě“ po druhé. A byl velmi opatrný. Na místech nebezpečných nebo za bouře nesvěřil velení nikomu. Sám vždy řídil parník a necítil únavy, byť i by byl na velitelském můstku i celých 24 hodin, což se za plavby kolem Islandu opakovalo několikrát.

Asi o jedenácté večer přistáli jsme na krátkou jen dobu ve Stykkishölmúru. Na tuto zastávky nezapomenu. Víděl jsem již „půlnoční slunce“ na své cestě po Norsku, ale tak krásné se mi tehdy nezdálo, jako tentokráte. Vítr, který ještě u Ölafsviku byl dosti silný, již dávno utichl, mlhy sklesly úplně a obloha zahořela přechetnými hvězdami a daleko na západě na rozervané břehy ostrůvků usedalo slunce, jako by si chtělo odpočinouti. Ale jen na chvíli se jich chytilo, takže zmizelo našim zrakům asi tak na polovic a již opět počalo vystupovati. Byl to okamžik nezapomenutelný. Celý západ hořel nejkrásnějšími barvami. Zvláště také moře zahrávalo barvami přímo nádhernými. V jeho zeleni totiž v té chvíli se temnicí obrážela se oblaka v nepopsatelné kráse.

Když jsme druhého rána vystoupili na palubu, minuli jsme právě první, ovšem neveliké islandské městečko Breidavik. „Vesta“ zahýbala právě do úzkého Patriksfjordu, na jehož pravém nízkém a zeleném břehu velice malebně rozloženo jest neveliké městečko Vatneyri.

Jeho domky jsou neveliké a dle stáří různého slohu: staré domy jsou kamenné a se tří stran drnem kryté, pouze průčelí mají dřevěné; novější jsou celé dřevěné na kamenné podezdívce a vlnitým plechem pobité. To pro bezpečnost při zemětřesení. Uprostřed osady stojí kamenný kostelík a jeho bílá barva harmonicky doplňuje různé barvy, kterými jsou moderní domky natřeny.

Zastávka byla dosti krátká. Nakládalo se tu pouze asi pět set balíků sušených tresek a několik set balíků vlny. Ale použili jsme té příležitosti k vystoupení na břeh přece. Podnikli jsme prohlídku osady a při tom vnikli jsme až do jednoho staroislandského baeru.

Každý větší baer — selský statek — skládá se ze sedmi budov okapy sobě přistavených a průčelími v řadě stojících. Z nich pouze jedna budova bývá obydlena a mívá 2—3 světnice, jež pravidlem jsou dosti temny, velmi vlhky a že v některých i dosti špinavo, možno říci, že zdraví jsou nevalně příznivy. Hlavní jizbou jest tak zvaná „badstofa“ — ložnice. Sem na noc uchylují se všickni obyvatelé baeru a přespávají na ložích podél stěn rozestavených. Pro hosta nebo cizince vůbec mívají na větších baerech zvláštní „badstofu“, od všeobecné úplně oddělenou. Všecky místnosti až na kuchyň bývaly až do nedávna bez kamen. Pouze v kuchyni bývalo ohniště, na němž se vaří, a jímž se vytápějí i ostatní místnosti. Topivem jsou tu sušené rybí odpadky, ponejvíce hlavy tresek, suchý ovčí nebo kravský hnůj a jen tam, kde

rostou zakrslé břízky, topí se dřívím, ale velmi opatrně. Dnes počíná se tu topiti i uhlím, které se sem dováží, ale jen na nejzámožnějších baerech, anebo v rodinách dánských úředníků. Jest drahé. V chudých rodinách jediným pokrmem bývají ryby a chléb, jenž se peče buď z mouky sem dovážené nebo z islandského lišejníku.

Po prohlídce baeru, majíce ještě dosti času, vydali jsme se po břehu hlouběji do fjordu, na jehož konci tyčily se před námi hory, přervané několika údolími, jimiž k moři odtékala voda se sněhovisk po temenech hor se táhnoucích. Nebýti těch tak podivně zasmušilých horských stěn, jež fjord i údolí svírají, byly by zdejší fjordy mnohem půvabnější než fjordy norské. Ale tam radost probouzí se v srdci, zde nevyjasněná tesknost svírá duši.

Nedošli jsme ještě konce fjordu, když lodní vejtruba svým pronikavým: „Bvúúú! — Bvúú! — Bvú!“ vyzvala nás k návratu.

Opustivše Vatneyri pluli jsme podél jeho břehu a když jsme obepluly hrozivé skály daleko do moře zabíhající, vpluli jsme do Arnafjordu, abychom tu v Bildudalaeru, v městečku právě tak asi velikém, jako Vatneyri, složili mouku, brambory a ječmen a přijali náklad islandského vývozu: ryby, vlnu a kajčí peří.

Nezdrželi jsme se tu dlouho. Jen jen že jsme si osadu prohlédli.

Ale než bylo všechno vyloděno a naloděno, moře se zneklidnilo. Ze širého moře hrnuly se proti nám vlnky a vlny, které rostly s překva-

pující rychlostí a přímo hrůzně tyčily se do výše, zvedající při tom „Vestu“ jako hračku.

Nedbali jsme však té příšernosti rozbouřeného moře. Ze zvědavosti setrvali jsme na palubě. Ani studený vítr nás s ní nevypudil. Čedičové, vrstevnatě složené skály zvedaly se tu do výše a na nejedné bylo patrné, že bývala sopkou, která se již v dávných a dávných dobách vybouřila, jiná zase hrozila, že teprve jednou soptiti začne. Temeno nejedné hory zde jest kráterovitě propadlé, servané, a vody ze sněhu v kráterovitě kotlině nahromaděného s hukotem řítí se do moře. Tu jsou proudy větší, onde menší. Z dálky podobají se stuhám ze stříbra vytepaným. Spatřiv je, bezděčně vzpomněl jsem si na Vídeňáky. Na cestách po rakouských Alpách nejednou jsem se s nimi setkal a vždy upřímně musil jsem se zasmátí, jak křičívali: „Wasserfall! Wasserfall!“ když oknem železničního vozu spatřili někde po stráni kapati něco vody.

Vypluvše z Arnafjordu, obepluli jsme skalistý ostroh velmi ostře do moře zabíhající a než jsme se nadáli, již „Vesta“ zahrnula do Dýrafjordu.

Zde naším cílem bylo větší městečko, Thingeyri*) zvané. Svým zevnějškem podobá se skoro všem islandským osadám. Nejprve ukazuje se poněkud větší kostel, kolem do kola vroubený hřbitovem. Od hřbitova až k osadě táhne se veliké prostranství, vyplněné pra-

*) Th čti c.

jednoduchými stoly a lešením k sušení tresek. Všichni obyvatelé zdejší zaměstnávají se tu rybářstvím. Ve zdejších vodách jest tolik tresek, že jest to bohatství přímo nevyčerpatelné. Muži loví, ženy vylovené upravují. Zde loví rybáři islandští, francouzští, němečtí, norští i dánští. Rybáři jednotlivých států mají vykázané určité loviště a z něho do jiného zaplouti nesmí. Na ochranu hranic jsou tu dánské vojenské parníky a ty přísně dbají, aby rybáři lovíli jen ve vykázaných lovištích. Stihne-li takovýto kontrolní parník některý rybářský člun, že osmělil se hranice překročiti, zajmou jej a odvedou do přístavu, kdež se mu diktuje pokuta, která mnohdy bývá i dosti vysoká.

Lov tresek jest dosti zajímavý. Loví se na hrubou udici a to buď bez vnaididla nebo na vnaidlo. Nejlepším vnaididlem jest slávka jedlá, kteráž v některém fjordu vyskytuje se hojně, v některém ani se nespatrií. Do těchto se dovází. Naše „Vesta“ převezla jí na sto pytlů. Musila-li „Vesta“ někde zastaviti na krátko, ihned nám námořníci půjčili udice a lovíli jsme. Vhodivše udici do moře, trhali jsme provazcem a již za chvíli vytáhli jsme rybu. Byly různé, ale nejčastěji byla to treska nebo ďáblík, ohyzdná ryba, kterou námořníci ihned utloukli a mrtvou do moře vhodili. Treska čerstvě chycená jest dobrá a na Islandě laciná. Nejdráže platia se tu tehdy za kg 10 hal. v našich penězích čili 7 öřů v dánských penězích. Obchodníkům prodávají rybáři tresky laciněji. Ti je skupují a upravují pro vývoz. Ženy rybářů

jsouce najaty na hodinový plat — tehdy 1 K dánskou za hodinu (1'32 K) — uřezávají jim hlavy, vyvrhnou je, zbaví černé blány, kterou jest vnitřek pokryt a rozkládají na slunce. Zasklé větší na lešení. Vše děje se neobyčejně rychle.

Za uvedeným prostranstvím stojí rozsáhlé skladiště soli k nakládání slanečků, kteří jsou mnohem větší, než v mořích jiných a jichž se tu do roka vyloví celé miliony. Teprve za těmito skladišti jest osada. Její domy jsou zcela podobné domům jiných osad, některé liší se pouze tím, že jsou o jednom i dvou poschodích. A přímo nad městem zvedají se strmé stěny čedičových hor, které čím dále do fjordu, tím mají úbočí vleklejší. Nejvyšší hora jest nad osadou a jest jakoby nějakým přesilným obrem v temeni ve dvě rozpoltěna. Žlebem hrnou se proudy vod se sněhoviska na temeni a strhují sesypy a kupí je ve stráni.

Někteří cestující s odvahou pustili se uvedeným žlebem na temeno hory. První kormidelník p. Dahur ozbrojil se ručnicí a ještě s několika cestujícími vydal se „do hor“ na konci fjordu na lov. My Češi věnovali jsme pozornost osadě a procházejíce mezi jejími útulnými domky, došli jsme k domku, na němž visel štít s nápisem: „L. Batěk“. Překvapilo nás toto tak čistě české jméno s tím čistě českým „ě“, ale promluvití jsme s ním nemohli, nebyl doma a s ostatními, neumějící islandsky, dohodnouti jsme se nemohli. abychom vypátrali, není-li Čech. Pan Batěk jest kožišník a má zároveň

prodej slaměných klobouků. Škoda, že jsme se nedočkali jeho návratu, abychom svoji domněnku zjistili.

Lovců, kteří vydali se „do hor“ na lov, jsme se již toho dne nedočkali. Také jsme na ně, znajíce již loveckou náruživost páně Dahurovu, nečekali. Prohlížejíce si osadu, navštívili jsme některá hospodářství, seznali jsme, že sekáči, kteří sekali nízkou travu, měli kosy zcela jinaké než naši sekáči a také je jinak drželi. A bylo zajímavé, jak obratně tu nízkou travičkou na horském svahu dovedli „položiti“. Naši sekáči zajisté by se podivili.

Když ráno vystoupili jsme opět na palubu, „Vesta“ objížděla již veliký skalnatý ostroh a zahýbala do úzkého, ale velmi půvabného fjordu Oenundarfjörduru.

Na palubě byli již také včerejší lovci. Naší první otázkou bylo, co ulovili. Myslili jsme, že byli na tom asi tak, jako mnohdy naši sváteční lovci, ačkoliv ti mohou si vypomoci zastávkou u některého zvěřináře. Ale v Thingeyri o podobných obchodech není snad ani slyšeti. K naší radosti lovci nás však překvapili. — Spatrnou hrdostí ukázali nám pěkný exemplář polární lišky a polárního zajíce. Při tom zvěděli jsme, že polární zajíc, v létě šedožlutý, bývá v zimě úplně bílý. Mne zajímala polární liška. Maje otce kožíšníkem, dovedl jsem její kožíšek oceniti, i chtěl jsem ji také koupiti. Ale pan Dahur nechtěl o prodeji ani slyšeti.

„Ta bude pro moji paní!“ odpověděl mi. „Co bych jí také z Islandu přivezl než něco

podobného“, doložil a hned lišku vyvrhl, stáhl, kůži arsenoval a na víko bedny napnul, aby uschla.

Práci svoji dokončil ve vhodnou chvíli. — Právě když poslední hřebíček do ní zarazil, aby její napnutí bylo dokonalé, volal jej kapitán, aby ho na lodním můstku vystřídal. Sám tam strávil celou noc. Mlhy, které se roztrhaly a táhly se jako roztrhané závoje, se náhle zdvihly a plavbu učinily bezpečnější.

Tím také rozhled po fjordu se uvolnil. — A bylo dobře. Seznali jsme, že Oenundarfjord jest mnohem zajímavější než všechny fjordy, které jsme až dosud poznali. Horstva, která jej svírají, jsou vyšší a členitější. Více než kdekoliv jinde otvírají se do fjordu příčná údolí a skoro v každém na konci ve svěží zeleni ukazovalo se nám několik staroislandských baerů. Kolem pak nich dobře bylo viděti stáda černých a bílých oveček, několik krav a koníků. Pásli se a poněvadž místa s bujnější travíčkou jsou obehnána plotem z ostnatého drátu, aby na zimu bylo dosti krmiva, musili se šplhati dosti vysoko, aby se napásli. — Ale obyvatelé těchto baerů neživí se pouze hospodářstvím. Viděli jsme, jak mnozí spatřivše náš parník, spěchali k moři, nasedali do lodic u břehu přivázaných a pluli za námi.

Přistáli jsme v neveliké osadě, zvané Flateyri. Krčí se pod obrovitou skálu až k moři dostupující a vysoko se vypínající. První budovou jest prostinký kostelík a kolem něho přímo nepatrné městečko, možno-li vůbec těch

několik domků městečkem nazvati. A ještě jsou ty domky po břehu roztroušené, jako by se ze strachu rozběhly, aby snad se na ně skála nesesula.

Kapitán „Vesty“ pronikavým zahouknutím lodní sirény oznámil své přistání opodál břehu a vyzýval tím Islandany k práci; ale celé Flateyri zůstávalo jako vymřelé. Ani živá duše se neukazovala. Zdálo se nám, že ani islandské děti nemají té zvědavosti jako naše děti, nebo děti jiných národů. Na svých cestách spatřil jsem skoro ve všech přístavech zástupy dětí na loď zevlujících a zde nikoho. Na práci má Islandan vždycky dosti času a dítě této zvyklosti přiučuje se snadno. Proto se také u moře neukazuje. Píši to z nabyté zkušenosti, protože jsme tuto protivnou pohodlnost znamenali skoro ve všech přístavech islandských.

Dříve než Flateyri ožilo, připluli vzpomenuť již obyvatelé z údolí a s kapitánem o čemsi se rozhovořili. Jak jsme později zvěděli, smlouvali cenu převozu vlny a kajčího peří pro kterousi edinburkskon firmu. Podobalo se, jako by ji tam chtěli dostatí velmi lacino. Jejich nabídka kapitána dle všeho pohněvala. Rozkřikl se na ně a pak již s nimi ani mluvití nechtěl. Ale Islandané odbýti se nedali. Byvše zakřiknutí, odmlčeli se, ale po chvíli začali opět, ale zlepšili se. A polepšili se posléze tak, že se s kapitánem dohodli. Opustili loď a pluli zpět do svých baerů a za nedlouho vrátili se s nákladem. Byly to obrovské žoky vlny a kajčího peří.

Zatím se již také Flateyřané vzchopili. I oni nakládali vlnu, kajčí peří, sušené tresky a vyloďovali mouku, brambory a petrolej.

Jako všady i zde použili jsme zastávky a podnikli výlet do okolí. A mohli jsme se zdržeti. U nás zajisté byl již podvečer, když vraceli jsme se na loď, ale zde dosud bylo světlo, jako by teprve odpoledne bylo.

Byl však již čas k odjezdu, jak lodní vejtruba hlásila.

Na loď přibyla starší Islandanka. Ale mnoho veselostí s ní na loď nepřibylo. Byla všecka ztrápena. Jak jsme zvěděli, bolet ji zub. Že ve Flateyri není lékaře a nikoho, kdo by jí této bolesti zbavil, chtěla plouti do Isafjordu a tam si dáti zub vytrhnouti. Ale sotva se parník hnul, uchvátila Islandanku tak prudká úzkost a takový strach před mořskou nemocí, že na bolest zubu úplně zapomněla. Začala křičeti a prositi kapitána, aby dal zastaviti a ji zpět na břeh dopravit, že ji zub již nebolí, ale žaludek se třese.

Dobrý kapitán její prosbě vyhověl. V několika minutách byla opět na břehu. Začal-li ji na břehu opět zub bolet, nevíme, ale žaludek upokojil se jí jistě. Za plavby kolem Islandu přesvědčili jsme se několikráte, že jsou-li Islandané otužilí a odvážní plavci, jsou Islandanky choulostivy a úzkostlivy a náchylny k mořské nemoci; při sebe menším pohybu lodi přepadá je mořská nemoc a trápí je více než koho jiného. Proto velice nerady odvažují se na širé

moře a činí-li tak přece některá, je to vzácný zjev.

Opouštějíce Flateyri alespoň pohledem chtěli jsme dosáhnouti konce fjordu, jenž za osadou ještě dál a dále zařezával se do pevniny, ale nebylo možno konce dohlédnouti. Několik mohutných skalisk vyčnívá tu z moře a ty zabraňují zraku konce fjordu dosáhnouti. I zadívali jsme se na vysoké vrchy, tyčící se jako hradby nad fjordem. Na jejich úbočích, poněkud provleklejších, bělal se sníh, od něhož jako stříbrné stuhy táhly se proudy vod.

Ale zmizelo nám toto panorama z očí brzy. Parník plul dosti rychle. Netrvalo dlouho a ocitili jsme se opět na širém moři, na jehož klidné hladině houpaly se buď rybářské čluny, anebo začernávaly se „hlavy tuleňů“ — jak jsme se zprvu domnívali — kožené koule, splývající na moři. Jsou to znamení rybářů. Mají na nich připevněné buď sítě nebo provazce s udicemi.

Že moře v těchto končinách jest dosti hluboké, pluli jsme skoro při samém pobřeží. Docela snadno mohli jsme pozorovati jeho zvrstvení. Jsou to čedičové skály valně již zvětralé, sněhem, deštěm a větrem velice ošlehané. Kde zvláště mohutné skály vyčnívaly do moře, tam hovělo si tisíce a tisíce různých opeřenců. Pokud jsme mohli rozeznati, byly to: rybák dlouhoočasy, popuchalka, sněhule, racek, mořčák a kajka.

Ve chvíli, kdy pluli jsme kolem ústí Súgandafjordu, jemuž jsme se vyhnuli, bylo na moři

velmi příjemno. Mlhy nebylo a z oblohy vymizely všechny mráčky; modrala se tou zvláštní modří severu, která sice teskně působí, ale člověka přece jen potěší. Kde kdo vyšel na palubu a díval se do fjordu tak vábně zeleného a slunečním jasem ozářeného.

Skoro bylo přáním všech, veplouti do Súgandalfjordu a pozdržeti se tam. Uchvacoval nás svojí malebností. Ale naším cílem byl Isafjord, kdež měli jsme se setkat s Botní a převzít si zavazadla, se kterými nám z Reykjavíku odplula.

Parník „Vesta“ plul plnou parou ku předu. Kapitán chtěl použití příznivého okamžiku a čas, který mlhami promeškal, si nahraditi. Netrvalo dlouho a již velikým obloukem zahýbal do širokého a velmi rozčleněného fjordu — do Isafjordu.

Byl také nejvyšší čas. Jak ještě před chvílí byla pohoda velmi pěkná, tak pojednou stala se hroznou. Slunce zmizelo v mracích, jež se náhle shlukly a nakupily, vichr se rozburácel a hladina moře se rozvlnila. Takovéto náhlé přechody nejsou na Islandě neobyčejnými.

Ve fjordu nebyly však vlny tak děsivé. — Zmírnily se tu, moře zkrotlo. Za to mlh tu přibýlo. Obklopily nás, nepopřávajíce nám výhledu na vysoká horstva, fjord svírající. Jen občas protrhla se mlhová clona, ale parník proto přece musil svoji rychlost zvolniti.

Po obou stranách fjordu tyčí se horstva s osněženými úbočími a některá s temeny buď na plocho seříznutými nebo kráterovitě vyhlou-

benými. Na některých z těchto byl okraj kotliny z části serván a tu bylo viděti, že dutina vyplněna sněhem; přítomnost jeho prozrazovala i voda, která větší nebo menší rýhou, ba dokonce i dosti hluboko vyhlodaným žlebem stékala.

Pluli jsme, ale čím dále tím volněji. Vichr se pojednou obrátil a hnal se za námi do fjordu tak prudce, že kapitán musil býti velmi obezřelý, aby vichr nesehnal „Vestu“ na některé skalisko při pobřeží ukryté pod vodou.

Za veliké opatrnosti obepluli jsme osadu Bolúngarvik a již tu bylo osudné místo „Vesty“ u Nivstalu. Zde před půl letem — v březnu 1913 — zahňána byla „Vesta“ na skalisko, prorazila se a její mužstvo i cestující musili tu v hrozném situaci týden čekati, než jim přišla pomoc. Připluly dva parníky. „Vestu“ vyzdvihly, „ránu“ zabetonovaly a odveklly do Reykjavíku k dokonalejší opravě. My byli první, kteří jsme s ní konali novou pouť kolem Islandu.

Za Nivstalem již brzy spatřili jsme útulnou osadu — jednu z větších — Isafjord. Dnešního dne čítá na 1700 duší. Rozložen jest na poloostrově, jenž vybíhá skoro do poloviny fjordu a jaksi jej přepažuje. Chce-li parník přistáti u mola dosti pečlivě upraveného, musí poloostrov obeplouti. Za poloostrovem a tudíž za Isafjordem táhne se fjord dále a člení se v četné menší fjordy.

Horstvo levého břehu tohoto fjordu jest nižší a má na svém úpatí četné lučiny, které oko mile poutají. Horstvo pravého břehu jest vyšší

a přímo nad úžinou isafjorskou tyčí se hora, která svým tvarem prozrazuje, že to již dávno a dávno vyhaslá sopka. Upoutá každého příchozího a v nejednom vyvolá otázku, neotevře-li se někdy její kráter ještě jednou a nepřipraví-li kvetoucí osadě hroznou záhubu? — Kdož ví, nestane-li se tak. Island jest země ohně a ledu. V jeho nitru vře to stále, země otřásá se často, otvírají se sopky nové i sopky dávno již odumřelé.

Na přistání v Isafjordě jsme se těšili. Zde doufali jsme, že nabudeme opět svých zavazadel a že se převlékneme do čistého prádla. Proto nelze si představití naše překvapení, ba opravdové zděšení, když kapitán našeho parníku prohlásil, že do Isafjordu nevplujeme...

„A proč?“ tázal jsem se zprudka.

„Je tam „Botnia“ a ta vezme náklad, který jest a „Vesta“ nemá nic, co by tam vylodila“, odůvodňoval kapitán své rozhodnutí.

„Ale my tam máme svoje zavazadla!“ naléhal jsem na kapitána, aby změnil svoje rozhodnutí.

„Ta přiveze pan Dahur! — Zajede tam na člunu a přeptá se . . .“

Tato výpověď nás upokojila.

Za několik minut na to zakotvili jsme uprostřed fjordu před Isafjordem. Zatím „Botnia“ opustila přístav a obepluvši poloostrov, projela úžinou a plula kolem nás. Když se oba parníky pozdravily a kapitán „Botnie“ oznámil, že naše zavazadla jsou v kanceláři společnosti, spuštěn člun a pan Dahur ještě s dvěma lodníky plul

pro poštu a pro naše zavazadla. Jak jsem byl šťasten, když člun se vrátil a já opět mohl se převléci do čistého prádla a suchých šatů!

Ale i toto moje štěstí se zakalilo. Brzy na to opustili jsme Isafjord a vypluvše z fjordu pluli jsme dále k severu, počítajíce, že asi o půlnoci obeplujeme Nord Cap, znamenáný na mapách římskou II. na rozdíl od Nord Capu, který se nalézá na 72⁰ sev. š. a to na dlouhém a úzkém ostrově Magerø při norském pobřeží, který označován bývá římskou I. Ale na širém moři bylo hrozno. Sever se temnil téměř příšerně. Mračna černá jako noc se tam nakupila, vichr se rozburácel a hnal je proti nám s rychlostí přímo zběsilou a moře se dmulo děsivě. Vlna za vlnou jako hory vysoké vyrůstaly na něm a to jedna za druhou, nekonečně; která zachytila náš parník, vyzdvihla jeho příď, jako by jej chtěla převrátit. Ale nedokončila své práce, vysílila; jako znavená sklesla a pádem svým prohloubila moře, že parník příď svou řítí se za ní jako do propasti a při tom vyzvedla se zad, jako by se chtěla pokusiti o to, co nedokončila příď. Ale nebyl parník vydán na pospas jen vlnám ze předu se valícím, přicházely vlny i se strany a ty nakláněly loď na pravo, na levo, anebo se přehouply na palubu, jako by chtěly s ní servati vše, co na ní bylo umístěno. V té chvíli my Čechové držíce se držadla připevněného na stěně kuřáckého salonu, jenž jest na „Vestě“ uprostřed paluby, stáli jsme, možno-li to stáním nazvati — a s hrůzou pozorovali jsme rozbouřený okeán.

A jak jsem tak úzkostně zíral do těch hrůz, zdálo se mi, že daleko na rozbouřeném moři vidím pohybovati se cosi černého. A spatřiv to, nedovedl jsem potlačiti myšlenky, která se v mé mysli probudila.

„Četl jste román o Bludném Holanďanu? Znáte operu „Bludný Holanďan?“ ptal jsem se svého přítele a nebylo mi jinak, než jakoby se i mně zjevil „Bludný Holanďan“ a zjevem svým prozradil nám, že musíme zahynouti.

V té chvíli ocitla se „Vesta“ mezi Islandem a jakousi mohutnou skalou, která z moře přímo hrozivě se zvedala a o níž vlny v malomocném vzteku se tříštily.

Ale v té chvíli přihnali se na záď lodi také dva lodníci. Jeden pozoroval miloměr, druhý měřil teplotu mořské vody.

„Proč to?“ ptáme se.

„Od severu žene se smršť a kapitán jí nedůvěřuje!“

„A proč měříte teplotu vody?“

„Kapitán pátrá po příčině smršti!“

„Jak to?“

„Obává se, neženou-li se ledové kry! To se voda vždycky značně ochladí!“ byla odpověď lodníkovy a již se odpotácel, aby s kapitánem sdělili výsledek svého zkoumání.

A sotva to oznámil, již parník s nápadnou až rychlostí se zatáčel a velikým obloukem se obrátiv se zvýšenou rychlostí plul zpět do ústí nejbližší zátoky, kterou kapitán spatřil. Byl to neveliký fjord, na jehož konci jest prapenatrná osada Adalvik.

A dostav se do fjordu, chtěl kapitán spustiti kotvy a dále do fjordu neplouti. Ale dříve než se tak stalo, připlul k nám neveliký anglický rybářský parník, označený jménem „Lord Lister 484“ a kapitán jeho vyzval našeho kapitána, aby zajel co nejhluběji do fjordu, že grónskou úžinou, v níž jsme právě byli, plují ledové kry, u Nord Capu, kde lovili, že jich plno, že jich těsně až u samého břehu, že on se vrací, že zachraňoval rybáře v člunech.

To byl můj „Bludný Holanďan“. Jeho černý komín v dálce připadal mi jako lidská postava a to proto, že jiného pro vlny nebylo viděti.

Kapitán rady zkušeného mořeplavce poslechl a vplul až na konec fjordu, kdež zakotveny byly již také jiné parníčky.

V patrném rozechvění setrvali jsme na palubě dosti dlouho. Parníčků i člunů do fjordu přibývalo. A když jsme viděli ty malé rybářské čluny obsazené 3—4 otužilými muži, žasli jsme, jak se na takové kocábce mohou vydati do bouře, jaká právě na širém moři zuřila. Obdivovali jsme statečné ty muže s opravdovou úctou.

Bylo již pozdě, když odebrali jsme se do svých kajut. A když přáli jsme si „dobré noci“ a šťastného shledání, nikdo ani pomyslití si neosmělil, že může v povětrnosti nastati do rána nějaký převrat. Vichr skučel, moře hučelo, vlny plešřely a ječely a mlhy se valily hustší a hustší.

Leželi jsme na lůžkách, ale neusínali jsme dlouho. Nebylo možno. Teprve k ránu přivřela se mi víčka. Ale jen na okamžik. Hluk lodních

strojů mne probudil. Počaly pojednou pracovat, hlomoziti a parník se hnul. Překvapen vyhlédl jsem kajutním okrouhlým okénkem a viděl jsem čistě modrou oblohu a klidnou hladinu moře ozářenou sluncem, jež nám tam na severu tak zvláště bylo milé.

Zářící slunce bylo mi vzpruhou. Rychle, jako snad nikdy před tím, jsem vstal, ustrojil se a spěchal na palubu. Tam mezi lodníky bylo již rušno a i veselo. Bylo po rozrušení a starostech, které včerejší den zavínil.

„Vesta“ plula opět svojí obvyklou rychlostí a jaksi veseleji. Zdálo se mi, že i šum moře, které loď svou přídí rozrážela, jest jinaký než kdykoliv před tím.

Kapitán v dobré beranici, v důkladných bufách — v botách s vysokými holinkami kožíšinou podšitými — a v dlouhém kožichu stál na lodním můstku a klidně opět řídil loď.

Spatřiv nás, pozdravil a pozdrav svůj doprovodil nějakým vtipem, jak mívával ve zvyku.

Odpověděli jsme mu podobně.

Když pak k nám Čechům přibyli na palubu Angličané, bylo na palubě opět tak veselo, jako by ani včerejšího dne nebylo.

Všickni byli jsme plni dychtivosti a zvědavosti. Již při odjezdu z Isafjordu vybízel nás kapitán, abychom setrvali na palubě, dokud neobeplujeme Severní mys II. Z toho jak již uvedeno, včera sešlo. Nyní měli jsme kolem něho plouti za časného a přímo rozkošného jitra.

Stáli jsme na palubě s patrnou nedočkavostí. Zraky naše upíraly se na pobřeží, jež zde v severní části poloostrova Vestfjirdiru přece není tak rozerváno jako na jeho straně západní. Břeh jest skalnatý; skály více méně sploštělé příkře zvedají se do výše a jest na nich znáti totéž složení i totéž zubem času rozhodání jako všady jinde. Někde se tyto pobřežní skály tyčí do výše jako obrovské hradby, které by měly chrániti ostrova před vpádem cizinců, kdyby snad zatoužili sem na ostrov se vedrati. Ale bohužel — nepřichází nikdo. Není tu zahrad a hájů, které by vábily, zde jsou jen pustiny oživené buď řekami s četnými a velikými vodopády anebo přerušované lučinami namnoze bažinatými.

Jen při těchto lučinách bývá někde trochu života. Bývá tu osamělý selský statek—baer a kolem něho popásají se ovečky, krávy a koníci. Malé obrázky toho podávají nám údolí, jimiž jsou horstva proříznuta a skoro všacka otevřena jsou k moři.

Do těchto údolí bývá milý pohled. Zvláště toho jitra, když blížili jsme se k Nord Capu II. Slunce do nich své paprsky přímo sypalo; jejich zeleň byla ozářena, že jen tím větším dojmem působila. A většinou prostředkem jich ženou se vody jako stříbrné stuhy. Valí se s ledovců, jimiž jsou pokryta temena horstev. Šum jejich zajisté zpřijemňuje pobyt lidem, kteří se zde v těchto samotách usadili. Neutěšený asi život jejich. Od celého světa jsou skoro odloučení. Ponejvíce jsou to rybáři. Mužové odjíždějí na

rybolov, ženy obstarávají domácnost. Zvláště starají se o to, aby nashromáždily a nasušily dosti sena, aby v zimě bylo čím krmiti stádečko ovcí, kravičky a několik koníků. Koník jest Islandanu nezbytný. Bez něho nemůže býti ani jediný Islandan, který žije v odloučenosti. Na něm vykonává všechny pozemní cesty k sousedům. do kostela anebo občas i do některé vzdálené osady. Proto také dovede na něm jezdit nejen Islandan a Islandanka, ale i děti, sotva se naučily choditi.

Pohledy do údolí byly nám toho jitra zdrojem skutečných radostí. Zvláště nám Čechům, kteří jsme zvykli obdivovati se krásám přírody. Ale pojednou se pobřeží uzavřelo. Jen strmé stěny byly obráceny k moři. Z počátku u jejich úpatí byly sesypy řídké travičkou porostlé, ale posléze i ty zmizely a zrakům našim ukazovaly se jen mohutné massivní skály tu s větším, onde s menším cimbuřím na temeni.

Posléze dopluli jsme až proti stěně kolmé a skoro uhlazené. Vroubí nejsevernější výběžek Vestfjirdiru. Kapitán zahoukl na lodní vejtrubu a hlásil, že se nalézáme proti Severnímu mysu II.

Pohled na Norp Cap II. působil na nás zvláštním dojmem. Mohu říci, že to byl dojem zcela jinaký, než jaký jsem pocítil, když jsem před lety vystupoval na Nord Cap I. na cestě Norskem. Přispěla k tomu pohoda. Tehdy byl smutný, mlhavý den, dnes bylo jitro překrásné. Lepšího si na severu nelze přát. Stěna Severního Mysu byla ozářena slunečním jasnem a to činilo holou skálu tak zajímavou, že jsme

zraku od ní neodvraceli. Angličané ihned vytasili se se svými fotografickými přístroji, aby si Nord Cap ofotografovali. Já vytáhl svůj zápisník a toto památné místo rychle jsem si načrtnul.

Je to mohutná skála, jejíž temeno ozdobeno jest několika výřezy, které mají různé tvary a podoby. Nejeden z nich zajisté dal podnět k nějaké báji, kterými si severané vše tak rádi opřádají.

Když jsme se skále dosti naobdivovali, zatáhl kapitán za provazec k lodní sireně vedoucí a když tato zahoukla, zvedlo se tisíce ptáků do výše a nad Nord Capem II. zakroužilo. Ale nedlouho poletovali. Zvolna opět usedali a když usedli, kapitán poznovu zatáhl za provazec a divadlo se opakovalo. A myslím, že by nás kapitán tímto způsobem ještě několikrát pobavil, kdyby se nám byla neukázala jiná podívaná.

Ve vzdálenosti asi dvou kilometrů ukázalo se cosi nad stříbro se lesknoucí a po moři plovoucí.

„Ledová kra!“ vykřikl kdosi a již všichni spěchali jsme na levou stranu paluby, abychom spatřili zbytky plovoucích ker, před kterýmiž nás včerejšího dne kapitán parníčku „Lord Lister 484“ varoval.

V té chvíli byli jsme od Gronska asi 290 km vzdálení.

Dívajíce se na první ledovou kru, byli jsme upozorněni, že jich pluje po moři více, a že tudíž nutno moře bedlivě pozorovati. A bylo tomu

skutečně tak. V slunečním svitu lesklo se moře jako roztavené stříbro a ledové kry byly v něm viděti, když jsme se na moře pozorně zadívali. Pozorujícíe je dalekohledy, seznali jsme, že jsou to obrovské kusy ledu mořem jen zvolna plovoucí.

Tím se nám včerejší bouře vysvětlila. Pobřeží dotekl se studený proud arktický, což ovšem bývá vzácností, ale přihodí-li se to, přináší s sebou tolik ledových ker, že tato část severního pobřeží Islandu bývá mnohdy lodím nepřístupnou. Dokladem toho byl výrok kapitána parníku „Lord Lister 484“, jenž prohlásil, jak již uvedeno, že jich u Severního mysu spousta.

Dnes měli jsme před sebou zbytky těchto ledových ker. Nejprve ukázala se jedna, pak druhá, třetí — celkem spatřili jsme jich devět. Na dvou bylo viděti tmavé tečky. Kapitán, který měl lepší dalekohled než my, prohlásil, že jsou to tuleni.

Když zmizela nám s očí poslední ledová kra, upoutalo nás opět pobřeží. Nejvyšší hřbet pobřežního horstva ustoupuje dále do vnitra ostrova a úbočí jeho sklánějí se tu k moři nikoliv tak příkře jako až dosud, nýbrž provlekle. Na temeni bělal se sníh, jenž v té chvíli dopoledního ozáření třpytil se jako skelný kruh. Byl to ledovec Drangajökull, jenž se nám nyní ukázal. Od něho rýhami a žleby po úbočí valí se vody, které na pobřeží krásnými a dosti četnými vodopády spadají do moře.

Obrazy, které jsme na této plavbě spatřili, zůstanou nám v paměti jistě trvale.

Poslěze se pobřeží snižuje a v nízkém jeho břehu ukázalo se nám ústí nehlubokého fjordu, na jehož konci zaběhaly se domky neveliké osady s fjordem stejnojmenné — Nordenfjördur.

A když jsem tuto osadu spatřil, bezděčně připomenul jsem si smutný osud ubohého Jana, kterého tak dojemně vyličuje Pierre Loti ve svém románě „Rybář islandský“, a jenž dle románu na zdejším hřbitůvky dřímá svůj věčný sen. A připomenuv si to, jaksi jsem se roztesknil. Zatoužil jsem po drahé domovině. Snad k tomu roztesknění přispělo i počasí, jež se náhle opět změnilo. Obloha od rána až dosud čistě modrá, zahalila se náhle šedými mraky, za nimiž nám milé slunko opět zmizelo.

Když zmizely zrakům našim poslední obrysy Nordenfjördu, ocitili jsme se ve vjezdu do dlouhého a na počátku širokého fjordu, povšechně zvaného Húna fjordu. Jeho pobřeží jest rozčleněno v četné menší fjordy, v nichž ukrývají se větší neb menší osady důležité pro vývoz vlny, ryb a kajčího peří. Jak daleko zařezává se tento fjord do islandské pevniny, toho dokladem jest vzdálenost ze Staduru na konci tohoto fjordu do Hjardarholtu ve Breidifjörduru; odhaduje se na 13 km.

Prvním takovým městečkem jest Kuvíkr. Leží na levém břehu Reykjafjörduru. Není tak velikým jako proslulým svým obchodem a svojí minulostí. Před vjezdem do fjordu tyčí se v moři zajímavá skála, Kampetindr zvaná. Sem dle pověsti zpracované v proslavenou báseň „Eddy“ utekl se sám spisovatel této básně,

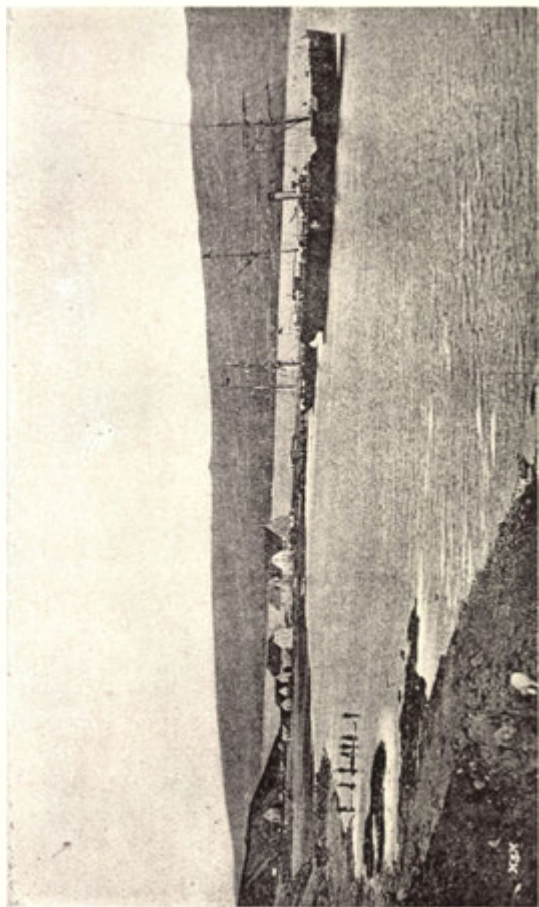
básník Snorri Sturluson, když na Islandě vznikly domácí bouře. Tehdy proti němu zosnováno bylo spiknutí, jehož obětí se také stal. Snorri Sturluson byv totiž vychován u moudrého Jóna, vnuka proslaveného Sámunda, byl také dědicem všech jeho statků, čímž stal se nejzámožnějším a tudíž i nejmocnějším mužem na Islandě. A moci své chtěl využít. Po dvakráte dal se přeplaviti do Norska (1218 a 1220) a vstoupiv tu v manský poměr ke králi Hakonovi, pokoušel se připojiti Island k říši norské. Doufal, že tím přispěje k utišení domácích rozbrojů. Ale ačkoliv po dvakráte byl lögsögumannem, přece se mu to nepodařilo. Měl stále proti sobě stranu, která hájila neodvislosti Islandu. I došlo k boji r. 1238 u Örylgsstathiru, v němž strana Sturlusonova zvítězila. Ale když Snorri Sturluson opětne uchýlil se do Norska, aby svůj úmysl provedl, odpadli od něho i přátelé, kteří mu až dosud byli věrní. Svoboda vlasti přece jen byla jim milejší než ctižádostivý Sturluson. Smluvili se všickni a když se Sturluson vrátil, musil uprchnouti. Uchýlil se sem na tuto skálu. Byv však vypátrán, byl ubit. Tato doba islandských dějin nazývá se věkem Sturlungů t. j. Sturlungaöld a trvala od r. 1218—1260. Smrtí Snorriho konec svárům neučiněn. Naopak přistoupily k nim různice mezi státem a církví a těch použil norský král Hakon V. a Island uvedl pod svoji moc r. 1262. Od té doby zůstal Island při Norsku, až posléze roku 1380 unií Kalmarskou připojen byl s Norskem k Dánsku.

Za těchto vzpomínek blížili jsme se pozvolna ke Kuvikru. Leží na nízkém plochem pobřeží. Obyvatelstva tu nemnoho. Všecko umístěno do 4 nových baerů a asi 8 staroislandských. Hlavním zaměstnáním obyvatelstva jest rybářství a sběr kajčího peří.

Kajek tu dosti. Hnízdí jednak na samém pobřeží, jednak na četných ostrůvcích, jichž jest ve fjordu mnoho.

Své hnízdo upravuje kajka velmi pečlivě a úhledně. Vystýlá je svým prachem, který v obchodě jest velice cenným zbožím. Proto jest kajka ptákem zákonem chráněným. A kajka jakoby tušila tuto ochranu, buduje si hnízdo s důvěrou i dosti blízko lidských příbytků. Zdá se, jako by pozvolna zdomácněla. Ano, taková jeví se o kajku již starost, že Islandan sám jí hnízdo pomáhá připravit. Před dobou hnízdění na ostrůvcích, na pobřeží vyhrabe jí důlky v zemi a kajky usadí se v nich, vyškubou se sebe nejjemnějšího prachu a vystelou jím důlek, který si vyvolily. A sotva se tak stalo, přichází člověk a vybere jim tento prach dřívě, než do něho snesly první vajíčko. Kajce nezbyvá, než oškubávají se podruhé a znovu hnízdo vystýlati. Ale člověk i tento druhý prach jí vybere. Kajka musí hnízdo vystlati po třetí. Toto peří jest však již hrubé, i ponechává se jí.

Kajka-kačena jest barvy hnědé, kajka-kačírek jest vybarven přímo nádherně. Na břicho a na temeně hlavy jest barvy černé (kteroužto barvu na břicho nevidíme na žádném jiném

BORDEYRI.

ptáku), na ostatním těle jest barvy bílé s nádechem do růžova jako květ jabloňový, pouze po stranách hlavy má zelenavé skvrny. Kačírek nežije nikdy poblíž osady, vždy dále na širém moři a na skalách vzdálenějších. Vyznačuje se plachostí, které u kačeny neznaménáme.

Prohlížejíce osadu, zahlédli jsme i mladé kajky, které vesele po pobřeží pobíhaly, ačkoliv červené holé nožky jejich byly dosud dosti slabý.

Zatím nadešla chvíle odjezdu. „Vesta“ ozvala se svým nám již známým pronikavým: „Bvúúú! - Bvúú! - Bvú!“ a brzy na to brázdila již moře směrem jižním hlouběji do fjordu.

Obloha byla zachmuřena, takže každé chvíle očekávali jsme dešť.

Plavba byla dosti zajímavou. Kolem parníku vesele proháněli se delfini, z hlubin mořských občas vynořil se hřbet kteréśi obrovské ryby nebo dokonce snad kýtove a ve výši nad mořem přeletovali kormorani.

Cílem naším byly Skaljavik a Olmavik ve Steingrimsfjordu.

Při vjezdu do fjordu musil býti kapitán velmi obezřelý. Četná skaliska vyčnívají tu z moře, četná zrádně ukryta jsou pod vodní hladinou. Ano, plavba jest zde tak nebezpečnou, že na jednom větším skalisku, zvaném Hamey, vztyčeno jest červeně natřené prkno, které jest kapitánovi řídídem při směru plavby.

Na všech skaliskách zde hnízdí kajky. Také jsme v Olmaviku nic jiného nenakládali než kajčí prach a ryby.

Olmavik i Skeljavik jsou maličké osady. Každá čítá pouze asi 6 domků, ale všechny ty domky jsou nové, vlnitým plechem pobité a tak ladně různými barvami natřené, že působí pěkným dojmem. Hned nad osadou přímo hrozivě tyčí se obrovská skála, kteráž se rozbíhá v horské pásmo, po jehož obou stranách otvírají a táhnou se půvabná údolí, která svým půvabem vábí k výletu. Také jsme použili těch několika hodin zastávky a do jednoho z nich jsme se podívali. Jest úzké, ale plno zeleně. Vysoká horstva je svírající jsou na temenech pokryta sněhem, čímž krása údolí se zvyšuje. Škoda, že nikde ani křoviska, nerci-li stromku.

Bylo již šero, když vrátili jsme se na loď, ale bylo to ono šero severské, které lidi sbližuje a vzájemnou důvěrou naplňuje. Druh ke druhu sedá a vypravuje se a srdce otvírají. Snad také proto vydrželi jsme toho večera dlouho seděti na palubě a naslouchati šplechotu vlnek narážejících na boky parníku a na pobřeží.

V noci opustili jsme Olmavik a cílili dále směrem jižním do Bordeyri. Když pluli jsme mimo Bitrufjord, upozornil nás kapitán, že pruh země, který nás tu dělí od Breidifjordu, jest jen 13 km široký. Zda nestane se jednou, že příboje vln tuto šíji prohlodají a vybijí a celý poloostrov Vestfjirdir od ostatní pevniny se oddělí?

Bordeyri jest městečko sice neveliké, ale obchodně velmi čilé. Čítá pouze 8 domků nových a 8 domků starých. Obyvatelstvo rybaří,

ale i hospodaří, proto také nakládaly se tu jen ryby, vlna a něco kajčího peří.

Na pravém břehu fjordu tyčí se vysoká, osněžená horstva, levý břeh jest nízký, bujnou travou porostlý. Bělavé páry, které tu a tam z trávy vystupují, hlásí, že jsou tu četné horké prameny při samém pobřeží. U nás využilo by se jich zajisté velmi výhodně, zde zůstávají takořka nepovšimnuty.

Než obepluli jsme celý poloostrov Vestfjirdir, potřebovali jsme týden a přece byli jsme v Bordeyri jen několik hodin vzdáleni místa, z něhož jsme před týdnem vypluli.

DO AKUREYRI.

Bordeyří opustili jsme záhy z rána. Výletu, který jsme zamýšleli podniknouti k horkým pramenům, musili jsme se zřeknouti.

Když jsme ráno vystoupili na palubu, pluli jsme již kolem nízkého, trávnatého pobřeží, které se pozvolna zvedá a nakupuje v rozeklaná horstva s temeny osněženými. Bavilo-li mne a mého přítele pozorování těchto tak zvláštních hor, nebavilo to příteleva synka. Byl jako obyčejně v kuchyni a kuchaře a kuchtíky učil česky. Za dosavadní plavby naučil je vše, co přišlo do kuchyně, jmenovati po česku a sám se opět přiučil pojmenovati vše dánsky. Kuchaři měli zábavu a chlapec také.

Za takovéto zábavy obeplula „Vesta“ úzký poloostrov a zaměřila k osadě Hvammstangi. Její asi třicet domků rozloženo jest na nízkém pobřeží. Jsou vesměs nové a nátěr jích jest jemně zladěn s barvami okolí.

Do fjordu ústí řeka Hveraflot, ale jaksi líně tekou její vody proti vodám jiných řek. Blíže ku vzniku byly však asi také prudké a rvavé. Svědčí o tom její barva. Voda je kalná, plná servaných zemin, které do fjordu přináší a

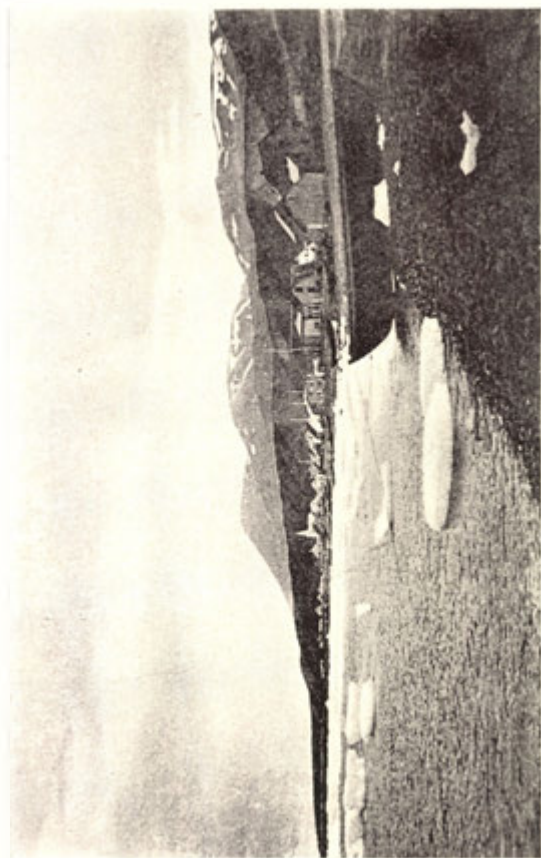
které se tu usazují a přistání u pevniny čím dále tím více znemožňují. Prudkost vod Hveraflootu podlomil dlouhý tok nížinou.

„Vesta“ chtěla přistáti, přibližovala se zvolna. Kapitán bál se, aby neuvázl v mělčině, jež tu vznikla nánosem. Když posléze zakotvila, vyplul podkapitán s lodníkem na člunu na pravý břeh a bílil tu kameny. Když byl hotov, přeplul na levý břeh a činil podobně. Obílené kameny jsou znamením, aby loď nezaplula dále a v bahně snad neuvázla.

Hvammstangi jest důležitou osadou jak obchodně tak hospodářsky. Jako všady, tak i zde nakládala se vlna a sušené ryby. K tomuto obvyklému nákladu přibýly sušené ovčí kůže a bečky másla, které se pak v Anglii vylodilo pod jménem másla dánského.

Obloha až dosud bezoblačná počala se pojednou opět zahalovati černými mraky, až zahalila se úplně. Ale nebylo jen této změny. Brzy také od ostrova ostrý vítr zafičel a na to jemně se rozpršelo. A v tom větru připluli k lodi rybáři a nabízeli kuchaři čerstvě ulovené tresky. Kilo za 7 ørů (asi 10 hal. dle tehdejší valuty). Ale nekoupil jich, že prý jsou drahé. I odpluli rybáři sklamaně a stálo je mnoho námahy, než se v tom větru dostali ku břehu.

Když jsme opustili Hvammstangi, rozpršelo se již hustě. A víchr burácel, skučel a moře se vlnilo hrozivě. Byli jsme na palubě a pozorovali rozbouřený okeán. Různí mořští opeřenci houpali se na vlnách a kormorani poletovali

SAUDARKROKÚR.

nad mořem. Ale pojednou naše pozornost byla upoutána novým zjevem. Ukázala se velryba. Asi po třikráte vyvalila se nad vodu a silný proud vodních par vychrstla do výše. Bylo to vzácné divadlo, ale bohužel! velmi krátké. Jak rychle se objevila, tak rychle opět zmizela. A my čekající s dychtivostí, že se nám alespoň ještě jednou ukáže, stáli jsme na palubě nepohnutě, a parník plul a mlhy nás zvolna úžeji a úžeji obklopovaly.

Následujícího dne za časného jitra byli jsme probuzeni spouštěním kotvy. Rychle jsme vstali a vyběhli na palubu. Stáli jsme před osadou Blönduos zvanou. Jsouc rozložena na nízkém pobřeží má polohu výhodnou.

Rychle dali jsme se převézt na břeh. První budova, ku které jsme přišli, byl kostelík. Má svůj sloh, řekl bych islandský, neboť všechny kostelíky, které jsem viděl a do svého náčrtníku načrtnul, jsou si podobny jako vejce vejci a mají příznaky, podle kterého islandský kostelík poznáte na první ráz. Jen ty staré, z rašeliny vybudované jsou odlišné, ale těch již nemnoho. Věž těchto islandských kostelíků sice upomíná na sloh gotický, ale jinak gotiky na celé budově není.

Kolem kostelíku jsou roztroušené domky a to buď z novější doby anebo z doby starší; tyto jsou na obvodě osady.

Za osadou zvedá se nepatrný pahrbek, na němž stojí pěkný, výstavný baer.

Blönduosem protéká mohutná řeka Blanda, přes níž vystavěn jest železný most, jehož bílá

barva, kterou jest natřen jako všechny skoro mosty na Islandě, pěkně se vyjímá v zeleni, kterou vidíme po obou březích řeky.

Řeka Blanda sbírá své vody na ledovci Hofsjökullu, kterýžto ledovec právě v srpnu vody své uvolňuje. A vody prudkým tokem se valí po úsypech a odnášejí je. Proto jsou kalné a rmutné.

Pohled na ledovec Hofsjökull jest velmi zajímavý s ledovce Kerlingarjökullu a na jezero Hvitarvatn.

Na výletě po okolí Blönduosu poněkud důvěrněji zpřátelil jsem se s pařížským lékařem p. B., jenž rovněž podnikal cestu kolem Islandu a to až do Akureyri, odtud chtěl zpět. Jeho záliba v hudbě učinila ho sdílnějším, než jakým až dosud byl. Každým slovem prozrazoval, že jest nadšeným milovníkem hudby a zpěvu. Kdykoliv se rozpoutala bouře, vždy uchýlil se do salonu, usedl tu k pianinu a hrál a zpíval. Když pak se rozhovořil, bylo patrné, že toto umění jest mu nade všechno. Znal všechny přední skladatele všech národností, ale přímo s nadšením hovořil o Smetanovi a Dvořákovi a hovoře o koncertech, jež v Paříži pořádali moravští a pražští učitelé, vyslovoval se o nich s takovou pochvalou, že zdálo se, jako by neměl ani vhodných slov, aby svůj obdiv nad jejich zpěvnými výkony pronesl. Když pražští učitelé opustili Paříž, aby své turnée dokončili v jiných městech, provázal je, aby se jejich přednesem českých písní pokochal. Sám pak do Prahy zajel, aby se český lid alespoň poněkud naučil znáti.

Od toho dne stávali jsme za plavby na palubě často a o české hudbě — pokud jsem dovedl se pronášeti — jsme hovořili. Nešlo-li to, pomohl p. B. tím neb oným výrazem sám.

Vrátivše se z pevniny na loď, našli jsme vše připraveno již k odplutí.

A také jsme brzy vypluli.

Tentokráte plula „Vesta“ dosti rychlým tempem podél pobřeží, na němž tyčila se pásma hor, jež tu rozryta byla rýhami, onde dosti hlubokými žleby a temena jejich pokryta sněhem. I zvrstvení jejich bylo podobné tomu, které jsme již poznali. Každý pohled připomínal nám minulost ostrova, jenž častými zemětřeseními a sopečnými výbuchy mnoho změn přečkal.

Po několikahodinné plavbě přistáli jsme ve Skagaströndu, v osadě to se 12 moderními domky a 8 staroislandskými. Obyvatelé starých domků jsou chudí rybáři, kteří denně vysazují své životy až příliš často neklidnému arktickému moři; obyvatelé moderních domů jako všady jinde jsou obchodníci většinou původu dánského a to z dob, kdy za nevolnosti islandského lidu spočíval všecken obchod jedině v rukách dánských.

Nad Skagaströndem zvedá se hora, jejíž temeno jakoby bylo seříznuto. Takových hor tu většina. Od úpatí hory táhne se hlinitá výspa, na níž bují rozmanité rostlinstvo, jehož květy propeřšťovaly svěží zeleň pažitů.

Po krátkém výletu do vnitra Islandu opustili jsme Skagaströnd. „Vesta“ směřovala přímo k severu. Teprve za Kalfhammarsvikem zabočila

k východu a vepluvši do Skagafjörduru, cílila směrem jižním do Saudarkrokuru, který jest rozložen až na nejjižnějším břehu fjordu.

Vjezd do Saudarkrokuru sevřen jest dvěma ostrovy: Drangeyem a Malmeyem. K nim poutá se dosti zajímavá pověst. Žili kdys dva rodní bratři: Drangey a Malmey. Když povyrostli, vydali se do ciziny, aby v ní hledali štěstí. Ale ačkoliv prošli celým Norskem, nenašli ho. Za to poznali dívku, kteráž vynikala neobyčejnou krásou. A snad proto, že byla tak sličnou jako žádná jiná dívka v celém Norsku, byla strážena zlou čarodějnici. Bratři jen s těžší mohli se s ní setkatí a několik slov s ní promluvit. Ale těch několik setkání a těch několik slov stačilo, aby k ní přilnuli vroucí láskou. Ale krásná Britta oblíbila si Drangeye. Zvědév to Malmey, byl nešťastným. Chodil s hlavou sklopenou a jen přemýšlel, kterak by Brittu bratrovi odloudil, nebo kterak by se bratra zbavil, Britty zmocnil a s ní do vlasti se vrátil. A sotva mu tato myšlenka v hlavě vznikla, provedl ji. Zabil bratra a zmocniv se Britty, opustil s ní Norsko a plul s ní do své domoviny.

Zde ptali se ho, kde zanechal bratra a Malmey chtěje býti hrdým na svůj čin, přiznal se.

„A proč jsi ho zabil?“ vyzvídali přátelé.

„Smlouval se tam s nepřáteli našeho ostrova“, byla odpověď Malmeyova. „Zvědév, že chce svobodu naší vlasti zaprodati, napomínal jsem ho, varoval, ale když mého varovného hlasu nedbal, zabil jsem ho jako zrádce národa a vlasti!“ chlubil se Malmey.

„Lžeš!“ vykřikla však Britta slyšíc jeho žvást a v hlase jejím bylo znáti všecko opovržení, které k Malmeyovi po spáchané vraždě chovala. — „Nikdo nemiloval svoji zemi tak vroucně jako bratr tvůj Drangey. Ale zabil jsi ho, že já jsem své srdce jemu zadala . . .“

V lidu ozvalo se opovržlivé zareptání.

„Ano, zabil jsi ho a mně jsi unesl dceru“, ozvalo se náhle za Malmeyem a Malmey ohlédnuv se spatřil Brittinu matku.

Byl překvapen, zaražen. Lekl se matky Brittiny. Nedovedl si představit, kterak se sem mohla dostat vůbec a zvláště tak záhy, skoro jemu v patách.

„Lžeš, ty stará čarodějnice!“ osopil se na ni Malmey.

Ale babiznu jeho slova nepodráždila.

„Ano, jsem čarodějnice“, přisvědčila s klidem. „Proto jsem také našla tvoji stopu a tak brzy za tebou se dostala! Chci tě potrestati, nepotrestá-li tě národ, nezapudí-li tě. Bratrovraha nemá mezi sebou trpěti žádný národ!“

„Také ho nebudeme trpěti mezi sebou!“ zahlučel lid a mnozí ihned se vzchopili, aby se Malmeye zmocnili.

Malmey poznáv nebezpečí, vskočil do moře a přeplaval se na jeden z ostrovů. Tím se však nezachránil. Lid pohněvaný naskákal do lodic, plul za ním a také na ostrov vystoupil. Malmey vida, že jest v novém nebezpečí, opětně vrhl se do moře a chtěl přeplavati na druhý ostrov. Ale právě ve chvíli, když se šplhal po strmé skalině, zlá čarodějnice vrhla se za ním,

strhla ho se skaliny a ponořivši ho pod vodu, šlápla naň.

V tom okamžiku spatřila nešťastného syna matka. Stojíc na břehu prvního ostrova vrhla se na kolena a prosila za syna. Ale když čarodějnice místo odpovědi jen příšerně se rozchechtala, proklela zoufalá matka čarodějnici i její dceru. A kletba její v okamžiku se splnila. Svědčí o tom dvě skaliska z moře vyčnívající a lidským bytostem podobná. Zvedají se z moře hned u ostrova Drangeye. Tím historie obou bratří skončena, ale mezi lidem udržuje se o tom pověst z pokolení na pokolení a snad udrží se, dokud oba ostrovy i obě skaliska nějakým převratem nezmizí pod vodou. Drangey jest ostrov zelený, ba i malá políčka se na něm ukazují, Malmey jest ostrov skalnatý, pustý. Ani jediné travičky není na něm viděti. A činily prý se pokusy, aby se i na jeho povrchu travička zazelenala, ale marně; každá květinka, každá rostlinka, která tu byla naseta, uschla, sotva vzešla. To prý proto, že se ostrova dotkla noha bratrovrahova.

Poloha Saudarkrokuru i jeho „výstavnost“ učinily na nás velmi pěkný dojem. Skoro se mi tam zalíbilo, že bych tam chtěl trávit každé léto, kdyby bylo slunečno. Je to osada založená pod nevysokým vrchem na samém břehu moře. Nad osadou na plochem horstvu rozkládá se hřbitov a úbočí osázena byla brambory, řepou (tuřínem) a — zelím! I oves a žitko se tu vlnilo na několika políčkách. Za tímto horstvem zvedala se jiná a jiná horstva, vyšší a vyšší,

až byla tak vysoká, že temena jejích zůstávala osněžena.

Na břehu naproti Saudarkrokuru zvedají se hory vyšší, tvaru homolovitého a hned pod nimi na samém břehu jest osada Hopsos. Ne-daleko na skalisku bylo viděti trosky parníku. To loď „Laura“ za bouře vzala tu za své, byvši vlnami vyhozena na skalisko, o něž se roztříštila. Co se dalo vzítí a bylo k upotřebení, vzalo se, ostatek tam zůstal, aby snad plavce napomínal k obezřelosti a opatrnosti.

Za pohořím, hned nad Saudarkrokurem, jsou přívětivá údolí oživená několika baery. Lidé v nich bydlící jsou velice dobrosrdeční. Škoda, že jsme nemohli u nich pobýti déle, poněvadž „Vesta“ nás svolávala k další plavbě.

Cílem naším byl nyní Siglufjord, který jest ve fjordu stejnojmenném, nehlubokém a úzkém, vysokými horstvy sevřeném. Sem sjíždějí se četné parníčky z lovu s přebohatou kořistí slanečků, jichž ve zdejším moři bohatství přímo nevyčerpateľné a kteří jsou mnohem větší slanečků z moře německého nebo baltického. Zde se vyloďují, vyvrhují a nakládají do soli do beček, jichž tisíce leží na ulicích — možno-li ta prostranství mezi domy ulicemi nazvati — a čekají na lodi, které je odvázejí. Do jedné bečky dávaly jich ženy-nakládačky 320 kusů, Největší zasílatelské domy (fiskforentning) jsou: Matt Hallgrimsson a Om. H. Jornel. Ti, kteří se tímto nakládáním slanečků do beček zabývají, vydělají dánskou korunu (1·32 K tehdy v našich

penězích) za hodinu. Ponejvíce jsou to děvčata, ač jsem i hochy viděl tou prací zaměstnané.

Sledí, kteří se nehodí k naložení, odhazují se do cementových basinů a vyvábí se z nich rybí tuk. K tomu jsou zde dvě veliké varny.

Za naší přítomnosti byly tu dva válečné parníky k ochraně, aby jiní rybáři mimo islandské a dánské ve zdejších vodách nelovili. A když jsme odjížděli, přijížděl třetí vojenský parník a vlekl za sebou jiný parník, jenž se odvážil na lov až „přes hranice“.

Bylo již šero, když jsme opouštěli Sigluford, a vysoké, kuželovitě nebo kráterovitě ukončené vrchy, nepouštějíce sem slunečních paprsků, šero to předčasně zvyšovaly a urychlovaly.

A mezi těmito vrchy ukazovala se k moři otevřená údolí, která byla na svém dně zelenou travou pokryta, takže pohled do nich byl velmi milý.

Ještě za podvečera vpluli jsme Eyjafjörduru. Jeho západní pobřeží jest vroubeno vrchy kuželovitými, budoucí sopky věštícími, na východním však pobřeží zvedají se vrchy kráterovitě již vyhlodané, což znamená, že jsou to sopky snad již odumřelé.

Za ranního úsvitu vpluli jsme do přístavu druhého většího města islandského — do Akureyri. Čítá přes 1700 obyvatel a má i domy dosti výstavné. V některých byly v přízemku krámy s výkladními skříněmi tak vypravenými, že by i v našich větších městech byly výzdobou ulic a náměstí. Přiznávám se, že jsem byl pře-

AKUREYRI.

kvapen. Vše prozrazuje, že Akureyri jest čilé obchodní město, snad živější než sám Reykjavík.

Hned, jak jsme přistáli, měli jsme pěknou podívanou. Několik rybářských parníků kotvilo u mola a četná — a možno právem říci — i hezká děvčata slanečky vyloďovala a nakládala do soli. Jejich obličejy měly svůj zvláštní výraz, takže jsem je, ačkoliv nyní byla v gumových šatech, odpoledne, když byla na procházce se slunečníky nad sebou a v pěkných dámských úborech nejmodernějších střihů, přece poznal. I moderní dámské klobouky měla na hlavách. Zvláště jedno děvče z rybářského parníčku „Havhesten“ bylo sličné. Všickni, kteří jsme pluli s „Vestou“, jsme je obdivovali . . .

Ostatně, snad slunečník v Akureyri bývá dost často potřebný. Toho dne alespoň byl. Průměrná teplota léta bývá tu 24° C a onoho dne bylo teplo daleko nadprůměrné. Přesvědčili jsme se o tom na výletech, které jsme podnikli.

První výlet platil vodopádu Glérarfoss, jehož vody využítkoval Andr. J. Bertelsen. Zřídil tu továrnu na výrobu sukna a to první na Islandě. K hnaní strojů použil části vod, jež rourami svedl na turbiny. Závod jeho jest dnes již na Islandě znám pod jménem : Klaedaverksmidjan „Gefjun“ a látky, jak jsme se přesvědčili, vyrovnají se úplně látkám anglickým, jsou však lacinější.

Zatouživše zase jednou spatřiti lesík, podnikli jsme druhý výlet do Fijoskadalu, kdež za léta zelená se krásný březový háj, kamž

Islandané rádi podnikají výlety. Měl jsem tu své štěstí hubařské. Nasbíral jsem plnou kapsu krásných, mladých žampionů.

Další výlet cílil k horkým pramenům. Cesta k nim vede krásným údolím plným zeleně a hučících vod. Hned za městem jde se kolem pokusné hospodářské stanice. Pohled na bujný oves, ječmen a žito nás potěšil.

Zde v okolí Akureyri jsou podnební poměry pro polní i lesní hospodářství příznivější. Kdežto na jihu lze jen zakrslé břízky viděti, jsou zde na severu břízky, osiky, jeřáby, borovice v krásné stromy vyspělé. Rád vzpomínám na stromy v okolí Akureyri a Hallormstadiru. A rád vzpomínám i na ty Islandany, s jakou láskou a úctou k těm stromům pohlíželi. V jižní části ostrova rostou břízky i vrby na způsob kosodřeviny. Jsou to jen zpahýlovatělé keře. Rostou tak nejen následkem zimy, ale také hlavně proto, že je ovce a kozy ožerou. Proto dnes, kdekoliv se na Islandě zakládají lesy — a činí se tak hojně — chrání je ostnatými ploty.

O zvelebení všech hospodářských poměrů pečuje dnešního dne několik hospodářských spolků a čtyři hospodářské školy. Ale ačkoliv i dánská vláda velmi pečlivě se snaží, aby se zdejší hospodářství povzneslo, přece klesá. Děje se tak vlivem zkvétajícího rybářství. Moře zdejší jest velmi bohato rybami a to zvláště treskami a slanečky, ale Islandané, nemohouce se až do nedávna zmoci na větší rybářské parníky, ponechávali rybolov Francouzům, Angličanům a Němcům. V poslední době utvořily se spolky

a ty již vybudovaly si parníky a rybolov přechází do rukou islandských a také si ho pomocí dánského válečného loďstva hájí. Ovšem, Islandané již dříve rybařili také, ale pouze na malinkých člunech a proto za bouří, které jsou tu časté, hynuli a když přece životem vyvázli, nabídli jim cizí obchodníci za ulovené ryby pranepatrný peníz.

Hospodářské spolky vznikly jen následkem dobrých výsledků spolků rybářských a lze souditi, že vlivem spolků a škol hospodářství také zkvete. Ovšem, obilí nebude se tu asi nikdy mnoho pěstovati, nejsou tomu klimatické poměry příznivy, ale lukařství a chov různého dobytka se rozhodně povznese.

Půda celého Islandu dělí se dle hospodářské důležitosti na čtyři druhy a to: na kraje, kdež při lidských obydlích jsou nejen lučiny, ale i zahrady (byad a byggd), v kraj polí (tun), v kraj pastvin a v kraj pustin.

Plodná půda, je-li pravidelně hnojena, poskytuje výborného sena. A takových půd získává se rok od roku více odvodňováním. Ještě do nedávna byla valná část dnešní půdy jen slatinou, ale dnes dle systému Rosenbergova poměry značně se zlepšily. Seno počíná dnes býti předmětem vývozu, ačkoliv chov hovězího dobytka, koní a ovcí takořka se zdvojnásobil. Náš parník, se kterým jsme se vraceli, odvážel také spousty kadeček másla do Velké Britanie, kteréž tu dánští obchodníci zkoupili a pod jménem „dánské“ prodali. A je to výborné máslo a laciné.

Důležitým řa vydatným předmětem vývozu zvláště do Anglie jest ovčí vlna. Poznav ji, pranic jsem se nedivil, proč jsou anglické látky pevnější než všechny jiné. Na vlně to záleží a o vlně islandských ovčí právem se může říci, že je nejlepší.

Dnes ovšem počíná se i na Islandě zpracovávat. Dokladem toho vzpomenutá již továrna p. Bertelsena.

Dnešní Islandčan dovedl také lépe výtečné vlastnosti svého koníka oceniti. Prodával-li ho dříve do anglických dolů za 25 dánských korun (1.32 K rak.) dnes jeho cenu jistě zdvojnásobil a ještě jest pro svoji vytrvalost laciný a to zvláště, že ani jeho doprava není drahá.

V krajích, kde daří se brambory, zkvétá dnes i chov prasat, která mají tělo táhlejší, ale rypák ku podivu krátký. Uvedl bych jméno toho druhu, ale přiznávám se, nemohl jsem se, neznaje islandsky, smluvit.

Chov koz klesá, za to vzrůstá chov ovčí, která právě tak ráda jako koza okousává břízku jako oškeruši, vrbu jako jeřáb a tím škody nadělá, ale vynahradí ji velmi chutným masem a vlnou.

Chov ovčí jest zajímavý. Z jara, když sněhy roztají, vypustí se ovce z ohrad, ve kterých byly přes zimu a nikdo se o ně nestará. Toto vypouštění děje se za svědectví sousedů okolních baerů (statků) a když se blíží zima, seženou se opět do ohrady a to pomocí zvláštních islandských psů a dle počtu vypuštěných ovčí se o ně sousedé dělí. Bývá jich pravidlem více,

ačkoliv mnoho ovcí za léta zahyne. Zvláště poblíž moře. Vylézá ovce za chutnou travičkou vysoko na příkré sesypy, drtky povolí a ubohá ovečka hyne ve chladných vodách severního moře. Mnoho jich také zadává polární liška, mnoho uchvátí orel, zvláště jehňat.

Kůň také pustí se do volné přírody, ale sváží se mu přední nohy, aby nezaběhl a snadno mohl být nalezen, kdyby ho bylo potřeba k jízdě. A koník běhat umí. Šlape sice oběma pravými nohama najednou a pak zase oběma levými, ale vytrvalý jest a spokojí se i bídnou pastvou. A Islandčan i Islandčanka, ba i malé dítě dovedou na něm seděti, že s překvapením „let“ koníka pozorujete. Byl jsem v Reykjavíku přítomen dostihům a nezapomenu na „jízdu dám“.

Kráva žije také puštěna, ale k vůli dojení má pastvinu omezenou.

Vydatným příjmem islandského rolníka v „přímoří“ jest kajčí peří. Za poslední doby stala se kajka takořka domácím ptákem. Je zákonem chráněna. Na pobřeží Islandu a na malých ostrůvcích podél pobřeží roztroušených vyhrabává jim Islandčan důlky pro hnízdo a vytrvale pronásleduje její nepřátele, k nimž zvláště náleží sokol.

Dnešní doby není na Islandě zle jako bývalo. Není tomu tak dávno, kdy vypukl tu hlad a podlehl mu na 10.000 duší. Dnes počíná se na Islandě již i přepych zahnízďovati, jako je tomu u nás. Domácí kraj mizí, vypuzuje jej „evropská“ moda, kteréž zvláště mladé dívky podléhají. Svádí je k tomu výdělek. Vyděláš děvče v při-

stavním městě 1 K (dánskou) za hodinu a pracuje ráno od 4 hodin do 11 hodin dopoledne. Nakládá slanečky do beček. Odpoledne se nepracuje. V té době potkáte ji se slunečníkem v moderním úboru na procházce. Ovšem jen ve větších městech. A to zhoubně působí na dívky z baerů (ze statků). Snaží se vyrovnati dívkám městským.

Budoucnost rolníka na Islandě je slibná. Proto i mnozí rybáři k rolnictví se vracejí. A příležitost k tomu mají. Chce-li někdo kus pozemku, vykáže mu jej vláda, a to dosti lacině. Však nikdy ne v blízkém sousedství jednoho baeru. Vždy několik kilometrů dále. A rolník, bývalý rybář, vykázané „území“ si „oplotí“ a začne hospodařiti. Je spokojenější, jeho život není tak ohrožen. Vystaví si dům, ožení se a zdělává půdu, již Islandčan velmi miluje.

Staré baery byly z kamene a z drnu, pouze přední — průčelní stěna byla ze dřeva a s okny. Baer skládá se pravidlem ze sedmi uvedených domů, z nichž nejdůležitější jest ten, v němž umístěna jest ložnice — „badstofa“. Islandčan je pohostinný, a má dům i pro cizince.

Nové domy mají základy z kamene, podezdívky ze železo-betonu a ostatní část domu je z prken, která jsou pobita vlnitým plechem. Tím stala se stavení vzdušnější, pobyt v nich příjemnější a rád vzpomínám na ony chvíle, jež jsem na svých toulkách po Islandě prožil právě u sedláků.

Odjezd z Akureyri byl dosti smutný. Rozloučil se tu s námi vzpomenutý již anglický lord J. a pařížský lékař p. B. Loučení ovšem dotklo se nejvíce slečny S. Román, který se mezi lordem a slečnou rozvíjel, dospěl tu ku svému zauzlení. Jaká byla nebo bude pointa jeho, jsem se až dosud nedověděl. Vypukla válka a kdož ví, nemusil-li lord jako admirál válečné lodi se jí zúčastniti. Slečna slíbila mi řadu fotografických snímků, ale slovu až dosud nedostála. Nemohla. Válka přerušila veškeré spojení se všemi, s nimiž nás osud na daleké cestě k severu svedl, nyní jsouc snad šťastna, zapomněla, a je-li nešťastna, nevzpomene.

Oba uvedení spolucestující zůstali v Akureyri, zamýšlejíce odtud podniknouti cestu zpět do Reykjavíku napříč Islandem. Zamýšleli na malých islandských konících jeti přes Tjarnir, Vatnahjallarvegr, Hveravellir, k jezeru Hvítarvatnu a ke geisirům. Přípravy k této cestě osnovovali důkladně. Na 20 koní si najali a několik průvodců.

My pak, když na „Vestu“ naloženo bylo 70 islandských koníků určených pro anglické uhelné doly, opustili jsme Akureyri a odjížděli do Husavíku.

GLÉRARFOSS.

Z HUSAVIKU
DO SEYDISFJÖRDURU.

Nebyly ještě ani dvě hodiny ráno, když obeplul náš parník „Vesta“ neveliký ostrůvek Flatey, vplul do zálivu Skjáláfandi a cílil do dosti malebně položeného městečka Húsavíku.

Když „Vesta“ zakotvila v širém moři před tímto tak mile položeným městečkem a důležitou obchodní stanicí pro plavbu na ostrov Grimsey a dále k severu, nebylo nikoho z cestujících, ač bylo velmi časně jitro, aby zůstal v kajutě. Na pronikavé zahouknutí lodní sirény, kde kdo se na lůžku vzchopil a jediný výhled kajutním okénkem stačil, aby lůžko i kajutu opustil.

Jitro bylo nádherné. Jen málo bylo takových za celou šestinedělní dobu, kterou jsem ztrávil na tomto dalekém severu. Většinou pronásledovaly nás jen mlhy a mlhy. Ale onoho jitra byla obloha modrá, že i moře, jindy tak smutné, se zamodřilo, rozjasnilo a v slunečním jasu slabé vlnky jeho se rozjiskřily.

Húsavík leží na nízkém, plochem pobřeží. Jeho domky jsou staroislandské baery i domy moderní, a to buď přízemní nebo jednopatrové. Tyto domky jsou zhotoveny buď v Norsku neb

ve Švédsku z prken a rozložené převezeny sem. Zde postaveny jsou na kamenné podezdívce a pobity vlnitým plechem. To k vůli bezpečnosti před zemětřeseními, která se tu velmi často opakují. Všecky tyto domky liší se od sebe barvou, kterou jsou natřeny. Nátěr jest přerozmanitý, ale harmonicky se doplňuje s pozadím. Hned za městem zvedá se vrch; po úpatí táhne se svěží zeleň, v níž ukazují se bílé a černé ovečky jako bílé a černé tečky, výše zeleně ubývá, travička ukazuje se řídčeji a řídčeji a ještě výše jsou sesypy drtků a úlomků již holé, až posléze vrstvitě složené čedičové stěny zabarvení šedého i šedočervenavého tyčí se takoruka příkře. Místy jsou stěny prorvány rýhami a žleby, jimiž si hledá voda za letního tání sněhu na temenech nakupeného svůj spád k moři.

Jako všady na Islandě tak i zde jsou na okraji osady staroislandské domky. Jsou větší i menší. Větší skládají se až i ze sedmi budov, menší pouze ze tří. Že v obytných místnostech musí se topiti, mívají tyto domky komíny a nejednou jest tímto komínem starý soudek od slanečků.

Uprostřed osady svoji štíhlou věž zvedá protestanský kostelík. Je čistě bílý, čímž se s ostatními barvami ladně doplňuje.

Horstvo na protějším břehu fjordu jest mnohem vyšší než horstvo nad samým Húsavíkem vytyčené a táhne se až ke konci fjordu, ale není celistvým pásmem. Několikrát je proříznuto údolím k moři otevřeným, jehož dnem

táhne se říčka jako stříbrná stuha a vesele bublajíc a šumíc spěchá, aby své vody odvedla moři.

Fjord jest dosti široký. Několik ostrovů se v něm vyzdvihuje nad hladinu moře. Ostrůvky jsou zbytkem pevniny, která tu bývala, dokud tu nebylo fjordu. Tento vytvořil se vulkanickým pohybem země a příbojem vln byl dokonán. Jeden z ostrovů má tvar obrovského hranolu z moře vystupujícího. Je to vlastně obrovská skála, zvaná Randagapúr. Její boky jsou příkré a její barva svědčí, že to světlý lapidarit. Její temeno jest porostlé travou, kamž z jara kterýsi húsavický hospodář vysadí ovce a nestará se o ně až do konce léta, kdy je opět snese a odveze do svého baeru.

Na druhém ostrově jest příboj vln mnohem patrnější; vyhlodán jest jím do ostrova otvor, tak že celý ostrov má podobu brány, kterou může i dosti velký parník proplouti.

Levý břeh fjordu jest mnohem vyšší. Místy zvedá se pozvolna do výše, jinde vystupuje náhle a příkrě, takže se podobá jakési hradbě. Ale pevnou by asi nebyla. Je to jako na četných jiných místech vrstevnaté složení čediče, na němž již od věků zub času příliš patrné stopy zanechal. A ačkoliv toto horstvo není vyšší nad 400—500 m, přec jeho temena za naší přítomnosti byla ještě osněžena.

Promluvivše s kapitánem o době zastávky a zvěděvše, že bude delší, rozhodli jsme se jí využítí. Bez odkladu dali jsme se dopravit na břeh a zaopatřivše si koně a vůdce, vydali jsme

se na cestu. Naším cílem byl veliký geisir severu, zvaný Uxahver.

Nejprve jeli jsme po nízkém pobřeží. Cesta z obou stran vroubena jest svěžími lučinami, jež na některých místech potřebovaly by ovšem důkladného odvodnění, aby jejich výnos byl vydatnější. Při dnešní snaze Islandanů po hospodářském rozvoji jistě k tomu v nedlouhé době dojde. Některé lučiny jsou obehnané plotem.

Když odloučili jsme se od pobřeží, ráz krajiny se změnil. Cesta počala stoupat a nebyla již tak pohodlnou, jakou byla podél fjordu. Bylo nám přejeti vrchy, jež svým složením prozrazují sopečný původ. V malé púlhodince byli jsme u jezera, jehož čistě modrá voda i okolí připomínala mi tatranské Mořské Oko. Nadbytečná voda jezírka rychlými ručejemi odtéká k Húsavíku, aby jej zásobovala dobrou pitnou vodou. Kol jezera tyčí a zvedají se homolovité vrchy, jež svým tvarem prozrazují sopečný ráz celého zdejšího kraje. Rozhled s temene jednoho takového vrchu, na nějž jsme vystoupili, byl rozkošný. Vzpomínám naň rád, ač tehdy, jakkoli byl kraj zalit jasem ranního slunce, přec vše tak zvláštní melancholií k nám promlouvalo . . .

Rozhlédnuvše se neotáleli jsme dlouho. Před námi tyčil se hřeben hor, který nám bylo překročiti. Jen úzká cesta plazila se po zeleném úbočí přes příkré morény. Po obou stranách hojně se zelenala svými tuhými lístky islandská borůvka, jejíž veliké, modré plody nás sice jinde ke sběru zlákaly, zde však zů-

staly nepovšimnuty. Nebylo času na sběr. Vždyť i ti dobří a vytrvalí koníci islandští cupitali, jakoby tušili, že máme nemnoho času a že přece něco chceme spatřiti. I bylo zajisté jen jejich zásluhou, když v dosti krátké době ocitli jsme se na hřebeni dosti vysokého horstva, odkudž otvírala se nám přímo nádherná vyhlídka.

Na stranu zpět ve svěží zeleni ukazoval se nám Húsavík, jehož domky a domečky podobaly se v tu chvíli hračkám dětí, jež si je pro zábavu vystavěly ze škatulek nejrůznějších barev. Jezero, potůček z jezera odtékající a celý fjord zdály se býti roztaveným stříbrem.. Jen občas, když mráček přešinul se přes zlatý terč slunce, vrhly se tmavé stíny na toto stříbro a teskný smutek severu začísel nám vstříc. Odvrátili jsme se od fjordu a zadívali se v dá-lavy pevniny. Tam ukázala se nám pustina a ještě dále krajina geisirů.

Ostrý, studený vítr zafičel a šlehl nás v lím. A bylo dobře, že byl tak řezavý. Pobídl nás k další jízdě. Rychlým klusem sjeli jsme do kraje pustého, prostého vši vegetace. I půda, po níž jsme jeli, se změnila. Počala býti bahnitá a nebezpečná. Vůdce naznačil nám, že nutno s koní sestoupiti a sám tak první učinil. Následovali jsme jeho příkladu a vedouce koně za uzdu, ubírali jsme se směrem jižním pěšky. A cítili jsme, že čím dále tím více půda se mění, že tím více noha do ní se boří.

A za nedlouho nato spatřili jsme již páry vystupující ze země. Tím prozrazovaly se ne-

daleké horké prameny. Brzy jsme k nim došli, ale neupoutaly nás na dlouho. Za své cesty kolem Islandu poznali jsme jich již dosti. Proto pokračovali jsme v cestě a brzy ukázaly se nám menší i větší paprsky — proudy vod, tryskající do výše, až posléze zastavili jsme se a obdivovali veliký sloup vody, jenž v nedlouhých intervalech stoupal do výše 3—4 m, zahaluje se v bělostné obláčky par. Ovšem slabý větřík je odnášel a tím odhaloval nám geisir Uxahver v piné síle a nádheře vystupňované ozářením srpnového slunce.

Stáli jsme nad tím neobyčejným zjevem v němém obdivu.

A když jsme se dosti nadívali na tento přírodní div, chtěli jsme se vrátiti, jsouce spokojeni s tím, co jsme spatřili, ale vůdce upozornil nás, že můžeme spatřiti také jedno z nejkrásnějších jezer islandských, pospíšíme-li si.

Nic nebylo lákavějšího nežli tato poznámka. Poslechli jsme vůdcova vybídnutí a pokračovali jsme v cestě.

Cestou bylo nám projeti několik km dlouhé pusté lávové pole. Láva, která koním pod koppy přímo zvonila, jest láva předledová i poledová, neboť kraj, který jsme projížděli, jest vůbec vulkanický a vystavuje na odiv tolik zajímavostí, že by věru bylo záslužno pozdržeti se a pozorovati vše s největší pozorností.

Bohužel! — na něco podobného nesměli jsme my pomysleti. Náš čas byl krátce a přesně vyměřen. Proto rychle vydali jsme se kupředu,

abychom co nejdříve dostihli břehu jezera Mývatnu čili jezera Komářiho.

Proč se tak jmenuje, pochopili jsme, když jsme po jeho břehu kráčeli. Dosud nikdy nikde nespátřil jsem tolik komárů jako zde. Litoval-li jsem někdy něčeho, litoval jsem tentokráte, že jsem neměl s sebou jalovcovou tinkturu, abych si jí potřel obličej, krk a ruce. Je to dobrý prostředek proti komárům. Nevzal jsem tohoto ochranného prostředku s sebou, ježto jsem myslel, že této protivné havědi na Islandě vůbec není.

Jezero Mývatn jest dosti veliké. Měří asi 30 km² a jest vyhlášeno velikým bohatstvím ryb a vodního ptactva. Také jsme se tu setkali s několika Angličany, kteří sem každoročně zajíždějí, aby tu holdovali svému sportu — lovectví.

Uprostřed jezera jest několik velmi půvabných ostrovů, z nichž zvláště Stuttnes jest krásy přímo nedolíčitelné.

Na těchto ostrovech hnízdí tisíce různého ptactva, z nichž kajky — jediné kajky — jsou zákonem chráněny. Všickni, kdož se sem vydávají za loveckým sportem, bydlí buď ve dvorci Reykjahlidu na severním břehu jezera nebo na jižním břehu ve faře Skútustadíru.

Pozorujíce okolí jezera, ač jest velice půvabné, přec nezatoužili jsme po delším pobytu u něho. Rozhled po celém jeho okolí vyvolává ve vás obavy, aby v podzemních dílnách zdejšího kraje nezapočal Vulkán obnovovati staré své dílo a přece jen nezničil celý zdejší kraj

úplně. Vše, co tu lze spatřiti, jest původu sopečného, i nedivno, aby se náhle nedostavilo zemětřesení a s ním aby se nedostavily sopečné výbuchy. V celém okolí shlédnouti lze tolik sopečných kráterů, že s patrným úděsem zachvívá se naše nitro.

Nejpůvabnější kráter jest Hverfjall. Jest také největší.

Poblíž pak dvorce Reykjahlidu jest tolik sirných pramenů, tolik kotlišť, v nichž se bahno sirou odporně páchnoucí stále a stále pohybuje, jakoby se vařilo, že cizinec potřeboval by nejméně celý den, aby to vše důkladně přehlédl. A pozorovati tato „vařící se“ bahna jest dosti zajímavé. Některá jsou krásně modrá, jiná černá, poněkud načervenalá.

Stáli jsme nad těmi zdejšími divy přírody s dechem utajeným a přemítali jsme o původu všeho toho a myšlenky divné a divné rozvířily se naší hlavou . . .

A s těmito myšlenkami vraceli jsme se na loď.

Kapitán na nás již čekal netrpělivě. Ale když vstoupili jsme na palubu, neříkal nic. Naopak, počal se s námi o tom všem, co jsme viděli, baviti. Jest přesnost plavby kolem Islandu velmi uvolněna. Zdůvodněno to častými mlhami a bouřemi.

Za naší nepřítomnosti se počet cestujících na palubě „Vesty“ zvětšil. Byli tam tři Farářané, kteří zde na parník vstoupili. Od časného jara byli tu na rybolovu a nyní vraceli se domů. Vraceli se z lásky k svému druhu. Byl stížen

tuberkulosou a stav jeho se poslední dobou tak zhoršil, že prosil, aby ho dovezli domů, na Faräry, aby zemřel na rodné půdě mezi svými milými a drahými. I vyhověli jeho prosbě a odváželi ho.

A když jsem jej tak viděl, bezděčně vzpomněl jsem si na román „Rybář islandský“ a pocítil s nemocným tak opravdovou soustrast, jakou pociťuje čtenář zmíněného románu s ubohým Janem, jenž odpočívá na hřbitově v Nordenfjordu. A vzpomínaje osudů francouzského rybáře, pohlédl jsem na nemocného a napadlo mne, dovezou-li ho soudruzi na rodný ostrov či zemře-li cestou a nepohřbíme-li ho někde na smutném pobřeží islandském...

Za těchto myšlenek nadešla zatím chvíle odplutí. Lodní vejtruba ozvala se naposled, cestující shromáždili se na palubě a zálibně dívající se na pěkně položený Húsavík, loučili se s ním.

Den byl již zatím velmi pokročil, ale světlo bylo dosud. S paluby se nikomu nechtělo. Sedělo se tu dosti příjemně. Kapitán p. Larson byl mezi námi a vypravoval mnohá dobrodružství ze svých cest kolem Islandu. Po plných deset let jej objížděl, než jej dánská společnost „Det forenede Dampskibs-Selskab“ ustanovila kapitánem na parníků Vestě, který se vrací do Kodaně jednou za měsíc. Na svých objížďkách zažil chvíle nejen klidné a veselé, ale i trpké a rozčilující. Několikrát se i v nebezpečí ocitnul. Vypravování jeho bylo zajímavé. Občas musili jsme se mu zasmáti, občas opět,

když líčil hrůzy, které již na moři prožil, dech se v nás zatajil.

Loď plula dosti rychle. Netrvalo dlouho a ocitli jsme se u nevelikých, skalnatých ostrovů, zvaných Mánáreyjar. Ostrovy tyto upoutávají oko turistovo rozervaností a příkrostití svých stěn, což jest jen novým dokladem, jakou silou a prudkostí projevovala se tu erose. Jest nesporno, že tyto ostrovy bývaly kdysi spojeny s pevninou v jediný celek. Ale častá zemětřesení pobořila pevné součásti hornin a prudké příboje servaly rozdroleniny a pobřeží rozhlodaly.

Jako skoro všechna místa, tak i tyto ostrůvky opředl Islandan pověstmi. A tyto pověsti jsou zajímavé, ale nejzajímavější jest ta, která se poutá k největšímu ostrovu. Za dávných a dávných časů žil prý zde jakýs Froken Ørsted a byl spokojen. Na jeho statku nikdy nebylo nedostatku, nikdy nouze. Měl sice četnou rodinu, ale že všickni pilně pracovali, žili v patrném blahobytu. Jediné dítě nepracovalo a to sličná Máná.

Sice začala se chápati po příkladu bratří a sester práce také, ale rodiče, vidouce její neobyčejnou krásu, nepřidržovali jí k žádné práci, žádné jí neukládali, a sourozenci rádi vše vykonávali za ni, aby snad její krása neutrpěla. Všichni měli ji rádi, všichni byli na ni hrdi. A zvláště nesměla nic dělati od onoho dne, kdy se na baeru objevila jakási tajemná stařena, která byvši tu dobře pohostěna, přála Máně, aby vypsela v pannu, která

svou krásou okouzlí krále, až jednou se na své cestě k tomuto pobřeží přiblíží.

Všichni obyvatelé baeru, vyslechnuvše tuto předpověď, usoudili, že asi k něčemu jinému jest zrozena a proto smluvili se, že ji ušetří všeho, čím by její krása a něžnost byly ohroženy. Nesměla pracovati, aby její ruce neztvrdly, nesměla lopotiti, aby pěkná její postava se nezkrivila. Sedávala na břehu moře a toužebně pohlížela do dále, jako by odtamtud očekávala toho, jenž jí byl předpověděn.

Ale nepřicházel dlouho nikdo. Teprve jednoho dne po dlouhé době ukázala se na moři směrem ke Gronsku loď a rychle blížila se ke břehu. A když loď přirazila až k pobřeží a její majitel vystoupil na břeh, stal se div divoucí. Nebe se náhle zakrylo černými mraky, v nich zakřičovaly se blesky, zaburácel hrom a země se zachvěla, skály se trhaly a s jich úbočí kutálely se balvany s prudkostí přímo neobyčejnou. Co zasáhly, rozdrtily. I některé hory se otevřely a s temen jich sršel oheň a proudy lávy se rozlévaly. A nejhůře bylo na pobřeží. To se roztrhalo a propadávalo. A propadl se baer, propadlo se jeho okolí a zmizel i cizinec a loď jeho odnesena byla vlnami do Neznáma. Veliká část ostrova zmizela se vším, co na ní bylo. Jen zbytek oné výspy, na níž Máná seděla, se zachoval a s ní při životě zachována i Máná.

Seděla tu, ale již nezpívala jako obyčejně. Umlkla její píseň plná touhy, zmizel její úsměv, pohasl žár jejího oka. Zírala kolem sebe uděšeně.

A nebylo divu. Viděla zkázu rodného baeru, viděla smrt všech svých drahých a to ji shroutilo, že neubránila se slzám. Plakala a plakala čím dále tím žalostněji, až i jejímu bolu konec učiněn. Zablýsklo se v úděsně temných mracích, zaburácel hrom, země se zachvěla, moře se zdulo a vlny jeho převalily se přes skalinu, na níž Máná seděla, a když voda odpadla, nebylo Mány na skalině.

Tak zanikl baer i celý rod Frokena Örsteda. Ale rozbourí-li se tu moře a vichřice-li naráží na rozervané stěny ostrova, jest prý slyšeti zvuky, jakoby kdos na dně mořském žalostně naříkal. To prý Máná oplakává své nepoznané, ale ztracené štěstí . . .

Když kapitán toto své vypravování dokončil, odebral se do své kajuty, aby časně ráno mohl vystřídat svého zástupce.

Cestující následovali jeho příkladu.

Ale již časně jitro zastihlo nás opět všechny na palubě. Měli jsme obeplouti dosti zajímavé pobřeží — nejsevernější část Islandu a to nás vylákalo z teplých lůžek. Vystoupili jsme na palubu právě ve chvíli, když pluli jsme kolem vjezdu do Axafjordu, na jehož konci ze zelených lučin zvedá se několik staroislandských domků a jen asi 2—3 domy moderní. Je to Raudagnúpr, jenž jímá každého cizince svou zvláštní pochmurností. Život tu jest věru životem odříkání . . .

Na palubě nebylo příjemno, ale setrvali jsme na ní. Byli jsme zvědaví na nejsevernější cíp Islandu — na Rifstangi. Je to skalnatá

výspa a nízká, ale svojí srázností význačná. Pro plavbu jsou to místa dosti nebezpečná. Zřídka kdy se tu vítr utiší. Ba, zdá se, že tu vzniká. A bývá studený. Zakusili jsme jeho ostrosti měrou svrchovanou. Do obličeje přímo řezal, teplé šaty pronikal a kde koho zimou roztrásal.

A jeho ostrost již již by nás přemohla a do kajut přece jen zahнала, ale uvědomivše si příčinu svého zájezdu na vzdálený Island, setrvali jsme na palubě i za velmi citelné zimy. I v nohy záblo. Chtěli jsme viděti ona nebezpečná místa islandská, kde již tolik parníků se ztroskotalo, že dánská vláda se rozhodla vybudovati zde maják.

Je to druhý maják na islandském pobřeží.

Minuvše Rifstangi, pluli jsme kolem velkého zálivu Pistilfjordu, na jehož zcela nízkém pobřeží ukázaly se rybářské osady Raufarhöfen a Thórshöfen. A že jsme je zahlédli, možno počítati ke štěstí. Sotva za skalním ostrohem zmizely poslední rybářské chaty, zadul ostrý severák s takovou prudkostí, že se v nás přímo dech zatajil, a s ním přihnaly se mlhy, které zastřely všecken výhled po pevnině i po moři.

Parník na ráz musil zvolniti svoji rychlost. Pluli jsme pojednou rychlostí přímo směšnou. Asi půl míle za hodinu. Jen tak tak, že jsme se pohybovali.

Tyto mlhy a panující zima s vichrem přímo až do kostí se zařezávající, zahnaly nás do salonku, kdež skrčili jsme se do koutů, jak

nejlépe jsme mohli, a rozhovořili se o historii Islandu.

Je zajímavá.

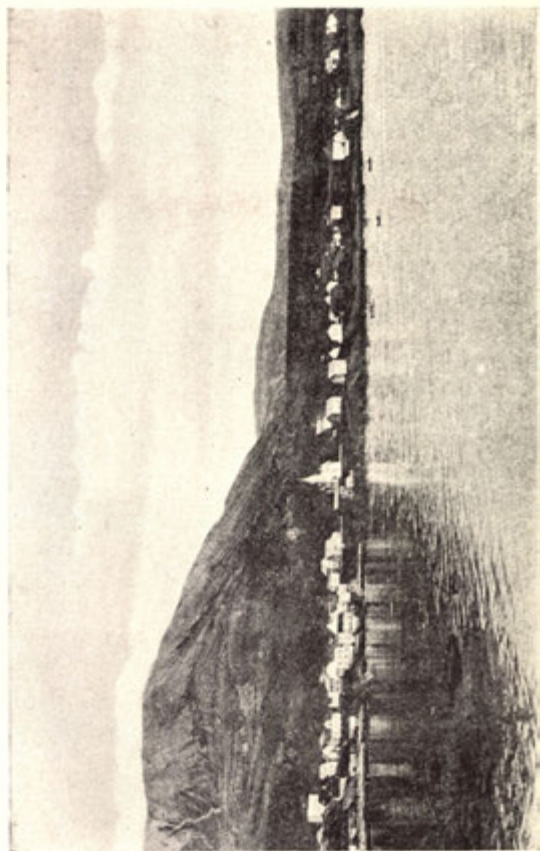
Zdá se, že ostrov až do VIII. století byl ostrovem pustým, neobydleným. Snad ani zpráv nikde o něm nebylo. První zprávu o něm podává teprve irský mnich Dicuilus v díle „Liber de mensura orbis terrae“, napsaném asi roku 825. Zmiňuje se tu o zájezdu irských kleriků na ostrov „Thile“, kterýmžto jménem míněn ostrov Island.

Jinou zprávu o Islandu podává norský viking Naddothr. Okolo roku 860 plavil se na Faröry, ale bouří byl zahnán na Island, a to k mysu Reytharfjallu na východním pobřeží, kdež také podařilo se mu přistáti a vystoupiti na pevnou zemi. Nalezl pevninu právě úplně sněhem pokrytou. Dočkal se tu, pravda, doby utěšenější — jara, ale že sníh přece jen na většině míst zůstal ležeti, nazval zemi Smaeland a opustil ji.

Brzy po jeho odchodu zanesen byl sem Švéd Garthar Svafarson, jenž shledav, že to pevnina nová, u nich až dosud neznámá, umínil si poznati ji poněkud podrobněji.

Zůstal tu a pokusil se ostrov obeplouti. Na této cestě zastihla ho zima a přinutila ho přezimovati v těch končinách, kde je dnešní Húsavík. Z jara ve své plavbě pokračoval a ukončiv ji vrátil se do vlasti, kdež o nové zemi, jež byla nazvána Gartharshólmr, podal dosti obšírnou zprávu.

Zprávy o nové pevnině zlákaly velikého norského pirata Flokia Vilgetharsona k výpravě.

HÚSAVIK.

Opatřiv se vším potřebným, vydal se na dosti nebezpečnou cestu, aby se očitě přesvědčil o všem, co zprávami bylo o nové zemi šířeno. Ale nezalíbilo se mu zde. Po krátkém pobytu vrátil se zase do Norska a nové pevniny příliš nevelebil. Proto také se sem nikdo později nevypádal.

Teprve, když roku 874 musil Ingólfr Arma-son se vším příbuzenstvem opustiti Norsko, uchýlil se sem na tento ostrov, o němž již některé zprávy znal a přistanuv, založil tu město Reykjavik. Proto také až dodnes v Reykjaviku samém i v okolí mnoho pověstí o něm koluje. Tím, že se sem Ingólfr uchýlil a zde zůstal, ukázal Norům a Švédům, kteří nemohli snéstí kruté a přísné vlády Haralda Hárfagri, cestu. Od roku 884 vystěhovaly se sem přecetné rodiny. V té době založena tu řada nových osad. Možno říci, že kolem roku 920 bylo tu již na 25.000 obyvatelů, kteří živíce se rybářstvím, byli dosti spokojeni. Ale již po r. 930 jednotliví sousedé poznávali, že se musí dohodovati o potřebách své vlasti. Místem schůzek býval jim zprvu chrám, kdež pravidlem po obětech bohům přinesených smlouvali se o všem, čím by svůj život zpříjemnili. Z rozhovorů vyplynul požadavek jakéhosi státního zřízení a také vyvolen k tomu staříčkový Nór Ulfjótr, aby dle vzoru státního zřízení norského vypracoval osnovu zákonů pro Island platných.

Ulfjótr žádosti vyhověl a dle jeho návrhu měl se každého roku sejíti sněm — Althing v Thingvelliru (th čti tc), aby se tu opět a opět

o zlepšení ústavy radilo a o nových zákonech pracovalo. Tomuto sněmu předsedával lögsögmáthr a osobní spory tu urovnával nejvyšší soud — soudní výbor — lögrétta. Moc soudní byla úplně oddělena od moci zákonodárné a obě nijak na sobě nebyly závisly.

Aby se snáze všechny záležitosti přehlédly, rozdělen byl ostrov na 4 kraje, při čemž první 3 kraje rozděleny byly na 3, čtvrtý na 4 thing-sókniry, a každý thingsóknir na 3 gothorthdy.

Úplné ústavní zřízení ukončeno roku 1006; později učiněny některé doplňky o křesťanství, již v r. 1000 přijatém.

Původní obyvatelé Islandu byli pohané. Ale již ve druhé polovici X. století zajížděli sem různí křesťanští misionáři a pokoušeli se rozšířiti zde víru křesťanskou. Mezi těmi, kteří se zdarem tu pracovali, lze na prvním místě uvéstí saského biskupa Friedricha a Islandany: Thorvaldra Kothránssona, Stefnira Thorgilssona a Němce Tangbranda.

Křesťanství šířilo se na Islandě tak rychle, že Althing již r. 1000 uznal nutnost prohlásiti je za jediné státem uznané náboženství na ostrově. Zřízena tu biskupství nejprve ve Skalholtu, nedaleko velkého geisiru a prvním biskupem jmenován Islandan Isleifr. A když dospěl syn jeho Gizurr, zřízeno pro něho druhé biskupství v Hólaru. Také benediktinský klášter tu zřízen a to již na počátku XII. stol. v Thingeyraru.

V této době byla kulturní vyspělost Islandu podivuhodná. Islandští mladíci opouštěli domo-

vinu, aby se vzdělávali na školách ve Francii, Italii, ano i v Orientu. A vrátivše se domů šířili vzdělanost dále. A touha po vzdělání počala se probouzeti i v nejnepatrnější chatě a uchovala se tu až na dnešní doby.

Islandané na svých člunech odvažovali se daleko. Před koncem X. století objevili Gronsko a vyprávějí, že již okolo r. 1000 objevili pobřeží Severní Ameriky.

Ale jako všady, tak i zde rozvoj a rozkvět národa a jeho hospodářský i kulturní rozvoj podlomily domácí sváry. Vznikly z osobní ješitnosti. Ctižádostiví náčelníci z jakési žárlivosti nevražili na sebe tak prudce a vášnivě, že došlo k bitvě u Örlygsstathiru 1238, kterážto bitva byla prvním krokem k úpadku islandské samostatnosti. K osobním nevraživostem přidružily se pak třenice mezi církví a státem i rodinami. Těchto rozporů použili norští králové. Chtěli Island opanovati. Ale ačkoliv se o to pokoušeli od počátku XII. stol., podařilo se jim to teprve za Hakona V. roku 1262. Úplný konec republiky islandské učiněn však teprve za nástupce Hakonova, Magnusa VI., Logaböte zvaného 1264. Ač ostrovu ponecháno úplné státní jeho zřízení a obyvatelstvu slíbena ochrana proti nepříteli, přec nebylo zde již té spokojenosti, která tu bývala. Zavínily to daně, jež tu byly zavedeny.

Bylo to podmanění ostrova přímo ideální, bohužel však — nezůstalo tak, jak bylo zaručeno.

Brzy zapomněli norští králové na tuto smlouvu a počali ji samovolně měniti; zvláště stalo se tak zákonem, zvaným Jónsbók r. 1280 vydaným.

Když pak norští úředníci počali vymáhati i větší daně, došlo ke vzpouře, která byla potlačena přemocí norskou v bitvě u Grundu r. 1361.

Když pak roku 1380 unií Kalmarskou bylo Norsko spojeno s Dánskem, připojen k němu i Island a tím svobody Islandané skoro úplně zbaveni. Stará zřízení státní sice stále ještě byla na papíře, ale neprováděla se. Obchod byl z rukou Islandanů vyrván. Nejprve Angličany a německým obchodním spolkem, Hansou zvaným. Tím byl lid islandský soustavně ochuzován. Když pak ještě stihly Island sopečné výbuchy a mor, který ostrov přepadl a vyžádal si dvě třetiny obyvatelstva za oběť, byla bída zdejšího lidu dovršena. A ještě nebylo konce utrpením. Pojednou počali sem zajížděti angličtí námořní lupiči, kteří pustošili pobřeží tak, že bylo nutno vystupovati proti nim ozbrojenou mocí. Došlo k bitvě u Mannskathahóllu r. 1434, v níž piráti byli potřeni.

Nových svízelnů dočkal se islandský lid, když Kristián III. počal tu násilím zaváděti reformaci. Lid se bouřil a nechtěl od katolictví odpadnouti. Hólarický biskup Jón Arason postavil se v čelo lidu, byl však jat i všichni jeho synové a pro výstrahu popraveni. Zaváděl-li král reformaci, nečinil tak z pohnutek, že by snad měl starost o duševní blaho lidu, ale činil tak pro utužení a zvýšení moci královské. Majetek katolických kněží a klášterů skonfiskován a obchod zmonopolisován. Nikdo jiný nesměl obchodovati než Dán.

A nezůstala tato neštěstí těžce dopadající na hlavy islandského lidu osamocena. Dvakráte nyní přepadli ostrov alžírští lupiči, pak mezi obyvatelstvem zuřily neštovice a konečně přišla neúroda a za ní hlad. Politická práva lidu pak stále víc a více byla zkracována, až posléze r. 1800 zrušen i Althing — zemský sněm — soudy odbývané až dosud vždy jen v Thingvelliru, který proto až dosud zůstal Islandům přímo posvátným, zrušeny a nahrazeny nově zřízeným zemským soudem v Reykjavíku.

Jest věru se jen diviti, že Islandci při všech těchto svízelných zachoval si svoji národnost. Jej při všech utrpeních posilovala veliká láska k zemi a k řeči mateřské, která jest u Islandců přímo podivuhodná. V nejtěžších dobách národního ohrožení z vlastního popudu vznikaly mezi nimi zvláštní společnosti, které vzaly si za účel povznést vzdělání lidu. Z řad těchto společností vyšla řada spisovatelů a ti obnovili nejen islandskou literaturu, ale uvedli i nové vzpružení do národního života.

Zatím rozvířila se veliká válka mezi Angličany a Dány a té použil dánský námořní dobrodruh Jørgen Jørgensen. Zmocniv se ozbrojené obchodní lodi anglické, přistál v Reykjavíku, zajal dánského správce ostrova hraběte Trampe a poslav ho do Londýna, prohlásil Island za samostatnou republiku pod správou svou vlastní. Ale jeho vláda trvala jen dva měsíce. V srpnu 1813 objevila se v Reykjavíku anglická válečná

loď, její posádka zajala Jörgensena a poslala ho do Londýna.

Po ukončení války zůstal Island opět v moci dánské a že ho Dánové přímo soustavně vysávali, dostavil se r. 1824—1825 hlad, jemuž v zápětí dostavily se nakažlivé nemoci, čímž počet obyvatelstva klesl na 40.000 duší.

Ale při všech těchto nehodách měli Islandďané vždy dobré vůdce, kteří dovedli lid posilovati a tím ho udržovati v naději v lepší budoucnost. A té se také dočkali. Jedním z nejlepších vůdců byl Jón Sigurdsson. Jeho přičiněním dopracovali se Islandďané toho, že jim roku 1871 dne 2. ledna dánským sněmem určeno jejich postavení ke králi dánskému a konečně že dne 1. srpna 1871 sám král Kristián IX. osobně přijel na Island a v Thingvelliru doručil ústavní listinu. Od té doby svoboda Islandu jest uvolněna a Island zkvétá a národohospodářsky mohutní . . .

Za světové války dosáhli svobody úplné...

Zatím parník „Vesta“ doplul proti pobřeží, jež srážně spadá do moře. Až dosud bylo pobřeží nízké, lučinami kryté, ale zde lučiny ustoupily skalám, na nichž jeví se nejen stopy eroze, ale i stopy příbojů. Zde však, na nejvýchodnějším cípu poloostrova Langánes (Dlouhý nos) se pobřeží zvedlo. Obepluli jsme je velikým obloukem.

Ač bylo velmi citelně chladno, přec byli jsme na palubě a pozorovali pobřeží i moře, jež bylo poněkud zneklidněno. Ale aby nás pobavilo, vystavovalo stále něco na odiv. Hned

to byla hejna různých ptáků, hned delfíni a asi po dvakrátě ukázaly se velryby. Prozradily se paprsky par, jež vymetly do výše.

Pozorující život na moři i v moři, pozvolna blížili jsme se k pevnině. Ukazovala se nám opět jako hradba přímo děsivá. Skály černavé, šedé, červenavé i bělavé zvedaly se před námi přímo obrovitě. Tu onde byla jejich příkrost morénami zmírněna.

Některá úbočí jsou provleklá a na nich bělal se sníh až ke hřebenu, jenž byl rozerván a rozčleněn, jako by se na něm usadili různí opeřenci, aby pozorovali lodi, které plují po moři. Na některých hřebenech jsou zubem času vyšlehány tak podivné tvary, že zdá se pozorovateli, jako by tam různí duchové z podzemí vystoupili. Jinde opět jsou po úbočích rozvleklá sněhoviska jako natažené kusy bělostných pláten. A sníh těchto sněhovisek pozvolna taje a vody jako stříbrné stuhy různých šířek řítí se dolů a hučí, ale hukot jich zaniká ve šplechotu vln narážejících na pobřeží.

Dlouho, dlouho pozorovali jsme pobřeží země tak zvláštně podivuhodné a těžko bylo nám vyjasniti si obraz, jež jsme si o Islandě tvořili.

Posléze vpluli jsme do fjordu, na jehož konci za vysokým skalnatým vrchem na nízkém pobřeží krčí se osada stejnojmenná s fjordem Vopnafjord.

Vjezd do fjordu jest dosti nebezpečný. Zvláště za nepokojného moře. Jsou tu četná skaliska; některá vystupují z vody, jiná tají se

pod hladinou. A čím více blížili jsme se k Vopnafjordu, tím četnější byla skaliska. Plošiny jejich jsou travnaty a jsou bedlivě střeženy svými majiteli. Hnízdí na nich kajky a těch si každý Islandan střeží. Jsou mu bohatým zdrojem příjmů. Vybírá peří, kterým kajka vystýlá hnízdo a prodává je za cenu velmi vysokou.

Vopnafjord jest neveliké městečko. Má domky staré i nové, ale všechny jsou harmonicky zbarveny. Uprostřed osady jest kostelík velmi útulný.

Vystoupivše na hřeh, podnikli jsme krátký výlet do údolí, jež se hned za městem otvírá a šíří a stoupá, až zmizí v jakési náhorní rovině pokryté pískem a štěrkem. Údolím protéká říčka, jejíž hukot nás provázel na celém výletu a jako i cestu zpříjemňoval.

Vopnafjord opustili jsme o šesté hodině ranní. A sotva jsme vypluli, obklopila nás mlha, ona hustá, těžká mlha severu. Kapitán obává se, aby se nesrazil s některou rybářskou lodí, jež tu jsou na moři v dosti hojném počtu, zmenšil rychlost „Vesty“ z 11 mil za hodinu na půl míle. Byla to plavba mrzutá, velmi mrzutá!

Smutně pohlíželi jsme do závoje mlh a věru těžko říci, o čem jsme v té chvíli přemítali. Ale veselého nebylo to jistě nic. Nebylo nálady, nebylo radosti, jakou budívá jasný den. Občas zaletěl jsem svými myšlenkami do vzdáleného domova a v duchu vykouzlil jsem si luzné kraje svého rodiště. Teprve nyní oceňoval jsem je jako nikdy před tím a v duchu si tvrdil, že zemský ráj to na pohled přece jen . . .

A když jsem si na mysl takořka přičaroval ona čarovná místa svého rodného kraje, ozvala se lodní siréna svým pronikavým: Bvúúú! — Búú! — Bvú! a bylo po snění. Rázem připomenul jsem si smutnou přítomnost; rozhlédl jsem se po okolí plném tklivé melancholie a duše má opravdovou lítost pocítila nad lidmi, kteří zde žijí, musí žítí . . .

Musí?

Neodpověděl jsem si. Studený vítr zafičel, zahučel, v lanoví zahvízdal a s prudkostí přímo neuvěřitelnou zahalil nás novými mlhami, že skutečné šero bylo kolem nás.

S patrnou úzkostí namáhali jsme svůj zrak a zkoušeli, budeme-li moci prohlédnouti do nejbližšího okolí parníku, ale snaha naše byla marna. Kapitán vytrvale stál na velitelském můstku a skly různých barev pohlížel do mlhy. Na přídi lodi stál lodník, o němž bylo známo, že jeho zrak jest bezvadný, a ten rovněž se pokoušel zrakem svým mlhu proniknouti; pátral, nezatemní-li se mu někde loď jako nedosti jasná silhoueta. Vejtruba každé chvíle se ozývala a zvuk její dotýkal se nás příšerně.

Znali jsme již kapitána, věděli jsme proto, že jest pln obav, pln starostí. Báł se, aby nenarazil na některé skalisko, jichž tu všady dosti a neuvázl tu s „Vestou“. Proto nebylo nám mnoho do žertů.

A mlh neubývalo, naopak přibývalo. Rostly a houstly kolem nás. Příšerno bylo na palubě. Však také většina cestujících uchýlila se do kajut.

Čím dále, tím hůře bylo. Vichřice rozvztek-
lila se a vlny zmítaly parníkem jako hračkou.
A s vichřicí valily se mlhy, jako by nás zničit
chtěly. Tehdy po prvé plně dovedl jsem oc-
eniti námahu všech těch, kteří se snaží pro-
niknouti k nejvzdálenějšímu severu — k točně.

Kapitán z opatrnosti také každé chvíle dával
hloubkoměrem měřiti hloubku moře. Při prvním
měření naměřil kormidelník 48 „fadenů“, což
bylo pro nás postačitelnou hloubkou, povážíme-li,
že 1 faden = 1·83 m.

Takovéto hloubky kapitána upokojily. Ale
starost měl přece.

„Bvúúú! — Bvúú! — Bvú!“, co chvíli ozý-
vala se lodní vejtruba a parník jen pozvolna
se šinul ku předu.

Rozčilovalo nás to. Byli bychom tak rádi
pluli rychlostí, kterou jsme pluli dříve, ale
nebylo naděje . . .

A přece! —

Náhle, jako když kouzelným prutem do mlh
šlehne, rozevřely se, rozstoupily se před námi,
jako by nás propustiti chtěly, — zvedly se či
klesly — těžko mi říci, ale slunce zazářilo, a
to vyvolalo na palubě veselí. Kapitán znaje
břeh Islandu velmi důkladně, poznal v tom vy-
jasnění místa, i tuše, kde se nalézá, pustil
„Vestu“, opět plnou parou ku předu.

A té chvíle, kdy se mlhy zvedly, poznali
jsme také, jak nám štěstí přálo. Při největší
opatrnosti kapitánově byli bychom snad narazili
na skalnatý ostroh, jenž daleko do moře zabíhal.

Poznání to zarazilo nás, ale rozveselili jsme se.

Bohužel! — radost naše netrvala dlouho. Zafícel znovu vichr a s ním přihnaly se nové mlhy a „Vesta“ byla jimi opět jako zalita.

Opět zmenšil parník svoji rychlost, vejtruba lodní opět každé chvíle se ozývala a naše krátké uspokojení proměnilo se v nové hořké rozmrzení, jež stupňovalo se opětovným a opětovným měřením hloubek mořských.

Po krátkém zklamání dostavila se však radost přece trvalejší.

Opět zadul vichr, opět zahvívzal v lanoví, ale již naposled. Náhle bylo ticho a mlhy klesly, zmizely. A bylo to štěstí. Loď plula právě proti skaliskům, vystupujícím nad hladinu moře ve vjezdu do Seydisfjordu a kapitán toho netušil. Byli jsme již skoro u samého skalnatého břehu, jenž se přímo hrozivě zvedá nad moře.

Mlhy se rozplývaly, břeh byl každým okamžikem určitější. Nebe se zvolna promodrávalo, až se promodralo úplně. Před námi na uklidňující se hladině ukázalo se šest rybářských člunů. Pluly na širé moře na lov tresek, jichž tu množství přímo neobyčejné.

Břehy brzy vyrýsovaly se úplně. Úpatí příkře tyčících se čedičových skal bylo zelené a této zeleně ubývalo, čím výše tím více, až úplně vymizela, když skály vrstevnatě složené přímo příkře tyčily se do modra nebes. Tu a tam na ozeleněné moréně ukázala se i staroislandská chalupa, ale úkaz ten byl vzácný.

Paluba „Vesty“ ožila. Cestující opustili kajuty a shromáždili se na palubě, aby pozorovali břehy a těšili se z krás, jež v tomto fjordu dosti hojně vystaveny jsou na odiv. Je to zvláštní krása. Plná melancholie a přece velmi jímavá.

Všichni těšili jsme se již na přistání. Četné menší i větší vodopády, jež viděti jest, jak padají se skalnatých stěn, na jichž vrcholovém zakončení bělá se sníh, bavily nás po celou plavbu fjordem.

Posléze ukázalo se nám neveliké, ale milé městečko Seydisfjord. Leží na nejzazším jeho zakončení. Domky jeho jsou staroislandské i moderní.

Nejzajímavější a také nejkrásnější budovou jest škola. Jest v Seydisfjordu největší budovou a svým harmonicky zladěným nátěrem mile se odráží od pozadí, jež se jako údolí do dálky táhnoucí a s obou stran vysokými skalami sevřené na odiv ukazuje. Kostelík jest od osady dosti vzdálen; řekli byste, že jest na jakémsi předměstí, lze-li na Islandě o předměstích vůbec mluvit. Městečko samo čítá asi 900 duší. Starých lidí tu nemnoho. Alespoň jen málo jsme jich tu spatřili. Některé jako rybáře vyžádá si moře za oběť, jiní hynou tuberkulosou, skrofulosou, leprou, kteréžto nemoci jsou na Islandě vůbec rozšířenými a zde v Seydisfjordě zvláště.

Vystoupivše na břeh, neotáleli jsme a ihned vydali se do údolí, jež se hned za osadou do dálky táhne a svými četnými vodopády vy-

volalo v nás vzpomínku na švýcarské Lauterbrunnen. Kam oko pohlédne, všady spatřuje provazce zpěněných vod, které s hukotem řítí se po příkrých stěnách. A zdá se vám, že tato skoro věčná, neochabující píseň padajících vod zve vás dál a dále do údolí. Jdete a vidíte celou řadu nových a nových menších i větších vodopádů, až stanete pod jakousi přehradou. To moréna kdysi, snad již v nepaměti, utvořila se tu a přehradila řeku, která se sem valí odkudsi od nejsevernějších výběžků největšího evropského ledovce — od Vatnajökullu. Stanete a rozhlížíte se. Mezi všemi vodopády nejvíce vás poutá Mulafooss a Paradisfooss. Jsou největší.

A opět jdete dál, až pod samou morénu, kde nadřžené vody řeky přesmykují se přes okraj morény, aby se spojily s vodami jiného vodopádu, jehož část vod zachycena jest pro turbinu elektrárny, jež se tu zřizuje.

Po malém odpočinku chtěli jsme dále přes morénový val, kamž vábily nás nové četné vodopády, ale lodní vejtruba svým pronikavým zahouknutím vyzvala nás k návratu.

Šli jsme. Cesta vedla nás kolem hřbitova. Pozastavili jsme se tu a věru, bylo nám těch mrtvých líto. Ač jest hřbitov navázkou uměle povýšen nad okolí, přec tu těla zesnulých ukládána jsou do hrobů plných vody, která se trativodnými trubkami odvádí do řeky a s vodou říční do moře.

Za naší nepřítomnosti přibýlo na loď několik nových cestujících. Byli to vesměs studenti. Opouštěli svůj milý domov, odcházeli na vysoké

školy do Edinburku, Kodaně a dva z nich do Berlína. Neuměje islandsky, těžko jsem se s nimi smlouval, ale smluvil jsem se přece. Ti, kteří studovali v Berlíně, byli tlumočníky a tak hovor plynul a nám se cesta zpříjemnila. Překvapilo nás, že znají dosti dobře zeměpisné poměry naší země a zvláště naši historii.

O svém Islandě mluvili s nadšením a láskou. Přímo to překvapovalo a v duchu nutilo porovnat, mluví-li se také tak u nás o domovině naší a jeví-li se i u nás ve všech vrstvách lidových o rozkvět vlasti takový zájem, jako jsem jej pozoroval zde a zvláště u těch mladých lidí, budoucí naděje vlasti.

Pohlíželi jsme k nim s úctou po celou další plavbu.

DRIT

ZE SEYDISFJÖRDURU NA FARÖRY.

MUDru ADOLFU HRSTKOVI,
OBVODNÍMU LÉKAŘI VE ŠTRAMBERCE.

SEYDISFJÖRDUR (VÝCH. ISLAND).

Když jsme se všickni sešli, opustili jsme Seydisfjord za velmi krásného dne. Slunce svůj jas štědře rozlévalo po celém fjordu. Levý břeh fjordu zachvíval se v slunečním světle v překrásné harmonii barev, pravý břeh jsa ve stínu se zuchmuřoval a probouzel v nás náladu, jaká se nás zmocňovala již na četných místech Islandu. Smutek a tesknota nás jímala. Proto odvrátivše se od tohoto břehu pozorovali jsme jednak levý břeh, jednak rybářské čluny po fjordu rozptýlené, jednak také život na palubě.

Počet cestujících byl v Seydisfjordu rozmnožen studujícími, kteří se ubírali na studie buď na universitu edinburskou, kodaňskou anebo berlínskou. Do přístavu doprovodili je otcové. Dle všeho byli to rybáři. Loučení jejich se syny bylo velmi dojemné. Objali se, položili navzájem hlavu na rameno a setrvali v tom sklonu dosti dlouho. Pak se rozešli se slzou v oku. Snad tušil mnohý, že se vidí naposled. Jest rybářství v islandských vodách sice velmi výnosné, ale také velice nebezpečné...

Vypluvše z fjordu, nevzdalovali jsme se od pobřeží, ale plující stále poblíž něho, měli

jsme se čím obíráti. Tu vytyčil se před nás břeh jako příkrá, nepřístupná skála, jejíž holá stěna vyzdobena jest četnými vodopády jako stuhami ze stříbra ukutými, anebo bylo pobřeží rozříznuto údolím k moři otevřeným; jeho zeleň probouzela v nás víru, že by to bylo nejkrásnější údolí, kdyby po jeho úbočích šuměly lesy, z nichž by k nám zalétaly zpěvy různých opeřenců. Ale nebylo slyšení jásavých písní, jen lodní stroje se ozývaly a ty svým: Tuketuk! — Tuketuk! — tklivé melancholie na Islandě a celém severu spočívající nezaplašily.

Za pilného pozorování pobřeží doplula „Vesta“ zatím v místa, kde moře hluboko zarylo se do pevniny a vytvořilo tak dva fjordy: úzký Mjöfifjörður a širší Nordfjörður. Plujíce kolem ústí Mjöfifjörduru, spatřili jsme dva velrybářské parníky. Vyjížděly na lov velryb buď ke Špicberkám anebo daleko na sever, kam se velryby poslední dobou uchylují. Spatřiv je vzpomněl jsem si na vše, co jsem kdy o velrybářství slyšel nebo četl.

Kdysi bývalo velrybářství v severních polárních mořích velmi výnosným. Bývalo tu kdysi velryb takové množství, jaké nedávno objeveno v jižních polárních mořích a to zvláště poblíž Jižní Georgie, Jižního Shetlandu a j. Avšak i zde počínají se velryby loviti s takovou nerozvážností, jako se lovily zde na severu, takže to možno nazvati spíše vražděním než lovem. Ve zdejších vodách kolem Islandu a kolem Špicberků bývalo kdysi veliké množství velryb, ale nerozumným lovem stává se tu velryba

vzácným zjevem. Velryby opustily zdejší vody, velrybáři musí za nimi buď až ke břehům Gronska anebo k ostrovu Jan Mayen a j.

Velryby loví se pro tuk od nepaměti. Již v XVI. stol. vydávalo se na ně jen z Německa na pět set lodí a ve stol. XVIII. lovívalo v mořích kolem Islandu 3000 lodí. Ve způsobu lovení doby staré a nynější jest ovšem patrný rozdíl. Dříve vydávali se rybáři na lov velryb na větší lodi a spatřili-li velrybu, sedali spěšně na menší čluny a na nich hleděli se k obrovskému ssavci přiblížiti. Když byli tak blízko, že harpuník cítil se již tak silným a obratným, že vyhozená jeho harpuna kytovce zasáhne, harpunu vyhodil. Byl-li šťasten, že jeho harpuna velrybu zasáhla, jen stěží lze si představití nebezpečí, v jakém se lovci ocitli. Nejednou stalo se, že poraněná velryba jediným úderem svého mohutného ocasu člun roztříštila a odvážlivci zahynuli ve studených vodách severu. Chtěli-li ujiti jisté smrti, nesměli pozbyti duchapřítomnosti a ve chvíli, kdy harpuna byla vymrštěna, s neobyčejnou rychlostí musili se dostat z dosahu poraněného zvířete. A dostali-li se z nebezpečného okolí rozrušeného ssavce, nemívali ještě vyhráno. A zcela přirozeně. Zvíře čtyřikrát i pětkrát větší než jejich člun nemohlo býti jednou ranou zabito. Proto harpuna bývala na dlouhém laně, které se stále rozvínovalo, aby se člun co nejrychleji mohl vzdáliti a se zvířetem přece stále byl ve spojení. Čekalo se, až velryba vykrvácí. Krvácení se zvyšovalo stálým trháním harpunou při útěku velryby.

Zraněná velryba potápí se rychle. Proto rychle také musí se lano uvolňovati. I bývá navinuto na hřídeli, který se snadno otáčí. Stává se však někdy, že velryba, aby unikla svým pronásledovatelům, potápí se velmi hluboko. V takovém případě hrozí člunu nebezpečí, že jej velryba strhne s sebou. Aby se tomuto nebezpečí předešlo, stojí u lana jeden z velrybářů a jakmile nebezpečí počíná hroziti, velmi ostrým nožem přetne lano.

Velrybáři zůstávají na člunu státi a pozorují hladinu mořskou. Velryba asi po 10 minutách přichází opět na povrch, aby vydechla a toho okamžiku používá harpuník, aby velrybě novou ránu zasadil. Po té se opakovalo, co již pověděno. Někdy stávalo se však, že se poraněná velryba nepotopila, ale s rychlostí obdivuhodnou pod samou hladinou moře plula a člun s sebou vlekla. Lovci bývali ve hrozném nebezpečí, ale kořisti se nevzdali. Držíce se pevně, dali se velrybou vláčet po moři. Teprve v největším nebezpečí převal jeden z lodníků lano a čekalo se opět. Velryba vykrvácela a vyplula na povrch.

Velryba jest severanům velikou kořistí. Pro ni odhodlaně nasazují své životy. Dorostlá dává až i 4000 kg rybího tuku.

Dnešní doby není lov velryb již tak nebezpečný. K lovu užívá se větších parníků a harpuna vystřeluje se zvláštním dělem. Jak jsme viděli, stojí toto dělo na přídi lodi a s koše na vysokém stožáru upevněném pozoruje velrybář moře. Zahlédne-li velrybu, uděluje rozkazy a parník dává se naznačeným směrem.

Dva i tři takové parníky bývají někdy doprovázeny velikým parníkem, jenž bývá opatřen přístroji na získávání tuku a nádržkami k jeho uchování. Usmrcená velryba upevní se totiž podél parníku, kůže ostrými noži se nařízne v dlouhé pruhy a ty pak stahují se s velryby pomocí zvláštních jeřábů. Tyto pruhy se dále na lodi zvláštními stroji rozkrajují a rozkrájené v kotlích parou vyvážejí. Takoveto plovoucí varny užívají však velrybáři, kteří se odvažují od pobřeží islandského až ke břehům Gronska.

Velrybáři, kteří loví poblíž pobřeží islandského, přivlekou ukořistěnou velrybu do zvláštních stanic a tam ji kladkami po šikmé podlaze vyvlekou na sucho a zpracují způsobem podobným. Zbytky Islandané sušili a užívali jako paliva; dnes nejen tyto zbytky, ale i maso a kosti suší, usušené rozemílají na moučku, kteráž přichází do obchodu pod jménem guáno.

Ve velrybářských stanicích jest hrozno. Zde protivným zápachem naplněn jest vzduch, zde týmž zápachem páchnou muži, ženy, děti, psi, kočky, ovce, koně, krávy — zkrátka vše, co v okolí varny jest.

A k takové stanici jsme se blížili. Dříve, než jsme se nadáli, zahnula „Vesta“ do fjordu zvaného Reydarfjord. Jeho ústí po obou stranách střeží vysoké příkré vrchy, jichž temena jsou opět tak zploštělá, jako by kdysi za dávných časů z podzemních útrob byli vystoupili horští duchové a temena horská rozmetali. Čím dále do fjordu tím jsou horstva nižší a příčnými údolními rozčísnutá. A do údolí jsou milé vý-

hledy. V jejich zeleni ukazují se stuhý vod proudících se sněhovisk nakupených vysoko po úbočích. A stěny skalistých hor jsou zvrstveny jako všady jinde. Zladěné jejich zabarvení pozorovali jsme opět a opět s obdivem. Jakási melancholie vyroňuje se z nich i za nejslunnějšího dne, a ta jímá. A zvláště upoutávalo nás vše onoho dne, oné chvíle. Nebe bylo modré, moře klidné a slunce hřálo a vše ozařovalo. Stáli jsme na palubě a se zvláštním zájmem sledovali jsme každou píď této země, která dřív nebo později určena jest úplnému zániku.

Ultima Thule!

Pluli jsme a byli jsme skoro překvapeni, když spatřili jsme před sebou vysokou a strmou skalní stěnu, kteráž jako by se do fjordu pošinula, aby jej rozdvojila. A dělí se tu fjord na Eskifjord a vlastní Reydarfjord.

Na konci Eskifjordu zahlédli jsme osadu stejnojmennou a nad ní bělající se vodopád. Ač má osada velmi pěknou polohu a vábila nás svojí útulností, přec byli jsme rádi, že k ní „Vesta“ nezaměřila. Zahlédli jsme před osadou velrybářskou varnu, která svojí přítomnost hlásila již zápachem. Ačkoliv byli jsme od varny dosud daleko, již kapesníkem musili jsme zakrýti nosy. Ale myslili-li jsme, že „Vesta“ do Eskifjordu nepopluje, sklamali jsme se velice. Náhle, jako by se kapitán na něco rozpo-
menul, „Vesta“ pozměnila svůj směr a plula přímo k varně.

Na můstku před varnou ležely právě 2 velryby. Ty zdvojnásobnily naši zvědavost. Sotva jsme přistáli, nedbajíce ukrutného zápachu, rychle jsme vystoupili a spěchali k varně. Chtěli jsme viděti velryby.

Délka jich nebyla menší 20 m, ač prý tu mívají velryby až 30 m dlouhé a 100—150 tisíc kg těžké.

Velryby žijí ve vodách arktických i antarktických a jakkoli stálým pronásledováním byly zapuzeny až ke břehům Gronska, přec občas objeví se i při březích Islandu, ježto je tu veliké bohatství ryb. Přítomnost svoji ohlašují velryby vysokým sloupem vydechnutých vodních par na způsob vodotrysku. Lidé se ovšem domnívají, že to vystřikují vodu, ale co nozdrami do výše vyšlehne, není nic jiného než vodní páry, jež vydechuje, když vyplula nad hladinu, aby se nadýchala čerstvého vzduchu.

Velryb rozeznávají se hlavně dva druhy a to zubaté, které mají v široké tlamě veliké množství kuželovitých zubů, a velryby kosticové, které místo zubů mají kosticové desky.

Velryby zubaté jsou dravci. Svými zuby napadají vše, co žije ve vodách mořských. V žaludku jedné zubatky bylo prý nalezeno 15 tuleňů, což již jest pořádný žaludek, povážíme-li, že měří tuleň až i dva metry zdělí. Napadne-li „zubatka“ „kosatku“ také se na ni vrhne a podaří-li se jí do těla zakousnouti, veliký kus masa s ní strhne.

Ale kosatky, ač bývají mnohem menší, 8—9 m, se nedají. Znajíce je jako nepřítelé,

vrhnou se na ně, jsou-li 3—4 pohromadě a zápas mezi nimi bývá dosti tuhý.

Velrybáři nejraději loví gronskou velrybu. Tato dorůstá délky daleko přes 20 m a mívá vrstvu tukovou až i 40 cm vysokou a kostic až i 800 kusů.

Kdysi základem blahobytu Holanďanů byl lov velryb. Za sto let ukořistili jich asi 50.000, čímž získali na 400 milionů korun. Američané v 19. stol. ukořistili 40.000 velryb. Angličané r. 1910 nalovili velryb za 10 milionů korun. A takovýmto vražděním ubývá velryb vůči hledě.

Prohlédnuvše si celé zařízení varny, opustili jsme ji s důkladně navoněným šatem a majíce ještě dosti času, vyšli jsme si po prohlídce města — jež skládá se asi 15—18 rybářských domků a asi ze 6 baerů a 2—3 domů obchodních — do okolí. Cesta nás vedla podél hučící vody. Řítila se prudkým tokem přes balvany a šuměla a pěnila se. Ale její šum přehlušoval jiný hukot. Přicházel asi z neveliké dálky. Tohoto hukotu jsme dobře rozuměli. Jím hlásil se nám vodopád za skalisky ukrytý. Proto zrychlili jsme krok. Jako nedočkavci spěchali jsme vpřed. Že musili jsme místy přelézati i veliké balvany, jež se tu nakupily z rozpadávajících se čedičových stěn, jsme nedbali.

Konečně došplhali jsme se po neschůdné cestě tak daleko, že zahlédli jsme vodopád. Je mohutný. Alespoň v ten den se nám mohutným ukázal. Asi uprostřed jest nakupenými balvany zlomen, takže jsou to vlastně dva vodopády pod sebou. Jejich vody vrhajíce se

MULAFORS.

jako zoufalé do propasti, hučely, ječely a se tříštily v jemnou pršku. A sluneční paprsky zabodávaly se do jednotlivých krůpějí a vyklenuly před námi duhu krásy neobyčejné. Stáli jsme nad tímto přírodním úkazem skutečně užasle dlouho a dlouho. Ani se nám odtud nechtělo. Leč musili jsme, neboť ozvala se právě lodní vejtruba svým pronikavým: Bvúúú! — Bvúú! — Bvú! Hlásila nám svůj brzký odjezd, svolávala nás.

I sestoupili jsme spěšně a již za nedlouho brázdila loď opět moře a obepluvši již uvedený skalní ostrov, zahnula do druhého ramene Reydarfjordu, k městu Hölmaru, mnohem nepatrnější osadě než jest Eskifjord. Ale nezapomeneme na ni nikdy.

Když jsme přistáli u moła zřízeného z prajednoduchého lodního vraku, vystoupili jsme všickni spěšně. Angličané, kteří s námi pluli, byli na tuto zastávku připraveni. Vystoupili jsouce opatření košíčky, kterých jsme u nich dosud neviděli. Na otázku, k čemu mají s sebou košíčky, dostalo se nám odpovědi, že na islandské borůvky, kterých ve zdejším okolí roste nesmírné množství. I přidali jsme se k nim a šli na borůvky s nimi.

Cesta nás vedla po velikém lávovém poli po dosti příkrém vrchu. Když jsme je přešli, sestoupili jsme do kotliny porostlé borůvčím. Ale toto borůvčí bylo zcela jiné než naše. Keříčky a jejich listí podobají se spíše keříčkům a listí brusinek, ale plody byly černé jako našich borůvek, mnohem však větší.

Mezitím co Angličané plnili si košíčky borůvkami, já a přítel se svým devítiletým synkem jsme si na nich pochutnávali. A když jsme se jich „najedli“, a já natrhal si jich do kornoutu domů, abych si je doma nasek, vydali jsme se podél divoce hučícího potoka dále. Zvláštní hukot vod nás vábil. Tušili jsme „tam kdes“ vodopád. A šli jsme dál a dále a stále do vrchu, až došli jsme skutečně k vodopádu, jehož vody řitily se do hluboké rokle a pěnice se, valily se dále zvláštním žlebem, jež si v čedičové skále během let vyleptaly. A hučely a ječely ty vody nesmírně. Chvilí naslouchal jsem té jejich písni o věčnosti mlčky, ale v duchu sám sebe jsem se tázal, jak asi šuměly, když v nepaměti nedaleké hory se otevřely a soptily oheň, popel a lávu. Že to byly kdysi sopky, prozrazoval jich tvar. A kraj kolem do kola byl smutný, od věku spustošený. Láva a lávové drtky. A na protější straně nebylo jinak. Tu a tam sice ukázala se oku sněhoviska, z nichž uvolněné vody rychlým spádem stékaly po ohlazených stěnách do fjordu.

Náhle byli jsme ze svého pozorování vyrušení. „Vesta“ svojí vejtrubou se ozvala. Domnívajíce se, že to znamená k brzkému odjezdu, spěšně dali jsme se na pochod zpáteční. Když však se nám ukázalo moře, seznali jsme, že to nesvolávala „Vesta“ své cestující, ale že do Høimarua přijížděl jiný parník a svůj příjezd hlásil. Podle vlajky byl to parník norský. Pochopivše, že se nejedná o odjezd našeho parníku, zvolnili jsme krok a s návratem na loď

jsme nespěchali. Zatoulali jsme se do kraje ještě jiným směrem, ale na všech stranách jen stopy smutku jsme znamenali.

Bylo již pozdě, když vrátili jsme se na loď, ale že byl večer nádherný, na severu přímo vzácný, setrvali jsme na palubě přes dvanáct. Šero, které se o půldvanácté rozložilo po fjordu, náhle ustoupilo jas, jež po fjordu rozlila severní záře, jež se nám toho večera ukázala v plném záření. Vzpomněli jsme si na domov. „Znamení! Bude válka!“ řekli by u nás, kdyby se jim ukázala takováto záře, ale zde na Islandě není severní záře vzácným úkazem. Ale snad to bylo znamení přece! Vždyť, když jsme ráno asi o půl šesté opustili Hólmar, seznalo se, že v noci uprchli z lodi steward (stuard) a kuchtík. Jejich nepřítomnost seznána teprve za plavby. Uprchlíci byli jinoši pěkně urostlí. Kuchtík byl asi osmnáctiletý, steward asi čtyřicetiletý. Oba vykonali již cestu kolem světa; starší pobyl již také v Australii delší dobu a znal několik řečí. Byl vyučený typograf, nějaký čas byl číšníkem, ano, rok byl i hercem u královského divadla v Kodani s platem 200 K (1 K dánská = 1·32 K rakouské) měsíčně, ale u ničeho nesetrval. Všady píchalo ho dobré bydlo. Tak vypíchala ho jeho nestálost i z „Vesty“. Utekl a utekl se svým přítelem do tak smutného a nehostinného kraje islandského, že často na ně vzpomenu a ptám se sama sebe, co se asi s nimi stalo? Rád znal bych jejich osud. V první chvíli myslil jsem, že snad přešli na norskou loď, ale kapitán ujistil nás, to že na-

prosto nemožno, ježto prý žádná loď sběhy z jedné lodi nesmí přijímati a přechovávati. Stane-li se tak přece, jest kapitán i majitel dotyčného parníku pokutován. Po příjezdu do Kodaně byl na uprchlíky vydán zatykač.

Přehlédnuv velikou část zdejšího nehostinného kraje, myslil jsem na uprchlíky po celou plavbu fjordem. Když pak parník při výjezdu z fjordu zastavil, nemyslil jsem jinak, než že se snad utečenci někde ukázali, kapitánovi znamení dali a kapitán, že je chce přijati na milost. Skoro byl jsem tomu rád. Ale příčina zastavení byla jiná. Od severu hnala se větrná smršť a kapitán znaje její sílu i to, co dovede, nechtěl se s ní setkati na širém moři . . .

Když se smršť přehnala, zanechala za sebou mlhy a rozbouřené moře. Kapitán však toho nedbal. Vypnul.

Ježto vál prudký a ostrý severní vítr, byl parník dosti povážlivě zmítán, a nám bylo chladno. Proto byli jsme skoro rádi, když „Vesta“ asi po dvouhodinné plavbě zahnula opět do fjordu a to do — Faskrudsfjordu.

Před vjezdem do fjordu jsou dva ostrovy: Skröder a Andey. K nim pojí se dosti zajímavá pověst, kterou islandský básník Thormód Kolbrúnarskald zpracoval, ale bohužel — písemně se nezachovala, udržuje se pouze v lidovém podání. Žil kdysi Skröder a měl přítele Andeye. Oba se milovali jako rodní bratři. Ale stalo se, že poznali sličnou dívku Astridu a oba zahořeli k ní láskou. Astrida byla však již křesťankou, kteréžto náboženství vyhlásil již lidový

sněm — althing za náboženství státní. Astrida byla by raději podala ruku Skröderovi, ale tento tvrdohlavě setrval ve svém náboženství pohanském. Tato jeho zatvzelenost rozmrzela Astridu a zavinila, že se Astrida rozhodla pro Andeye. Zvědév to Skröder, rozhněval se na přítele a slavný složil slib, že Astrida, nebude-li jeho, nesmí také býti Andeyovou. A přísahu, kterou na doklad složil, splnil. Tehdy oba ostrovy tvořily ještě jedinou pevninu. Skröder vyhýbaje se Andeyovi, počal pojednou dosti často opouštět islandskou pevninu a zajížděl na ostrov a cosi tu kutil. Co, nikdo nevěděl.

Když tak několik neděl uběhlo, vyzval Andeye i Astridu, aby si s ním zajeli na ostrov. Andey i Astrida nic zlého netušíce, poslechli a když vystoupili všickni společně na ostrov, hovořilo se, hovořilo, až posléze vyzval Skröder Andeye k sázce, kdo z nich výše vyskočí.

„A proč se máme sázeti? udiveně ptal se Andey.

„Kdo z nás vyskočí výše, tomu bude Astrida náležeti!“ vysvětloval Skröder.

„Souhlasím“, svolil Andey, doufaje, že zvítězí a že jejich přátelství bude opět tak upřímným, jako bývalo.

„Dobrá! — Každý se postavíme na jednom konci ostrova a Astrida bude nás pozorovati a rozhodne, kdo z nás vyskočí výše . . . mínil Skröder.

„Ale dovolíte mi, abych se této sázky zúčastnila!“ podmiňovala si Astrida.

„Dovolíme!“ svolili sokové.

„Pokusím se skočiti také a vyskočím-li výše než vy oba, budu mítí právo jednoho z vás si vyvoliti a mezi vámi nebude hněvu.

Skröder nerad slyšel tuto podmínku, ale nezbylo mu, než se podrobiti, neboť za tehdejší doby musilo se každé přání dívky vyplniti.

Došlo k provedení sázky.

Skröder vyskočil výše než Andey, o čemž také nepochyboval, proto tuto sázku učinil. Astrida byla by mu ráda ruku podala, ale bránilo jí nyní nejen jeho náboženství, ale i učiněná sázka. I vyskočila. Ale sotvaže dopadla na zem, ostrov se jí pod nohama propadal, propadal, až zmizel celý střed ostrova a Astrida s ním.

Když nad propadlou částí ostrova zavřela se voda, zabědoval Andey stojící až dosud na jednom konci ostrova a Skröder stoje na druhém konci zbytku ostrova zachechtal se přímo ďábelsky.

Andey poznal, že to vše Skröder zavinil. Rád by ho ztrestal, ale nemohl. Dětilo je moře, jehož vody s hukotem navalily se nad propadlou část ostrova. Pod zbytkem pak ostrova, na němž stál Skröder, zel otvor na způsob brány. Andey poznal, že tudy Skröder přijížděl a ostrov podkopával. Poznav to Andey, zahořel hněvem tím větším. Ale hněvu svého ukrotiti nemohl. Nemajíce pak ani člunu, zůstali na zbytcích ostrova a čekali, až tudy některý rybář popluje. A plul-li tudy rybář a chtěl-li některého vzíti, hrozil mu druhý krutou pomstou, kterou usku-

teční hned, jak se na pevninu dostane. I bál se každý rybář a plul dále a oba přátelé zahynuli na zbytcích ostrova hladem. Když jejich těla roznesli mořští orlové, dána zbytkům ostrova jména obou soupeřů, která až dosud mají.

Městečko téhož jména jako fjord leží na levém břehu ostrova. Jeho šedé a žlutavé domky tulí se k patě morény, za níž zvedá dosti vysoké horstvo a za tímto jiné, mnohem vyšší. Jejich temena připomenula mi temena Dolomitů a údolí, která se do horstev zařezávají, připomínala vůbec Alpy.

Vystoupivše na pevninu, prošli jsme osadou a hned za osadou viděli jsme pilné Islandanky zaměstnané uřezáváním hlav uloveným treskám a rozkládáním jich na čisté plochy skal, aby uschly.

Vyšli jsme do hor. Den byl překrásný. U nohou našich v zelené trávě spatřili jsme po dlouhém čase květy různých rostlin. I hořec se modral svými nádhernými květy. Kráčeli jsme opatrně, bojíce se, abychom snad některý květ nepoškodili. Byly nám milé a vzácné.

Opodál za osadou terasovitě rozloženou po úbočí morény rozložen hřbitov. Je zřízen a vydržován nákladem francouzských rybářů, jichž tu také mnoho již odpočívá. Nedaleko jest jejich hospic. Také tu někteří Francouzi při odjezdu přisedli a odjížděli do drahé domoviny. Byli to statní hoši. Nejeden z nich připomenul mi postavu nešťastného Jana z románu Pierre Lotiho „Rybář islandský“.

Na protější straně zvedají se hory, jež svými tvary připomínají vyhaslé sopky a dále za nimi jsou opět jiné hory, jichž temena pokryta jsou věčným sněhem. A kdož ví, netají-li se pod tou bělostnou pokrývkou až dosud tichý vulkán a nerozpoutá-li se jednou, aby dokončil onu hroznou práci, kterou tu již tak mnohé sopky započaly. Jednou tak bude, vše tomu nasvědčuje, ale kdy, těžko říci. Snad ještě věky bude Island odumírat, ale odumře z celé Evropy jistě nejdříve.

Byli jsme rádi, když opouštěli jsme Faskrudsfjord a kapitán prohlásil, že máme jen ještě dva fjordy za sebou a pak že opustíme Island. Sám tomu byl rád také a všichni námořníci s ním; přáli si jen, aby zbytek cesty kolem Islandu odbyl se šťastně. Byla tato tužba odůvodněna. Netajil se kapitán, nám již velmi dobře známý, že musí v těchto končinách svoji opatrnost zdvojnásobiti. To znamenalo, že poplujeme zvolna, že i v moři zastavíme, přičemž se mlhy. Znal kapitán tyto končiny ostrova ztráviv tu před tím plných deset let, i byli jsme mu vděční za dosavadní opatrnou plavbu, ačkoliv již mnohý z nás toužil po domově.

A když jsme posléze vypluli a ocitli se v širém moři, poznali jsme, proč předpověděl, že poplujeme s dvojnásobnou opatrností. Již sám výjezd z Faskrudsfjordu jest nebezpečný. Výjezd jest zpola uzavřen velkým skalistým ostrohem, před nímž malý sice, ale skalnatý ostrov z moře vystupuje, kolem něhož pod hladinou vody ještě několik skalisk jest ukryto.

SELJALANDSFOSS.

Na ostrohu i na ostrově v hojném počtu hnízdí kajky.

Díky obezřelosti kapitánově propluli jsme tímto nebezpečným úskalím šťastně, ale dlouho jsme nepluli. Kde se vzala tu se vzala, přivalila, se náhle hustá, přímo neproniknutelná mlha a kapitánovi nezbylo, než spustiti kotvy a zastaviti. Na štěstí byla již noc a tichý spánek zaplašil rozmrzelost, která se nás obyčejně za dosavadní plavby v takových okamžicích zmocňovala.

Teprve k ránu nastoupena další cesta. Moře bylo klidné a po mlze ani sledu. Seděli jsme na palubě a pozorovali pobřeží Islandu, jež vyznačují se zvláštní zajímavostí. Rozvírají se k moři četná údolí sevřená horskými hřebety, z nichž vystupují vrchy buď kráterovitě zkomolené anebo homolovitě zakončené a až dosud sněhem pokryté. Úpatí mnohých vrchů do moře zabíhá, ale jest ošleháno příbojem vln, tak že malý skalní massiv přímo hrozivě nad vodu se tyčí, a jest podnosem mohutných sesypů drolivých skal, jež se tu nakupily odvěkým vlivem dešťů, sněhů, mrazů, slunce a větrů. A milý jest pohled na tyto sesypy. Trávy uchytily se tu na nich a se smělostí přímo překvapující zapouštějí kořínky výš a výše, jakoby se chtěly vyšplhati až na nahé stěny vrstvitě složené. Ovšem čím výše, tím jsou travičky řidší.

Misty na těchto sesypech krčí se do svěží zeleně chaloupka, stará islandská chaloupka a kolem ní i vysoko nad ní pasou se ovce, koně

někde i bezrohé krávy. Některá ovečka odvažuje se i na místa dosti nebezpečná a myslím, že mnohá z nich na pohyblivé půdě sesypů se neudrží a stane se obětí moře.

Kde horské pásmo celou svojí délkou staví se k moři, tam ukázaly se našim zrakům obrazy nových krás. Se sněhovisk valí se vody, prorývají úbočí, až posléze jako zoufalé s výše vrhají se do moře. A padajíc, hlučí a hlomoží, tříští se a pění. Kolik takových vodopádů menších i větších jsme spatřili, těžko říci. Ale pohlíželi jsme k nim vždycky rádi. Divoce, až skoro hrůzně rozervaným skalám dodávají zvláštní krásy.

Ale neměli jsme se z těchto krás dlouho těšiti. Byli-li jsme bouřemi za plavby kolem Islandu často znepokojováni a mlhami pronásledováni, nemohla se bez mlhy skončiti ani neděle dne 24. srpna 1913. Asi po dvouhodinné plavbě přivalila se s neobyčejnou rychlostí a zahalila nás jakoby závojem oněch tajemných bytostí, o nichž Islandané dovedou vyprávěti přechetné pověsti a pohádky a znemožnila nám vjezd do Breiddalsviku, kdež měl se náš poštovní parník „Vesta“ dle telegrafického rozkazu také zastaviti.

Ale nezastavili jsme se. Mlha nedovolila. Opatrný kapitán uznal, že bude lépe Breiddalsvik se vyhnouti než vydati se nebezpečí, které tu již mnohé parníky stihlo.

Vjezd do nehlubokého, ale širokého fjordu breiddalsvického ohrožen jest nejen četnými skalisky z moře vyčnívajícími, ale i prudkými větry,

které se sem často a náhle z několika údolí do fjordu otevřených přiženou a moře rázem divě rozbouří. Přesvědčili jsme se o tom o den později sami.

Kapitán boje se, aby snad někde nenarazil a neuvázl, plul dále mimo fjord breiddalsvický směrem jihozápadním. Že moře bylo plno skalisk a mlha jen zvolna mizela, pluli jsme mezi skalnatými ostrůvky četně ptactvem osazenými do Berufjordu a zakotvili před městem Djupivogurem.

Když kotvy spuštěny, zahoukala „Vesta“ svojí vejtrubou, aby upozornila obyvatelstvo nevelikého města a zvláště obchodníky, kteří měli na loď naložiti několik set centů vlny, kajčího peří a sušených ryb — tresek — aby se vzchopili a dali se do práce. Ale jako na celé cestě kolem Islandu viděli jsme i tu, že se Islandan nežene do práce ukvapeně, že se dříve několikrát a důkladně podrbe za ušima, než se pustí do práce, kterou má vykonati. Tak tomu bylo i zde. Věděli djupivogurští, že připlujeme, slyšeli táhlé a pronikavé zahouknutí lodní sirény, ale ani před jediným domem neobjevila se živá duše. „Vesta“ musila zahouknouti po druhé.

Teprve nyní ukázali se asi čtyři muži, kteří volným krokem ubírali se k přístavišti barkassů a rybářských člunů a když k nim došli, pozastavili se nad nimi a rozhovořili se, jakoby se radili, kterého z nich mají upotřebiti. Tato liknavost kapitána rozmrzela. Dal jim znamení

po třetí, aby věděli, že třeba s prací začítí, jinak že odpluje.

Toto znamení účinkovalo. Djupivogurští pracovníci se rozhoupali a začali.

Městečko Djupivogur jest neveliké, ale útulné. Má pěknou polohu. Stojí na ostrohu obloukem do moře zabíhajícím, a fjord takřka zpola uzavírajícím. Za ním do značné výše strmí zašpičatělá temena vrchů, jichž sních svojí bělostí daleko, daleko do moře svítí. Domky jsou staré i moderní. Staré jsou ze tří stran kamenné, drném obložené, čtvrtá strana jest dřevěná vchodem opatřená. V oknech jsou bělounké záclonky, které svědčí o zálibě Islandanek v čistotě. Také květinami jsou okna hojně ozdobena. Moderní domky jsou dřevěné, vlnitým plechem pobité. Natřeny jsou šedě, žlutě, zelenavě i různě, kteréžto barvy ladně se doplňují se zelení trávy, kterou jest ostroh porostlý i s černošedou a zafialovélou barvou skal hrozivě se nad moře tyčících. Uprostřed osady stojí sice malý, ale velmi přívětivý kostelík.

Mezi tím co jsme prohlíželi město, slunce sklonilo se k západu. Také chladný severák se rozpoutal.

Šero pozvolna rostlo a houstlo.

Fjord se oživil několika čluny. Islandané vraceli se z návštěv, na něž se rádi za letních neděl vydávají. My jsme mysleli, že vydáme se na další cestu, že opustíme Island. Ale kapitán jaksi váhal. I otázali jsme se ho a uslyšeli, že teprve k ránu opustíme Bernfjord.

„Dvacet mil*) odtud jest nebezpečné skalisko“, odůvodňoval kapitán svoje váhání. „K vůli němu odtud za noci vyplouti nemohu. Snadno mohl bych „Vestu“ pohřbiti a s ní všechno, co na ní“, byla jeho odpověď a stačila, abychom pochopili, že si můžeme klidně ulehnutí.

Také jsme se do svých kajut odebrali, ale když jsme ráno vstali, nebyli jsme na cestě k farönským ostrovům, ale vjížděli jsme právě do nedlouhého, ale širokého fjordu, na jehož levém pobřeží za hradbou skalisek rozhozena jest neveliká osada Breiddalsvik.

Když jsme zakotvili a kapitán mocným zahouknutím vejtruby ohlásil obyvatelstvu, že mohou zboží své nakládati, poznali jsme, že breiddalsvičtí v liknavosti nijak se neliší od ostatních Islandců. I tito řídíce se snad našim příslovím: „práce kvapná, málo platná“, jen pozvolna rozhoupávali se k jakési činnosti a než se rozhoupali a práci ukončili, rozpoutala se taková bouře, že všechno lodní mužstvo i všichni cestující musili všech sil vynaložiti, aby je pomocí hozených lan při parníku nejen udrželi, ale aby jim vichr i barkassů nepřevrátil a přece ještě jen jen, že dva čluny i veslař neutonuly.

Dříve než přihnala se bouře, poskytl fjord nám cestujícím zvláštní podívanou. Kde se vzali, tu se vzali, objevili se poblíž parníku tuleni. Nejprve ukázal se jeden, pak druhý, třetí a za nedlouho bylo jich celé hejno. Snad tušili blí-

*) Námořní míle = 1·86 km.

žící se bouři i uchýlili se do fjordu. Jejich plavecké výkony byly neobyčejny. Hned ukázali se nám po pravé straně, hned po druhé, jakoby si hráli na schovávanou.

Kormidelník Dahur mohl tu ukojiti svoji loveckou náruživost. Hned jak se tuleni objevili, chopil se své dvojky a střílel a střílel, ale tuleni byli mrštnější. Ani jediný nestal se obětí jeho střelecké vášně.

Zatím dostavila se bouře. Moře bylo hrůzně nepokojné. Vítr ženoucí se z rozervaných vrchů nad fjordem se tyčících, hučel a skučel a divě čeřil hladinu vody. Vlny se nadouvaly, nakypovaly a zdvihaly a zdvihnuté bělostné hřebínky nasazovaly na své vrcholky. A to bylo ve fjordu. Na širém moři bylo viděti vlny vyšší, moře rozbouřenější.

Domnívali jsme se, že nevyplujeme, že vyčkáme, až se moře poněkud utiší. V domnění našem utvrzovalo nás dřívější sdělení kapitánovo, že ve vzdálenosti 20 mil jest nebezpečné skalisko, ale kapitán nás překvapil.

Nebál se tentokráte skaliska a zběsile rozbouřeného moře se nezalekl. Když breiddavičtí odrazili od „Vesty“, nedbal zápasu s vlnami, vystoupil na svůj můstek, siréna zahoukla po prvé, po druhé a po třetí, kotvy vyzdviženy a „Vesta“, odvážila se na širé moře . . .

A vítr vál, ostrý a prudký víchr bouřil moře. Byl hrůzný pohled na ně. Obrovské vlny se zvedaly a valily se a hnaly vpřed jako diví mořští netvorové, kteří zničí vše, co postaví

se jim v cestu. Loď naše 110 kroků dlouhá byla jim hříčkou.

Opřely se o ni a povážlivě ji naklonily že cestující uděšeně vykřikli a chytali se všeho, čeho se mohli zachytiti, aby se udrželi. A přihnaly se vlny ještě obrovitější a vyzvedly příd „Vesty“, že se vztyčila jako ke skoku vzepjatý kůň, ale hned zase klesla a do výše vznesla se záď, lodní vrtule točila se ve vzduchu a její rachot jen hrůzu a děs zdvojnásobňoval.

Cestující pozvolna opouštěli palubu a s děsnou úzkostí uchylovali se do kajut. Ani jsme nepozorovali a zbyli jsme na palubě jen Češi. Křečovitě držíce se železné tyče s hrůzou dívali jsme se na divě rozbouřené moře, na děsivě zvedající se vlny. Hned vypnuly se nad loď jako mohutná hradba. Myslili jsme o nich, že sklesnou na loď a smetou nás... A sklesly a loď naše zapadla v děsivou propast. Ale hned vynesla se nová vlna a loď naši vymrštila do výše, s níž opět řítila se do hloubky nezměřitelných vod.

„Tatínku, já se pomodlím, aby nás Pán Bůh chránil“, zašeptal v jednom hrůzném okamžiku mladistvý Morávek a ustrašeným zrakem pohlédl k otcí.

„Tedy se pomodli, hochu, pomodli“, řekl otec a hoch se modlil, zbožně modlil.

„Tak, a nyní jdi do kajuty!“ řekl pan Morávek, když se hoch pomodlil, ale chlapci se nechtělo.

„Nech mne tu, tatínku, ještě chvíli“, prosil hoch.

„Ale, když je to tak hrozné a nebezpečné —“
„— ale krásné!“ doložil hoch.

Ano, krásné bylo moře v té zlobě, ale jeho rozběsněnost podlomila i naši statečnost.

Když minuli jsme zmíněné již nebezpečné skalisko, uchýlili jsme se do kajut také. A moře bouřilo se po celý zbytek dne, celou noc a bouřilo i dne následujícího až do poledne. Plně dvacetdvě hodiny ztrávil kapitán na lodním můstku řídě běh parníku. Teprve když se moře ve svém hněvu poněkud zmírnilo, postoupil velení prvnímu kormidelníku a šel si odpočinouti.

I my po bezesné noci vystoupili jsme opět na palubu, abychom se po moři poněkud zkrotlém rozhlédli.

Ale nebylo mnoho viděti. Opět mlhy počaly nás obklopovati a houstly každým okamžikem. Brzy nedovolily nám pohlédnouti ani do nejbližšího okolí. Štěstí, že se v těchto končinách nemusil kormidelník obávati nějaké srážky s jinou lodí. Na výzvu „Vesty“ nezahoukala v odpověď žádná loď.

Teprve ke druhé hodině odpolední počalo slunce nad mlhou vítěziti a k naší potěše také nad ní zvítězilo.

V té době blížili jsme se již také k Faröorským či Ovčím ostrovům. Rozkládají se v Atlantickém oceáně mezi 61° 26' až 62° 25' sev. šířky a 6° 19' až 7° 40' záp. délky, 380 km severně od sev. cípu Skotska a 445 km jiho-východně od Islandu. Dohromady zaujímají 1332 km² plochy. Vystupují z moře obrovitě. Celkem

THORNSHAVEN — HLAVNÍ MĚSTO NA FARÖRÁCH.

jich jest 24, z nichž pouze 17 jest obydleno svérázným obyvatelstvem v počtu asi 14.000 duší. Mimo ostrovy vystupují z moře v samém jejich sousedství skalnaté výspy a útesy jako mohutné sloupy. Složení jejich jest vrstevnaté tím, že se tu střídá buď vrstva trappového porfýru neb vrstva čediče anebo vrstva doleritu s větší neb menší vrstvou hlíny. A tato hlína jest ostrovům jaksi osudnou jako Islandu. Zvětrává a vodou se splachuje. Tím pevné vrstvy se osamocují a deštěm, sněhem, mrazy, sluncem a větry větrají a se zřicují, tak že jejich obrysy jsou hrůzně kostrbaté a některé stěny i plné jeskyň. Ty jsou útlukem přeromanitému ptactvu mořskému, z něhož zvláště uvéstí sluší: alky, papuchalky, buřňáky, racky a j.

Byly asi tři hodiny, když ukázaly se nám obrysy Faröorských ostrovů jasně a určitě. Již zdaleka bylo možno znamenati jejich rozervanost i různé jejich zbarvení.

Parník blížil se rychle do úžiny Leervížské mezi ostrovy Osterö a Kalsö. S zvláštním dojmem upoutaly naši pozornost dvě skály před ostrovem Osterö stojící; mají podobu lidských postav, Faröřané nazývají je Ristangi a opředli je ve své obrazotvornosti a pověřivosti rozkošnou pohádkou, jako obetkávají vše pověstmi a pohádkami, co ve svém okolí spatřují.

Nyní viděli jsme již zcela dobře na úbočích veliká kamenná pole sesypů, jež Faröřané zcela vhodně nazývají slovem urd. Nad ně zvedají se příkré skály jako pevná, mohutná stěna, které nazývají se hamar.

Horstvo všech ostrovů jest původu sopečného, od ledové doby nedočkalo však změn. Kdysi v pravěku vyvřelo a odumřelo, vydávši se na pospas zubu času. A čas hlodá na nich a ohlodává je. Snad většina jich byla homolovitá nebo po vyvření kráterovitě uzavřeno; dnes na mnohých jsou planiny travou porostlé buď hojně neb jen řídce.

A všechna ta ostrovní horstva, jichž jednotlivá temena nazývají se tindur, jsou rozbrázděná údolími buď neschůdnými (skard) anebo schůdnými, k moři otevřenými a nazývanými bottnar. Na konci těchto bottnarů jsou vesničky nebo města, jichž obyvatelstvo živí se rybářstvím a lovem ptactva, ale počíná již také upravovati si pole a živiti se polním hospodářstvím, přičemž zvláště vydatný jest chov ovcí a koní.

Nejvyšší vrchy na Farörech jsou Slattaretindur (915 m) na ostrově Osterö a Skelllingfjeldtindur na ostrově Strömö (763 m).

Cílem našim bylo hlavní město Thornshavn, na ostrově Strömö.

První osada, kterou jsme na ostrově Osterö spatřili, jsouc v plném jasu slunečním a obklopena svěžími lučinami a poli, působila na nás dobrým dojmem. Radostně a zvědavě pohlíželi jsme k jejím domkům, ale brzy po levici minuli jsme ostrov Kalsö a zrakům našim ukázal se jižním výběžkem ostrov Kunö a pak ostrov Borö.

Od nejjižnějšího cípu tohoto ostrova zaměřila loď do úžiny mezi ostrovy Strömö a Naalsö

a brzy na to přistáli jsme v zálivu před hlavním městem Thornshavnem.

Město svojí pěknou polohou činí přívětivý dojem. Černé jeho domy, vybudované na bílé podezdívce a kryté drnem, jsou rozběhlé po mírně zvedajícím se návrší. Některý z těchto domků vybudován i na skalisku a tu i onde jeví se patrná snaha řaditi domky do jakýchsi pravidelných ulic.

Milým dojmem působí na příchozí neveliký dřevěný kostelík, v němž zvláště zalíbí se každému pěkný hlavní oltář. Nejvýše nad městem zvedá se obelisk, postavený tu na památku návštěvy dánského krále Kristiana IX. r. 1874.

Domky mají malá, ale přívětivá okna s bílým orámováním, za nímž nejedna dívčí hlavička se ukrývala a úkradkem se za námi cizinci dívala, když procházeli jsme se městem.

Pokud jsme mohli znamenati, jsou Farøřané postavy vysoké, štíhlé, obličejů kulatých a očí modrých, upřímných. Muži nosívají vousy, ale bradu mají oholenou. Svého národního kroje dosud neodložili. Muži mají pytlíkovité čapky na způsob čapek frygických, modře neb červeně a černě pruhované anebo úplně černé, kabát mají krátký, skoro až ke krku upjatý, tak zv. „islandskou kazajku“, kalhoty krátké jen ke kolenům a úzké punčochy a střevíce, anebo široké kalhoty a vysoké boty. Ženy mívají sukně z téže látky, z jaké mívají mužové své čapky a přes ramena a hlavu nosí černé šátky, jaké jsme již na Islandě viděli.

Povahou jsou Farøřané upřímní, dobrosrdeční, nábožní, ale také pověřiví a proto vzniklo u nich tolik pověstí a pohádek, tolik balad a zpěvů hrdinských. Tyto zázky národního básnictví přecházejí z pokolení na pokolení a jakkoli se nezměněně zachovávají, přece byly V. O. Hammershaimbem sebrány a pod názvem „Färöische Kvæder“ v Kodani r. 1855 uveřejněny. Ponejvíce jsou to básně o rekovných zápasech národních hrdin s obry a duchy, z nichž zvláště uvéstí sluší píseň o Sigurdovi a Brunhildě, o bozích Odinu, Lokimu a Hönim a posléze hrdinskou píseň o Sigmundovi a Brestissonovi.

Farøřané jsou původu germánského jako Islandané, ale řeč mají svou vlastní, islandštině dosti podobnou.

Kapitán, maje „Vestu“ již náležitě naloženou, nepřijímal tu již nákladu mimo „poštu“ a několik cestujících. Byli to mladí lidé, studující. Nemajíce doma potřebných škol ubírali se do Kodaně, kdež sice studují jazykem dánským, ale svému národu se neodcizují. Snad žádný národ nemiluje tak vřele svojí vlasti jako severan vůbec a Farøřan své pochmurné ostrovy zvláště. I kdyby daleko v cizině žil, vrací se na ně, aby ve své domovině byl pohřben.

Studenti byli bodří hoši. Veseli a hovorní. Pokud jsme se s nimi mohli dohovoreti, hovořili jsme a uslyšeli jsme od nich leccos zajímavého. Na svou vlast, ačkoliv jim neposkytuje mnoho, byli hrdí a o mateřské řeči mluvili s pýchou překvapující a láskou obdivuhodnou.

Zle pohovořili si s Dánem, který se zapomněl a jejich národní sebevědomí zlehčil a v národním citění urazil. . . Kéž by i naše mládež byla vždy tak pohotova své národnosti hájit! A každý Čech!

S odplutím kapitán jaksí spěchal. Důvodem byla mu mlha, která již opět pozvolna počala nás obklopovati. Snad ji čekal. Jest mlha na faröských ostrovech domovem. Zima vlivem golfského proudu jest dosti mírná, tak že zdejší fjordy nezamrzají a koně i ovce po celý rok žijí pod širým nebem, za to léto nebývá příjemné. Pravidlem jsou tři dni mlhavé a teprve čtvrtý den jasný a slunečný.

Ovšem my jsme byli rádi, že kotvy opět zdviženy a „Vesta“, že opět počala brázdit moře. Těšili jsme se již na naši zlatou domovinu!

Nejprve pluli jsme podél pobřeží ostrova Sandö, pak podél Stare Dimonu a Lille Dimonu, a konečně podél ostrova Suderö, jenž jest jaksí perlou mezi Faröry. Má bohaté uhelné doly a výnosná naleziště opálů.

Brzy zmizely nám Faröry z dohledu. Jen maják thornshavnský svým reflektorem připomínal nám, že opouštíme kraje severu a počínáme se blížit k jihu.

Ale tento byl dosud daleko!

Ač večer byl a kolem nás jen mlha, bylo na palubě přece příjemno. Cestující různých národností svorně tu žili již několik neděl. Ač toužili všichni po vzdálených domovech, přece soucitně vzpomínali osudů lidí bydlících na pochmurných

ostrovech a skoro od ostatního světa úplně odloučených. Jen zřídka připluje sem některá loď. Přemítalo se o původu Faröřanů. Příčiny k rozhovoru dala vzpomínka na rozvaliny chrámu v Kirkjubö u Thomshavuru. Pocházejí ze XIV. století. Zvláště studenti vyprávěli a my poslouchali.

Byly-li Faröry obydleny před VII. stoletím, není určitě známo, ale jisto jest, že na počátku uvedeného století přišli sem irští mniši a usadivše se tu žili tu život klidný a pokojný. Ale Vikingové, kteří ze své vlasti podnikali nájezdy do všech sousedních i dalekých zemí i ostrovů, napadli v IX. století i Faröry, mnichy vypudili a sídla jejich osadili. Nestýkajíce se odtud se žádnými sousedy, nezměnili způsobu svého života, ba ani řeči a proto po čase od svých skandinávských bratří, kteří jsou ve styku s jinými národy, obyčeje své měnili, velice se lišili. Křesťanství přijali na sklonku X. století a biskupství tu založeno o sto let později a to zásluhou Norů, pod jichž panství již od r. 1035 náleželi.

Dotknula-li se doba reformace všech zemí severu, dotkla se zajisté i Farörů. Lid násilím odvrácen od katolictví a jeho kathedrála v Kirkjubö zničena.

Celkem lze říci, že osudy Norska byly osudem Farörů*). Teprve r. 1775 přiděleny jsou administrativně k Dánsku, pod jehož vládou

*) Viz můj cestopis „Zájezd na sever“. Vydán u Al. Šaška ve Velkém Meziříčí.

zůstaly, i když se Norsko r. 1814 od Dánska oddělilo, a jsou územím jeho i dnes.

Připojením Farörů k Dánsku nastala Faröranům doba úpadku a bídy. Lid stal se nevolníkem, jemuž dovoleno pouze beztrestně i bezplatně dýchatí faröřský vzduch. Všechn obchod stal se královským monopolem a pronajímán lidem, kteří neměli srdce. Lid se domáhal zastání u zemských fojtů proti nesvědomitým vyděračům, ale ochrany nenalezl. Ani sněm (lagthing) nepomohl, který ostatně r. 1816 byl zrušen.

Lepší doba nastala teprve r. 1854, když monopol obchodu byl odstraněn a zvláště pak r. 1856, když lathing opětně obnoven.

Studenti vidouce že se o jejich vlast zajímáme, byli sdílni. Namáhali se a pokud dovedli se s námi smluviti, poučovali nás i o nynějším zemském zřízení. Nejhovornější byl Jakobsen. Od něho zvěděli jsme, že všechna politická správa jest v rukou dánského královského správce, jemuž přiděleni jsou zemský fojt (Landvoged) a soudce (Sorenskriver). Všecky ostrovy jsou rozděleny na 6 okresů (Syssel) v jichž čele stojí představený okresů (Syssel-mänd). V obnoveném lathingu zasedá 18 členů volených lidem na čtyři léta, královský správce a probošt církve evangelicko-lutheranské, ke kterémužto náboženství bylo obyvatelstvo násilím převedeno. Lathing schází se v den sv. Olafa v Thomshavuru, ale výkonného práva nemá, jest pouze jakýmsi sborem poradním o zákonech pro Faröry platných, jichž návrhy podává dánskému říšskému sněmu do Kodaně,

kamž také vysílá jednoho člena lagthingem a jednoho folkethingem (přímo lidem) voleného.

Znakem faröorských ostrovů jest hnědě skvrnitý koezec v modrém poli.

Jako na Islandě, tak i na Farörech jest lid pilným čtenářem. Snad nikde nepřečte se tolik knih jako na Islandě a Farörech. Lid zdejší nesměje píti lihových nápojů, ježto jich prodej jest zde zákonem zakázán a každý přestupek velmi přísně trestán, spíše může si nějaký ōr věnovati na dobrou knihu a on tak také činí. Ač je to národ počtem nepatrný, má přece tři časopisy a celou řadu spisovatelů a básníků. Nejvýznačnější za doby poslední jsou: Frederik Petersen, Jōrgen Hammershaimb a Rasmus Effesō. Zvláště oblíbeny jsou pohádky, pověsti, balady a romány, jichž děj čerpán ze života rybářského nebo ostrovního.

Když v těchto stručných rysech vysvětlili nám studenti, co přáli jsme si znáti, požádali jsme ještě pana Jakobsena, aby nám vypravoval některou kratší pohádku a pan Jakobsen nedal se dvakrát nutiti. Vypravoval a my poslouchali a parník plul — plul zvolna sice, ale vytrvale a unášel nás blíž a blíže k domovu, z něhož již po několik neděl neobdrželi jsme nejmenší zprávy.

Parník plul a kolem nás byla mlha a ticho severanské noci, rušené každé minuty lodní sirénou . . .

OBSAH:

	Strana
1. Přes Štětín do Edinburku	5
2. Přes Orkneje na Westmannské ostrovy	25
3. V Reykjavíku	45
4. Do Thingvelliru	59
5. Do Surtshelliru	79
6. Ku geisirům	93
7. K Hekle	105
8. Kolem poloostrova Vestfjirdiru	119
9. Do Akureyri	157
10. Z Húsavíku do Seydisfjörduru	177
11. Ze Seydisfjörduru na Faröry	207

